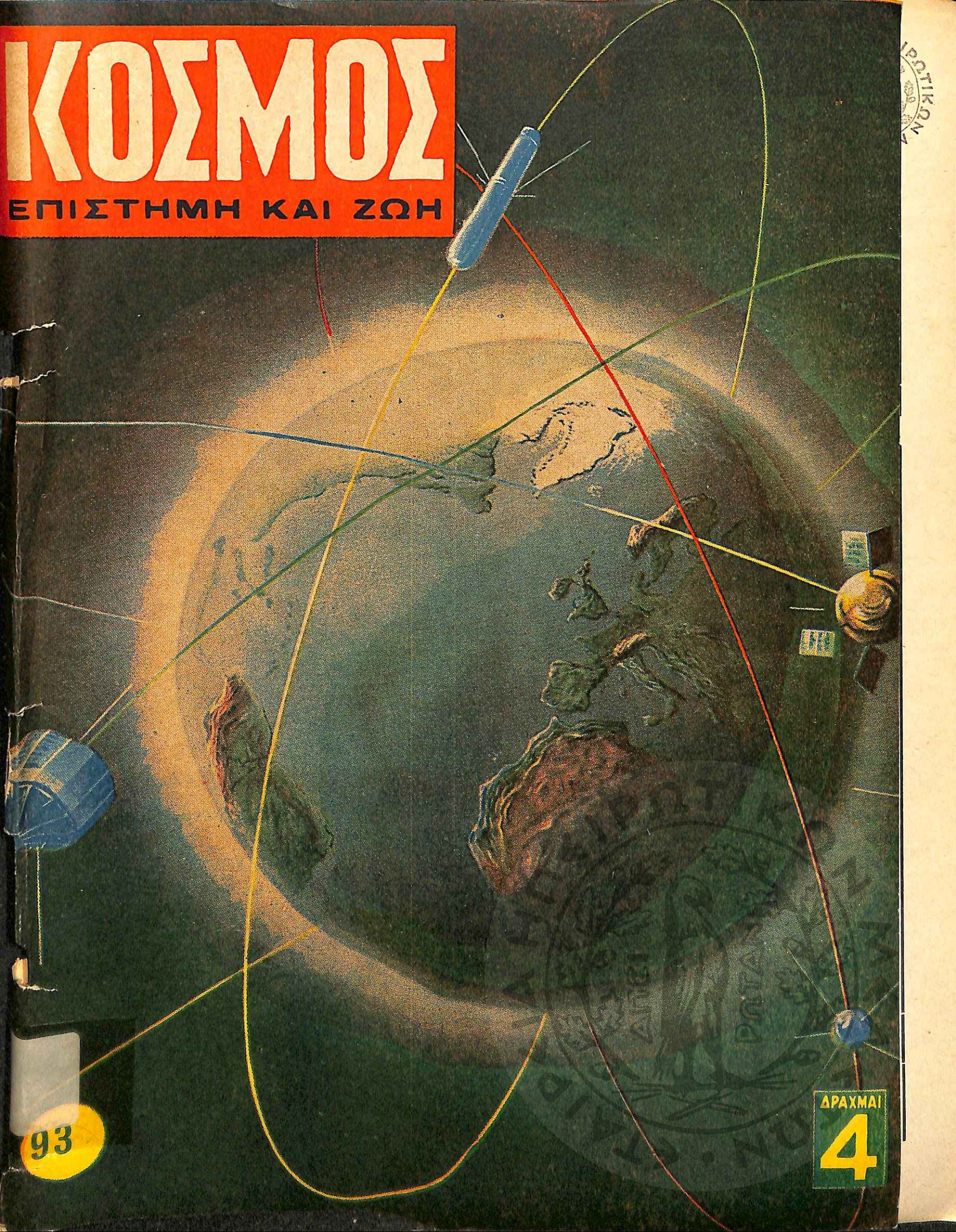

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

93

ΔΡΑΧΜΑΙ
4

Μέλι ΜΙΚΡΟΦΕΡΙΟΚΟΪΔΙΟ

ΑΠΙΣΤΕΥΤΟ, ΑΛΛΑ ΑΛΗΘΙΝΟ!

Αγαπητοί μου φίλοι,

"Απίστευτο, αλλά αληθινό!" Αν ζούσε ο "Αντερσεν, θα μπορούσε να το κάνει παραμύθι — γιατί αυτός, ο μεγαλύτερος παραμυθός των αιώνων, από τη ζωή αντλούσε τα θέματά του, αλλά η μαγική αχλή με την οποία τα έντυνε, τα έκανε να αιώρουνται άναμεσα στην αλήθεια και το παραμύθι, σε σημείο που δεν ήξερες πού τελείωνε η πρώτη και πού άρχιζε το δεύτερο. Και αντίστροφα. Έτσι, η ιστορία αυτή με τις καραμέλλες που θα σάς ισορροπήσει άμεσως παρακάτω, μπορεί να θεωρηθεί μία φτιαχτή, μία ψεύτικη, ενώ είναι πέρα για πέρα αληθινή.

"Έχετε ακούσει να μιλούν για τη Νεράιδα, το Μεγαλάκκο, το Σαραντάπορο, το Ραυτόπουλο, την Κρεστίτσα, τα Λεοτιανά, την Κέδρα; Είναι τα όνοματά από μερικά χωριά που φωλιάζουν εκεί απάνω στα δυσπρόσιτα Άγραφα, στην όρεινη περιοχή της Εύρυτανίας. Φτωχά, θεόφτωχα χωριά, που τα φωτίζει κι' αυτά όπως κι' όλα τον τόπο μας ο περίλαμπρος ελληνικός ήλιος, αλλά, παράλληλα, τα μασιτίζει ή φτώχεια και ή δυστυχία. Λες κι' είναι άποκομμένα από το υπόλοιπο κορμό του τόπου μας. Το κράτος τα έχει αποχεχάσει, — το χώμα τους είναι άγονο, οι άνθρωποι που τα κατοικούν είναι καταδικασμένοι να ζούν και να πεθαίνουν εκεί πάνω, απροστάτευτοι κι' άβοήθητοι. Μία κοινωνική οργάνωση — ή "Ένωση και κοινωνική δράση" — τα ανακάλυψε και τα νιοθέτησε. Και ένα χρόνο τώρα τα τροφοδοτεί με είδη ρουχισμού και άλλα χρήσιμα πράγματα, ντύνοντας μ' αυτά τα γυμνά και σφοδρισμένα παιδιά των όρεινων αυτών χωριών.

Δυσπιστώ κατ' αρχήν προς την οργανωμένη φιλανθρωπία, κατά τον τρόπο τουλάχιστον που άσκειται κατά βάση στον τόπο μας. Κι' αυτό, όχι μόνο γιατί ξεκινά από την πεποίθηση πως σε ένα εύνοούμενο κράτος το βάρος για την αντιμετώπιση του ανθρώπινου πόνου και της ανθρώπινης δυστυχίας πρέπει να πέφτει στους ώμους του ίδιου του κράτους αλλά γιατί πιστεύω πως τα κίνητρα της οργανωμένης φιλανθρωπίας βρίσκονται συχνά σε αντίθεση

με την ουσία του θέματος της ανθρώπινης αλληλεγγύης — αυτή που ξεχωρίζει τον άνθρωπο από το ζώο — αποδίδουν περισσότερο στους τύπους, συμπλέκονται συνήθως με την κοσμική προβολή των ανθρώπων που την άσκούν, έτσι που ή φιλανθρωπία και ή αλληλεγγύη παύουν να είναι κοινωνική προσφορά, συναντούν μία στείρα και πολλές φορές εξοργιστική κοσμική επίδειξη. Αλλά οι κριτές του όμιλου που σάς άναφερα παραπάνω δεν έχουν στον άπολογισμό τους κοσμικούς χορούς και χαρτοπαίχτικα τσάγια. Μου έφεραν γράμματα παιδιών από τα δυστυχισμένα αυτά χωριά, που δέχτηκαν τις προσφορές τους σαν θείο νόμα και με λόγια λιτά και άπεριττα εύχαριστούν τις κυρίες που σκαρφάλωσαν ως εκεί για να τους τα προφέρουν. Τα δέχτηκαν — γυμνά και πεινασμένα όπως ήταν — όπως δέχεται ή βροχή ή ξεραμένη από την άνομβρία γη και την καταπίνει δόλοκληρη, ίσαμε την τελευταία της στάλα.

"Από υγεία είμαστε όλα τα παιδιά καλά — γράφουν και ύπογράφουν τα παιδάκια του σχολείου της Νεράιδας. Πήραμε τα άρωτά σας δώρα και ή χαρά μας ήταν άπεριόριστη. Όταν μάθαμε πως τα δέματά σας ήρθαν στο χωριό, δεν έβαστούσαμε πότε να τα μοιράσουμε. Μόλις τα είδαμε, πετάξαμε από τη χαρά μας. Σας εύχαριστούμε πάρα πολύ και θα σάς θυμώμαστε σ' όλη μας τη ζωή. Όταν θα μεγαλώσουμε, θα βοηθάμε και μεις τα φτωχά παιδάκια.

Θα ήθελα να ύπογραμμίσω την τελευταία φράση. Τα άπαιδευτα παιδάκια της Νεράιδας, μάς δίνουν το νόημα της ανθρώπινης αλληλεγγύης. Ακολουθεί τώρα ή ιστορία με τις καραμέλλες. Άνάμεσα στα ρούχα, τα παπούτσια και τα διάφορα φαγώσιμα που στάλθηκαν στα παιδιά των άγονων αυτών χωριών, υπήρχαν και μερικές σακκουλές με καραμέλλες. Έ, λοιπόν, θα το πιστέψετε; — τα παιδιά αυτά για πρώτη φορά τις έβλεπαν και για πρώτη φορά δοκίμαζαν τη γλύκα τους. "Απίστευτο, αλλά αληθινό!" Έν έτει σωτηρίω 1961...

Με αγάπη

ΑΛΚΗΣ ΤΡΟΠΑΙΑΤΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Μία τρομερά στριφνή μητέρα, πηγαίνει να επισκεφθεί την κόρη της, που μόλις επέστρεψε απ' το γαμήλιο ταξίδι. — Ξέρεις, μαμά, της λέει ξεκίνησα, δεν μαλώσαμε ακόμα με τον άνδρα μου ούτε μία φορά...

— "Α, έτσι; κάνει ή άνοιχονόμητη μητέρα. Και ποιος... φταίει γι' αυτό;

★

Σ' ένα πάρτυ, κάποιος νέος που πηγαίνει για πρώτη φορά στο σπίτι αυτό, κουβεντιάζει με μία κυρία.

— Τι πληκτική ή συγκέντρωση αυτή. Της λέει.

— Μά, κύριε, δεν ξέρετε λοιπόν ότι είμαι ή οικοδόσπουνα;

— "Α, έτσι; Έξηγείται λοιπόν ή άπορία μου.

— Ποιά άπορία;

— Πώς κατορθώνετε και μένετε τόσες ώρες εδώ!

★

"Ο βασιλιάς της Άγγλιας Έρρίκος Η' διέταξε κάποτε έναν αγγλικό να πάει στο Παρίσι και να μεταδώσει ένα δυνάστευτο μήνυμα στο βασιλιά της Γαλλίας. "Ο-βους του, μήπως δηλαδή ο βασιλιάς της Γαλλίας του κόψει το κεφάλι, ο Έρρίκος τον διεβεβαίωσε:

— "Αν τολμήσει να το κάνει αυτό τότε θα κόψω τα κεφάλια όλων των Γάλλων που βρίσκονται στο Λονδίνο!

— Σας εύχαριστώ πολύ, άπάντησε ο αγγλικός. "Αλλά φοβούμαι πως κανένα από αυτά τα κεφάλια δεν θα ταίριαζε στους

★

"Ένας επιχειρηματίας που ήταν τρομερά τσιγκούνης και αντιπαθητικός στους υπαλλήλους του, επρόκειτο ν' εορτάσει την 25ετηρίδα της επιχειρησεώς του. Σκεπτόταν λοιπόν να βρει τον τρόπο ώστε ο εορτασμός αυτός να μη του στοιχίσει πολλά χρήματα. Δεν εύρισκε όμως τρόπο αυτόν και άναγκάστηκε να ζητήσει τη γνώμη ενός φίλου του.

— Θέλω να κάνω κάτι για τον εορτασμό της 25ετηρίδος της επιχειρησεώς, του είπε. Κάτι όμως που να μη στοιχίσει πολλά χρήματα, να το γράφουν εν έκτασει οι έφημερίδες και να ευχαριστή-σονται συγχρόνως το προσωπικό μου.

"Ο φίλος, αφού σκέφθηκε λίγο, του

είπε:

— Το δοήκα!

— Τι; Μίλα γρήγορα...

— Να πάρεις ένα σκονι και να κρεμασθείς. Δεν θα στοιχίσει τίποτα, θα το γράφουν εν έκτασει όλες οι έφημερίδες και θα ευχαριστηθούν πάρα πολύ οι υπάλληλοί σου!...

★

"Ένας Άθηναίος οήτορας κατηγορήθηκε κάποτε τους Λακεδαιμονίους ως άμαθεις.

— Σωστά τα λες, του άπάντησε κάποιος Σπαρτιάτης. Γιατί μόνο έμεις, άπ' όλους τους Έλληνες, δεν μάθαμε κανένα κακό από σάς!

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 93

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Έκδότης — Διευθυντής
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής Συντάξεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Επιμελητής "Υλης
ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

Γραφεία — Τυπογραφεία
Πατησίων 636 τηλ. 813.180

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 4

ΑΘΗΝΑΙ

1-7 Μαρτίου 1961

ΜΕ την εύκαιρία της έκτακτου συνόδου της Γενικής Συνελεύσεως του Ο.Η.Ε. τονώνονται οι έλπίδες των ανωμένων ανθρώπων ενός βόσανι-σμένου κόσμου, ότι οι δυο αντιμαχόμενοι κολλοσοί θα καταβάλουν, επί τέλους, την πρώτη ελκικρινή προσπάθεια για ν' άποκαταστήσουν μία γόνιμη επικοινωνία και έπαση. Το βέβαιον είναι ότι το παλιό σύστημα πολιτικής, με τη συνεχή αναθέρμανση του ψυχρού πολέμου, φαίνεται ήδη να εγκαταλείπεται. Δεν καθορίζεται, όμως, ή διεθνής σκηνή κατά τρόπον ώστε να διαγράφεται, παράλληλα, ή δημιουργική εκείνη νέα πολιτική, που θα υπερασφαγγίσει το παρελθόν του διχασμού, των αντιθέσεων και των συγκρούσεων και να προδιαγράψει τις δυνατότητες μιας ειρηνικής συμβιώσεως και βαθμιαίας συναδελφώσεως των λαών της Γης. Και όμως δεν υπάρχει άλλη πορεία για την ανθρωπότητα παρά ή αδιατάρακτη ειρήνη, με κατωχυρωμένες συνθήκες ελευθερίας, δικαιοσύνης και αξιοπρέπειας.

★

ΤΑ δδελυρά έγκλήματα ήθών που σημειώνονται τελευταία, με όλόένα αυξανόμενο ρυθμό, έχουν βαθύτερες και πλατειέες ρίζες κι' άπαιτούν συστηματικώτερη και πολύπλευρη αντιμετώπιση. Η παραδειγματική τιμωρία των άπανθρώπων αυτών, όσονδήποτε σκληρή και άν είναι δικαιολογείται από τη φύση του κο-κουργήματος, δεν εκρίζώνει ωστόσο ένα από τους μεγαλύτερους κινδύνους που αντιμετώπιζει ή

Η «ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ» κυκλοφορεί, με κάποιαν άργοπορία, στο τέλος της έβδομάδος.

Η «Ψυχανάλυση» το τρίτο διβλίο της σειράς «Σύγχρονη Έκ-κυκλοπαίδεια» έκτυπείται σε χάρτη εξαιρετικής ποιότητας, δάρους 100 γραμμαρίων, γεγονός που βελτιώνει αισθητά την έκδοση και την τοποθετεί σε αξιοζήλευτα επίπεδα.

Η «Ψυχανάλυση» είναι έργο του μεγάλου Γάλλου έπιστήμονος Ντανιέλ Λαγκάς, καθηγητού της Σορβόνης και προέδρου της Γαλλικής Έταιρείας Ψυχανάλυσεως. Το έργο άποτελεί μία πλήρη και άντικειμενική έκθεση της ψυχανάλυσεως, της έπιστήμης που επηρέασε πιδό πολύ από κάθε άλλη τη σύγχρονη σκέψη και τις άντιλήψεις μας γύρω από τη ζωή. Με έπιστημονική όρολογία, αλλά με τρόπο εύληπτο, εκτίθενται οι διάφορες θεωρίες και άναλύεται το έργο των μεγάλων θεμελιωτών της έπιστήμης της ψυχανάλυσεως.

Λόγω του ηύξημένου κόστους της νέας έκδόσεως, τα άντίτυπα έχουν περιορισθεί και, συνεπώς, ή κυκλοφορία του έργου δεν θα πραγματοποιηθεί ταυτόχρονα στην Έλλάδα και το έξωτερικό. Στα έπαρχιακά κέντρα ή «Ψυχανάλυση» θα κυκλοφορήσει περι το τέλος του μηνός.

κοινωνία. Το θέμα είναι γενικό-τερό. "Όσο κι' άν οι γονείς και οι δασκάλοι προσπαθούν να θεμελιώσουν την ήθική και πνευματική ύπόσταση των παιδιών, ή προσπάθειά τους ύπονομεύεται από την ποιότητα των εντύπων που τροφοδοτούν την πνευματική άπόλαυση των μελών μιας οικογενείας και της ποιότητας του θεάματος, που μάς παρουσιάζουν τα κινηματοθέατρα. Η διαστροφή πρέπει να βρει κατάλληλο έδαφος για να δώσει τους άποκρουστικούς της καρπούς. Και πρέπει, με ελκικρινεία, να όμολογηθεί ότι κατάλληλο έδαφος υπάρχει στον τόπο μας με την καταπληκτική διάδοση των λαϊκών εντύπων και τη συνεχή φροντιστήρια του έγκλήματος, που μάς προσφέρουν οι ζένες ταινίες.

★

ΑΝ θελήσει κανείς να κρίνει την ποιότητα των διαφημιστικών κινηματογραφικών κειμένων και το είδος των φωτογραφιών, που χρησιμεύουν για να έλκύσουν το κοινό, θ' άποκομίσει εξαιρετικά θλιβέρες εντυπώσεις για τη γενικότερη καλλιέργεια του τόπου. Το προκλητικό γυμνό έχει θεοποιηθεί, ενώ οι τίτλοι των ταινιών, όπως μεταφράζονται στην ελληνική, κανονικά δεν μπορεί να επαναληφθούν από ανθρώπους εύπρεπεις. Ο έκχυδαίσμος του κινηματογράφου συνεχίζεται ακάθεκτος για να πιστοποιηθεί ότι ή άδίστακτη έκμετάλλευση του σεξ άποτελεί την πιό άσφαλή και κερδοφόρο επειχείρηση.

ΤΟ ΕΞΟΦΛΟ ΜΑΣ

Η Γη με τους τεχνητούς όρυ-φους της, παρουσιάζεται στην ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΡΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ ΔΡ. 73,100
ΗΜΕΡΟΜ. 4-6-92
ΑΡΙΘ. 45573

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ Τεύχος

Επικαιρότητες

ΑΛΚΗ ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ: "Απί-στευτο κι' όμως αληθινό" Σελίδες 2

★ Ποιος θα κερδίσει την "Α-φρική; » 4

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: Τό περιοκόπιο » 7

★ Έρωτας και πάθος στη Σουηδική αώλη » 9

Επιστήμη και Τεχνική

★ Το μυστήριο της τερατολο-γίας » 15

★ Χρονία βρογχίτις » 19

★ Τα μυστικά της αναρρώ-σεως » 20

★ Η πρώτη έξερεύνηση του πυρήνος της Γης » 21

★ Βενούσις » 22

Ρ. ΡΟΥΣΣΩ: Η άλλη όψη του φεγγαριού » 25

★ Το φτερωτό άπολίθωμα της Αυστραλίας » 30

★ Οι θαλάσσιες ένυδριδες » 31

Ιστορία και Τέχνη

Χ. ΜΠΑΛΤΟΥ: Τό ναυάγιο του «Τιτανικού» » 12

Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ: Ένας "Υ-δραίος" φαρδς σουλτανός του Άλγερίου » 17

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Η φλόγα έ-νός ρωμαντικού — Ο "Ελ-ληνολάτρης Ντελακρούα » 36

Διάφορα άρθρα

★ Οι Μορμόνοι προσηλυτίζουν τις ψυχές των νεκρών » 18

★ Ανατέλλει ή έποχή της μη-τριαρχίας » 39

Μυθιστόρημα και Διήγησημα

Ν. ΝΙΚΟΛΑ: Ο Σκέλε-θρας (διήγησημα) » 27

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ: Τραγούδι Άγάπης » 33

‘Ανταγωνισμός σ’ όλους τους τομείς —αυτή είναι η άπρόσδοκτη όψη της ‘Αφρικής της ήπειρου που την έχουν προβάλει στο διεθνές προσκήνιο τα γεγονότα του Κογκό, της Ροδεσίας, της ‘Αγκόλας, της Κένυας, της ‘Αλγερίας. ‘Ανταγωνισμός ανάμεσα στην ‘Ανατολή και τη Δύση για την κατάκτηση—πολιτική, οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική.— των αφρικανικών λαών. ‘Ενας Γάλλος δημοσιογράφος, ο Πιέρ ‘Ακκός, που περιώδευσε τελευταία τις χώρες της ‘Αφρικής, συνωμίλησε με τους ηγέτες της, μελέτησε τα ζητήματά τους και έρευνσε με προσοχή την κατάσταση, δίνει ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τον όξυτατο αυτό ανταγωνισμό. ‘Από τις έντυπώσεις και τις διαπιστώσεις του βγαίνει μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα εικόνα της ‘Αφρικής του 1961

ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΚΕΡΔΙΣΕΙ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ;

Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Το αεροπλάνο της «Γκάνα Αιργουαίης» που συνδέει την ‘Ακκρα με το Κονακρύ της Γουινέας, είναι σοβιετικό «Ιλιούσιν». Η στολή του αστυνομικού στο αεροδρόμιο του Κονακρύ είναι τσεχική. Το λεωφορείο που μεταφέρει τους επιβάτες από το αεροδρόμιο στην πόλη είναι ούγγρικό. Τα ταξί είναι σλοβακικά «Τάτρα» και γερμανικές «Μερσεντς». ‘Υπάρχει ακόμη κι ένα παράξενο άσπρο τζήπ, μοναδικό στην ‘Αφρική, που είναι κινέζικο.

‘Ενας Γάλλος διπλωμάτης, ο κ. Λαβερύ, διευθυντής των αφρικανών υποθέσεων στο Καί ντ’ Ορσάι, εξηγεί το παιχνίδι του ανταγωνισμού στη μαύρη ήπειρο. «Η οικονομική αυτή μονομαχία έχει για πλαίσιο ένα μεγάλο μέρος της ‘Αφρικής — ένα στίβο 25.000.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Διεξάγεται σε 15 περίπου χώρες με μαλακά άκρια κόκαλα που χρειάζονται ασβέστιο. Οι ανάγκες των νεαρών αυτών εθνών είναι τεράστιες. ‘Ως ότου γίνουν «αποδοτικές» αγρόρες, θα καταβροχθίσουν πολλές προσπάθειες και άφθονο χρήμα. Ποτέ ως τώρα δεν παύθηκε ένα τέτοιο πό-

κερ. Βιομηχανίες και τράπεζες από όλες τις προηγμένες χώρες επενδύουν σημαντικά ποσά σ’ επιχειρήσεις που δεν θ’ αποδώσουν ίσως ποτέ, γιατί εκείνος που θα νικήσει στον ανταγωνισμό δεν θ’ άνεχθεί την παρουσία του αντιπάλου. Στην ‘Αφρική η Δύση προσπαίζει ένα θησαυρό που τον έποφθαλμιά η ‘Ανατολή. Η βοήθεια στις υπανάπτυκτες χώρες είναι η νέα μορφή του ψυχρού πολέμου».

‘Ο μυστηριώδης Σόλοντ

Και στο παιχνίδι αυτό, επιτρέπονται όλα τα κόλπα. ‘Ενας άνθρωπος είχε προβλέψει, πριν από 17 χρόνια, με τη λεπτολογία του ‘Ισπανού Κορτέζ όταν ωργάνωνε την κατάκτηση του Μεξικού τη σταυροφορία αυτήν: ο Λανίηλ Σεμένονιτς Σόλοντ. Περνά, πραγματικά, απαρατήρητος, το 1944, μπροστά από τους τελωνειακούς στον αερολιμένα της Βηρυττού, στο Λίβανο. Είναι ο αρχηγός της σοβιετικής διπλωματικής αποστολής. Τρίβει τα χέρια, έτοιμος για τον πρώτο γύρο.

—‘Ο Ούκρανός αυτός, με την κοσμήκη άνεση, που μιλά, εκτός από τις ευρωπαϊκές γλώσσες, αραβικά, περσικά, τουρκικά, εβραϊκά, εμφανίζεται μόνο στις δεξιώσεις. Δεν φαίνεται επικίνδυνος, λέγει ο τότε πρεσβευτής των ‘Ην. Πολιτειών στην ‘Αγκυρα κ. Ντόλαντ Ντύμοντ.

‘Όταν, όμως οι πράκτορες της ‘Αμερικανικής ‘Υπηρεσίας Πληροφοριών διεπίσταναν τις πολυάριθμες συναντήσεις του με τον Χαλέντ Μπαγκντάς, ηγέτη των αφρικανοασιατικών αγώνων που έχει εκπαιδευθεί στο Παρίσι και κατόπιν στη Μόσχα και ενδιαφέρονται γι’ αυτόν, είναι πλέον άργα: η Μέση ‘Ανατολή έχει γίνει ήφαιστειο. ‘Ο Σόλοντ έχει επιτύχει στην αποστολή του: χιλιάδες ‘Αρμένιοι, εγκαταστημένοι στο Λίβανο, παλινοστούν ξαφνικά στη σοβιετική ‘Αρμενία. Η αναχώρησή τους αποδιοργανώνει το έμπόριο. ‘Υπάρχει, όμως, και κάτι χειρότερο: οι Κούρδοι κινούνται και καταπολεμούν αποτελεσματικά την αγγλική και τη γαλλική επιρροή.

‘Ο Σόλοντ ξαναεμφανίζεται στη διεθνή σκηνή το 1953, στο Κάιρο. Μέσα σε δυο χρόνια υπονομεύει την Αίγυπτο, υπνωτίζει το Νάσερ. Και οι αποστολές του αρχίζουν τη δραστηριότητά τους στην ‘Υεμένη, στο ‘Αφγανιστάν, στο Μρόκο. Το 1956, όταν κρίνει ότι έχει προετοιμάσει το έδαφος στην ‘Αφρική, επιστρέφει στη Μόσχα. Τα παράθυρα του ανθρώπου αυτού, που τάν άποκαλούν ήδη «ο σοβιετικός Λάρενς», βλέπουν στον ποταμό Μόσκοβα. Κυτάζουν-

τας το ποτάμι, ο διευθυντής της Γουινέας.

‘Ο Σόλοντ βρίσκεται τώρα στο Κονακρύ, την πρωτεύουσα της Γουινέας. Προσφέροντας ένα πρώτο δωρο από ένα δισεκατομμύριο δραχμές, συμβουλεύει τον Σεκού Τουρέ: «Χρειάζεστε επαναστατικά δίκτυα διανομής για να καταπολεμήσετε τα ύπερογκα ιδιωτικά κέρδη». Και στις 8 ‘Οκτωβρίου 1960 ανοίγουν στην Κίντια, μία πόλη με 25.000 κατοίκους, 14 κρατικά καταστήματα, αντίγραφα των κρατικών καταστημάτων της Μόσχας. «Οι σιδηρόδρομοί σας είναι παλιοί, απηρχαιωμένοι» προσθέτει ο Σόλοντ. «Θα σας φτιάξουμε άλλους, ώστε να πενταπλασιασθούν οι μεταφορές». Στις 5 ‘Οκτωβρίου 1960 αποβιβάζονται στη Γουινέα 60 σοβιετικοί μηχανικοί σιδηροδρόμων. «Χρειάζεσθε αεροπορικές συγκοινωνίες» αποφαίνεται ο Σόλοντ. Δύο μήνες αργότερα σοβιετικά αεροπλάνα πετούν με τα σήματα της Γουινέας, σοβιετικοί μηχανικοί κατασκευάζουν συγχρονισμένα αεροδρόμια και Γουινεανοί πιλότοι εκπαιδεύονται στη Μόσχα.

‘Η ανατολική διεισδυση

Ο ΣΟΛΟΝΤ συνεχίζει το έργο του. Συσταίνει να καλλιεργηθεί ρύζι και να εγκαταλειφθούν οι πρωτόγονες καλλιέργειες. Στις 2 Νοεμβρίου 1960 τριάντα σοβιετικοί ειδικοί διαλεγουν την κοιλάδα του Φιέ, παραποταμού του Νιγηρα, για ορυζοφυτεία σε έκταση 1.000 εκταρίων. ‘Υποσχονται παραγωγή 23.000 τόννων ρυζιού. Σοβιετικά γεωργικά εργαλεία, από αρότρα και τρακτέρ, φθάνουν στη Γουινέα. ‘Επίσης και εμπειρογνώμονες της ορυζοκαλλιέργειας: 130 Κινέζοι από την Καντώνα, και πλαισιώνουν τους Ισραηλινούς εργάτες.

—‘Ο έρχομός του σοβιετικού αυτού πρεσβευτού λέγει ένας ‘Ιταλός ιδιοκτήτης φυτειών στη Γουινέα, ο Λίβιο Νατσάκο, «έχει κινητοποιήσει όλες τις δυνάμεις της ‘Ανατολής για να βοηθήσουν την ‘Αφρική». ‘Ερχονται κάθε μέρα. Πριν περνούσαν από την ‘Ελβετία ή την ‘Ολλανδία. ‘Από την 1η Αύγουστου 1960 έρχονται κατ’ ευθείαν από την Πράγα, ολόκληρα αεροπορικά φορτία. Τεχνικοί σύμβουλοι, ηλεκτρονικοί εμπειρογνώμονες και ειδικοί για αεροπορικές εγκαταστάσεις, είναι όλοι σοβιετικοί. Οι Πολωνοί στέλνουν υδρογράφους, φάρμακες. Οι Ούγγροι, μηχανές και εργαλεία. Οι Τσέχοι στέλνουν και εξοπλίζουν το νεογέννητο στρατό του Σεκού Τουρέ: 50.000 άνδρες. Στέλνουν επίσης γιατρούς και νοσοκόμους. Οι ‘Ανατολικοί Γερμανοί παίζουν πρωταρχικό ρόλο. ‘Οργανώνουν το συνδικαλιστικό κίνημα. Στο Μπερλινόν κοντά στο Βερολίνο, εκπαιδεύονται οι αύριοι συνδικαλιστές ηγέτες της μαύρης ‘Αφρικής. Πριν από δέκα χρόνια υπήρχαν μόνο τρία εργατικά συνδικάτα στην ‘Αφρική, με 33.000 μέλη. Το 1961 υπήρχαν 21 εργατικές δημοσπονδίες με 1.500.000 μέλη. Στο Κονακρύ, οι ‘Ανατολικοί Γερμανοί κτίζουν τώρα ένα τεράστιο τυπογραφείο. Σε λίγο θα βγαίνουν από εκεί όλα τα έντυπα που θα προορίζονται για τους μαύρους της ‘Αφρικής. Οι Ρώσοι δίνουν επίσης πολύ μεγάλη σημασία στις ταινίες για την ‘Αφρική, που η γλώσσα τους είναι καταληπτή και τους αναλφάβητους. Το 1960 έστειλαν στη Γουινέα 300 ταινίες».

‘Η φωνή της μαύρης ήπειρου. Τη φωνή αυτή, που ζητά την δοθήθεια των πλουσίων και ισχυρών κρατών, ανταγωνίζονται τώρα να την ικανοποιήσουν η ‘Ανατολή και η Δύση.

‘Ο κύριος, όμως, σύμμαχος του Σόλοντ παραμένει ο Κό Χουά, πρεσβευτής της Κίνας, άνδρας με πυγμή όπως και ο Πάι — Γέν, ο συνάδελφός του στο Μαρόκο, έμπιστοι και οι δύο του Μάο Τσέ Τσινγκ. ‘Ο Κό Χουά είναι δραστήριος. Μέσα σε οκτώ μήνες ανάκλινσε πώς να έντυπώσει τη φαντασία των Μαύρων. Στις 13 Σεπτεμβρίου 1960 υπογράφει οικονομική και τεχνική συμφωνία με τον Σεκού Τουρέ, που παρέχει στη Γουινέα κινεζικό δάνειο 800.000.000 δραχμών που θα εξοφληθεί άτοκα, σε εμπορεύματα. Και προσφέρει δωρεάν 100.000 τόννους ρύζι. Και κάτι ακόμα: «‘Ολοι οι τεχνικοί μας — λέγει ο Κό Χουά — θάρθουν στη Γουινέα και θα φύγουν με έξοδα της Κίνας. Η διαμονή τους θα επιβαρύνει την Κίνα. ‘Αξιούμε, όμως, το θιωτικό επίπεδο των τεχνικών μας να μην είναι ανώτερο από το επίπεδο των Γουινεανών συναδέλφων τους. Και οι αποδοχές τους με κανένα τρόπο δεν θα είναι ανώτερες από όσο είναι στην Κίνα — 1.200 δραχμές το μήνα για ένα ειδικευμένο εργάτη».

Αυτό, για τους μαύρους είναι καταπληκτικό. ‘Ο καθένας, από τους άλλους ξένους τεχνικούς κερδίζει τούλάχιστο τα δεκαπλάσια. ‘Ακόμη και οι Ρώσοι αξιούν άνεση αποικιοκρατών... Και όταν φθάνουν οι πρώτοι Κινέζοι τεχνικοί, γίνονται δεκτοί με ασυγκράτητο ένθουσιασμό. Οι ίδιες αντιδράσεις σημειώνονται στο Μπαμάκο, την πρωτεύουσα της Δημοκρατίας του Μαλί. Γιατί οι Σοβιετικοί κι οι Κινέζοι δεν έχουν περιορισθεί στη Γουινέα: προχωρούν με διγυγιάδα ταχύτητα. Και διαθέτουν τώρα δύο

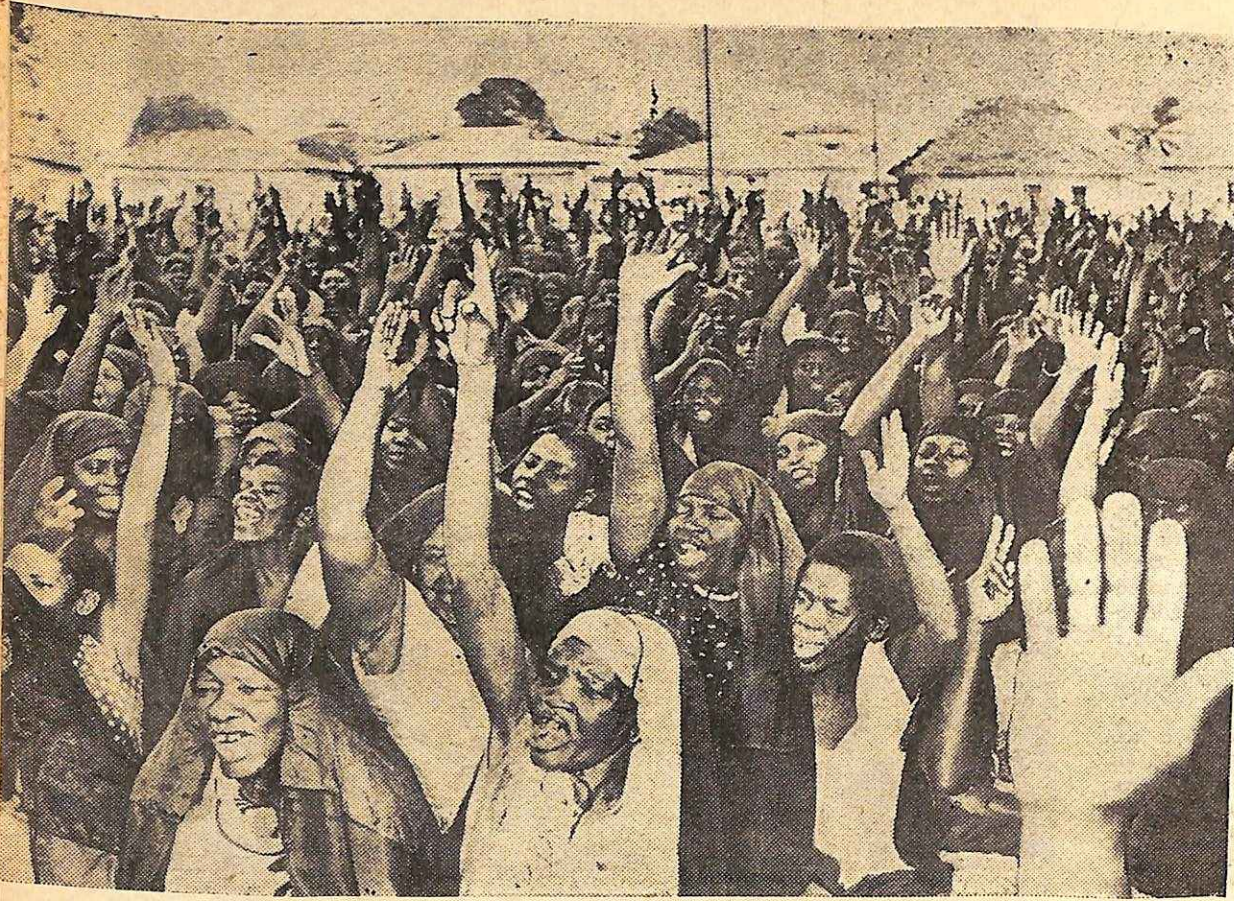
βάσεις - φρούρια: τη Γουινέα και την Γκάνα.

‘Η κινεζική παρουσία

Ο ΠΡΩΤΟΙ τεχνικοί του Κό Χουά είναι γεωπόνοι. «Θα σας μάθουμε — λένε στους Γουινεανούς — πώς να καλλιεργείτε αποδοτικά τη γη. Στον τόπο μας, στην Καντώνα, κηποι 11 τετραγωνικών μέτρων δίνουν λαχανικά για τέσσερα άτομα. Το μυστικό μας; Πότισμα, λιπάσματα και δύο έσοδειες το χρόνο. Η ευφορία γεννήθηκε στην Κίνα πολύ πριν από τη χριστιανική εποχή...».

‘Εκείνο που γεννήθηκε επίσης στην Κίνα φαίνεται να είναι το θάρρος. Οι τεχνικοί του Κό Χουά δείχνουν στους μαύρους που άρδευαν τους κάμπους τους, απ’ όπου περνά ο Κίτρινος Ποταμός. ‘Ο καθένας μεταφέρει ένα τόννο χώμα την ημέρα: 50 κιλά κάθε φορά σ’ απόσταση 200 μέτρων, σε έκαστο διαδρομέ, δηλαδή 40 χιλιόμετρα την ημέρα! ‘Από το 1955 ως το 1958 άρδευσαν έτσι 13.000.000 συμπληρωματικά εκτάρια εξηγούν. «Σε τρία χρόνια δσα οι ‘Ην. Πολιτείες σ’ ένα αιώνα. Και το πλήθος αυτό τα μικρά έργα, τα μικροσκοπικά φράγματα και κανάλια, που είναι προσιτά και στην πιο πρωτόγονη γεωργική τεχνική, θα ανανεώσουν τη γέρικη αφρικανική γη σας. Για να βγείτε από το Μεσαίωνα σας πρέπει να εργασθείτε με το δικό μας ρυθμό: έννιάδες την ημέρα — και χωρίς διακοπές».

—Καταλαβαίνετε,» ρωτά ο Ν’Μπι-κάχα, ράπτης στην ‘Ακκρα (πρωτεύου-

Και
οι γυναίκες
άρχίζουν
να κινούνται
στη μαύρη
ήπειρο
και να
διεκδικούν
τά δικαιώματά
τους.

σα της Γκάνας) που έχει στην προθήκη του μαγαζιού του την επιγραφή: «Μαθήτευστε στις φυλακές της Α. Μ. της βασιλίσσας 'Ελισαβέτ». «Καταλαβαίνετε; Οι υπάλληλοι του Κινεζικού Πρακτορείου Ειδήσεων εδώ, στην 'Ακκρα, εργάζονται 14 ώρες την ημέρα! Το ίδιο γίνεται στο Κονακρύ, στο Μπαμάκο, στο Ραμπάτ. Να τους μιμηθούμε; Θα μάς σκοτώσουν. Και έπειτα, αναπαράγονται σαν κουνέλια. Όταν θα πάθουν ασφυξία στον τόπο τους, θα μάς στείλουν το πλεόνασμά τους που θα μάς τσάκισει και θα μάς ξανακάνει σκλάβους».

Και ήδη στο Μαλί, στη Γουινέα, στη Γκάνα, η αντίδραση του πληθυσμού υποδόσκει. 'Η τεμπελιά των Ιθαγενών που την καταγγέλλει διαρκώς ο πρόεδρος Γκρούμα της Γκάνας, θα είναι ίσως εκείνη που θα καθυστερήσει την κινεζική διείσδυση στην 'Αφρική.

Αμερικανοί και Γερμανοί

ΟΙ ΗΝ. ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ δεν μπορούν να ονειρευθούν καλύτερη ψυχολογική προετοιμασία, για να μπουτύν στον ανταγωνισμό αυτόν, από τον οποίο ένοιωθαν ότι ήταν άποταρτηγμένες. Οι πρώτες αποστολές τους, μελιστάλακτες, πρόθυμες, αρχίζουν να διασχίζουν την 'Αφρική.

— Δεν έχουμε σκοπό να ξεπεράσουμε τις σοβιετικές και κινεζικές προσπάθειες λένε παντού, για να καθησυχάσουν τους Ιθαγενείς, οι άρχηγοί των αποστολών κ. κ. Χάϊντελνερ, Βόν, Μπάμπεριν, Λόουεντας και Κάιερ. 'Εμείς δίνουμε χρήματα, δώρα, χωρίς ανταλλάγματα. Δεν ακολουθούμε τα πρότυπα της 'Ανατολής ούτε καν της Εύρωπης. 'Η τεχνική βοή-

θεια που δίνει η Γαλλία λ.χ. εξακολουθεί να είναι συμφεροντολόγα αποικιοκρατία. Όταν η Γαλλία ανακάλυψε το φυσικό αέριο της Σαχάρας, το κρατήσε για τον εαυτό της και το στέλνει στη χώρα της, όχι στο Κονακρύ, στο 'Αρμπιτζάν, στο Ντακάρ ή στο Κοτονού.

Και, με άπλοχεριά, μοίρασαν αυτοκίνητα, από τη Σενεγάλη ως την 'Ακτή του Ελεφαντόδοντα, από τη Δαχομένη ως το Κογκό (πρώην γαλλικό, όχι το πρώην βελγικό) του Φυλμπερ Γουλιού. Χάρισαν 38 μηχανές για όδοποιία στο Τόγκο. Χάρισαν πετρέλαιο και τσιμέντο στο Μαλί. Χάρισαν όλα τα αστυνομικά όχηματα που χρειαζόταν το υπουργείο 'Εσωτερικών στο Μπαμάκο.

— Είναι γενναϊόδωροι, λέγει ένας υπάλληλος αυτού του υπουργείου. «Αλλά δεν τους έχουμε εμπιστοσύνη. 'Ισχυρίζονται ότι φέρνουν την ελευθερία, αλλά στον τόπο τους, οι μαύροι αδελφοί μας είναι εύτυχισμένοι».

Οι πιο ρεαλιστές από εκείνους που αγωνίζονται για την επικράτηση της σημαίας τους στην 'Αφρική, είναι οι Δυτικοί Γερμανοί.

— 'Αποικιοκρατία; Δεν την ξέρω. Τη χώρα μου την αγαπούν όλοι, εδώ! Έλεγε ο 'Ούγκεν Γκερστενμπίερ, ο πρόεδρος της γερμανικής Βουλής, όταν είχαν επισκεφθεί, πέρσι τον Αύγουστο τη Γιάουντέ, την πρωτεύουσα του Καμερούν. 'Ο Γκερστενμπίερ έχει μιαν αδυναμία, την «'Αφρικανική 'Εταιρία» — ίδρυμα για την παροχή βοήθειας στην 'Αφρική — που έδρευε στην Μπόνν. 'Αντιπαλή της είναι η «'Αφρική Φερράν» ('Αφρικανική Ένωση), το Ινστιτούτο του 'Αμβούργου, που είναι πιο φιλελεύθερο από την πρώ-

τη. Στη Δυτική Γερμανία, όμως, υπάρχουν επάνω από εκατό οργανισμοί, όλοι σχεδόν ιδιωτικοί, που ασχολούνται με τις υπανάπτυκτες χώρες. Στην Μπόνν μαλιστα τις αποκαλούν «χώρες που αναπτύσσονται», για να μην τις θίγουν. Το πρώτο κίνητρο είναι, βέβαια, πολιτικό. 'Η Δυτική Γερμανία θέλει να νικήσει την 'Ανατολική στη μαύρη ήπειρο. 'Αλλά για τα μεγάλα τράστ Χένσελ, Χίλντενμπραντ, Ντίντιερ Βέρκε, Στραμπάγκ και Κρούπ, η 'Αφρική είναι πρό πάντων μία τεράστια αγορά που δημιουργείται. Και για να την κατακτήσει, η Μπόνν ρίχνει όλα τα μάρκα της σ' αυτήν την πάλη.

Ο κ. Άνταμ Ταμπού, πρόεδρος της Βουλής της Κεντραφρικανικής Δημοκρατίας, είχε δηλώσει στο Μπανγκό, όταν γύρισε από την Μπόνν: «'Η δυτικογερμανική κυβέρνηση υπέγραψε ένα πρόγραμμα βοήθειας στις υπανάπτυκτες χώρες για 30.000.000.000 δραχμές. Και είδα εκεί τους αντιπροσώπους ενός ιδιωτικού κεφαλαίου 15.000.000.000 δραχμών που λογαριάζει να κάνει αποδοτικές επενδύσεις στην 'Αφρική. Ποσά πενταπλάσιο από αυτό που διαθέτει η Γαλλία για τα υπερπόντια εδάφη της».

Το μάννα αυτό δικαιολογεί την εκπληκτική υποδοχή που συναντούν παντού στην 'Αφρική οι Δυτικογερμανοί. 'Ο 'Αλφόντ Σπένγκελ, πρεσβευτής στο Μαλί — άνθρωπος εμπιστοσύνης του Κρούπ — ο δρ. Χάουζερ του 'Αμβούργου και ο κ. Ράιχολντ, πρεσβευτής στη Σενεγάλη, έχουν μεταχειρίσει πριγκίπων. 'Όσο για τον κ. Φρήντεσμπεουργκ, το διορατικότερο διπλωμάτη της Μπόνν,

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 40

Μέ το θεριζόσθιο

Η τακτική συνεργασία του Νικηφόρου Βρεττάκου, από το σημερινό τεύχος, μετατίθεται στις εσωτερικές σελίδες του «Κόσμου», ώστε τα θέματα που σχολιάζει να έχουν άμεσώτερη επικαιρότητα. 'Η πολύπλευρη κοινωνική και πνευματική δράση του Βρεττάκου και η μοναδική ποιητική του ευαισθησία θα δώσουν στα θέματα, που απασχολούν το σύγχρονο αναγνώστη, νέες προοπτικές. Παράλληλα, θα επιτρέψουν στον εκπρόσωπο της νεώτερης ποιητικής μας γενεάς τη δυνατότητα να σχολιάζει παλαιά και νέα κείμενα της λογοτεχνίας μας.

ΤΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

1

ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΩ ναχουν αντίρρηση οι αναγνώστες μου για την αλλαγή που σημειώνεται σήμερα σ' αυτή τη στήλη. Θα τους ενδιαφέρει περισσότερο ή κουδέντα πάντα σ'ε διάφορα θέματα, παρά ή κουδέντα πάνω σ' ένα και το αυτό θέμα, που επανέρχεται πολλές φορές το ίδιο, με κάποιες παραλλαγές, καθώς γυρίζει ο χρόνος και ή ζωή παναλαμδάνεται. 'Αλλωστε παρουσιάζει κάποιες δυσκολίες ή διαλογή του κυρίου θέματος γιατί τα θέματα του κόσμου είναι σήμερα πολλά και ποικίλα και αμιλλώνται μεταξύ τους σ'ε ένδιαφέρον και σ'ε σοβαρότητα. 'Αν θά ήθελε να καταγράψει κανείς τα γεγονότα μίας και μόνον ήμέρας — αν μπορούσε να συντάξει ένα ολόκληρο χρονικό που να τον απασχολήσει σ'ε όλη του τη ζωή. Να γράψει μιά Ιστορία, μεγαλύτερη από μιά παγκόσμια Ιστορία που θά είχε τυχόν γραφτεί εδώ και δυο χιλιάδες χρόνια. 'Οχι γιατί σήμερα έχουμε την τύχη να τα μαθαίνουμε όλα δσα γίνονται στον πλανήτη, αλλά γιατί γίνονται πράγματα και θάματα που ως προχτές ακόμη δεν τάβαζε το μυαλό του ανθρώπου. 'Ο κόσμος αλλάζει από μέρα σ'ε μέρα με αβυσσους ταχύτητα. Στο προσκήνιο του όπτικού μας πεδίου, παρτηρούμε μεγαλειώδη πράγματα, αλλά και δραματικά και κωμικά πολλές φορές που είναι σ'ε βάρος της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, και δέν ταιριάζουν πρδς την αυτοθυσία των πρώτων αστροναυτών που έτοιμάζονται να κάνουν το πρώτο άλμα στην άβυσσο, να επιχειρήσουν την πρώτη ανάβαση στο φεγγάρι. 'Όλες αυτές οι αντιθέσεις, επιλεγμένες μ'ε από τα πολλά γεγονότα, μπορούν να μάς δίνουν μιαν εικόνα του σύγχρονου κόσμου μας.

2

ΑΥΤΟΣ ο κόσμος μας περνάει, κρίσιμη περίοδο, κρίσιμη από την άποψη ότι κρίνονται τελεσίδικα οι παλιές αντιλήψεις, ή παλιά νοοτροπία, αυτή ή ίδια ή παλιά τάξη του πλανήτη μας. 'Αποκαλύπτεται ότι ή ευφυία δέν είναι προνόμιο μίας φυλής κι' ότι πολλά από τα δικαιώματα που πολλοί άνθρω-

ποι έχουν αποκτήσει σ'ε βάρος άλλων ανθρώπων, ήταν παράνομα. 'Η αναστάτωση της Μαύρης 'Ηπείρου, είναι απόδειξη αυτών των ανακατατάξεων. Τα πράγματα παλεύουν να πάρουν τη φυσική τους θέση. Οι μαύροι 'Αφρικανοί σκέφτονται όπως και οι λευκοί και οι κίτρινοι το ίδιο. 'Η σφραγίδα ενός διαφορετικού χρώματος από κείνο που έχει σφραγίσει τους λευκούς, δέν σημαίνει πως είναι σημειωμένοι από το Θεό μ' ένα στίγμα κατωτερότητας που τους επιτρέπει να υπάρχουν κυμαινόμενοι μεταξύ δούλου και υποζυγίου. Που δέν τους επιτρέπει να κατοικούν παρά μέσα σ'ε καλύβια από λάσπη ή από καλάμια στην καλύτερη περίπτωση. Που δέν τους επιτρέπει να σηκώνουν το κεφάλι ή να έχουν απαιτήσεις πάνω στους καρπούς του μόχθου τους, ενώ είναι σ'ε θέση να γίνουν και φιλόσοφοι και επιστήμονες και ποιητές και μουσικοί. 'Η αυτοσυείδηση θέτει σ'ε κίνδυνο το θεσμό των κληρονομημένων δούλων. 'Η στήλη αυτή δέν ασχολήθηκε με τον τραγικό θάνατο του Πάτρις Λουμούμπα, της αθηνά σπουδαίας αυτής προσωπικότητας της Μαύρης 'Ηπείρου, που όλοι τον έμαθαν σαν πολιτικό ήγέτη, αλλά ελάχιστα τον γνωρίζουν ίσως και σαν ποιητή. Οι στίχοι του θά έφταναν για να μάς δείξουν τη βαθύτατη πίστη του πρδς τα ανθρώπινα ιδανικά και τη βαθύτατη αγάπη του πρδς την πατρίδα του, πρδς τους μαρτυρικούς μαύρους που φτιάχνουν με το αίμα τους τη διπρίνα του Ευρωπαϊκού πολιτισμού. Αυτούς τους μαύρους τους αποκαλούσε στα ποιήματά του αδέρφια του ο Λουμούμπα και πραγματικά πέθανε σαν αδελφός τους. 'Ο χριστιανισμός δέν κατώρθωσε δυστυχώς να σταματήσει τη μέθοδο των τριάκοντα αργυρίων, που έχουν πάντοτε μιαν αυτοδύναμη αξία, ασχέτως προελεύσεως. Την ίδια δουλειά κάνουν είτε είναι 'Εβραϊκά, είτε είναι Βελγικά.

3

Η ΜΕΡΑ λάμπει, σωστό θαύμα. Δεν τη διαλέξαμε, ήταν μιά ήμερομηνία ώρισιμένη πριν από καιρό. 'Ετυχε όμως να ανατείλει μιά μέρα καθαρή σαν διαμάντι. Που δρέθηκε τόσο φως, φλεβόφης μήνας; 'Ανεβαίνουμε με τον

δδοντώτο, σταματάμε στη Ζαχλωρού, επισκεπτόμαστε τη μονή του Μεγάλου Σπηλαίου που ξαναχτίστηκε ύστερα από την τελευταία πυρκαγιά και μοιάζει σαν κακόγουστο τουριστικό ξενοδοχείο. Κάποιος χωρατεύει: «'Ο αρχιτέκτονας ήταν 'Ελληνας ή Τούρκος;». 'Ανεβαίνουμε όχι από ενδιαφέρον πιά για τη μονή, αλλά για την όμορφη θέα του άπεναντι βουνού. Περνούμε τη νύχτα στα Καλάδρυτα, κάτω απ' το δέος που μάς προσξενούν ο χωμάτινος τύμβος των χιλίων τόσων εκτελεσμένων και οι γυναίκες με τα μαύρα ρούχα και την πένθιμη σιωπή. 'Ισως νάπαίξε κι' αυτό το ρόλο του για να ιδούμε τόσο λαμπρή την έπομένη ήμερα. 'Ούτε συννεφάκι στον ούρανό, ούτε αεράκι που να ξεσηκώνει την παγιάδα από τα χιόνια που ασπράφουν μακριά και να μάς παγώνει τα πρόσωπα. 'Ενας χρυσός κατακλυσμός ήλιου πέφτει στα πάντα. Καθώς ανεβαίνουμε για τη Μονή της 'Αγίας Λαύρας, τα χιόνια άχτινοβολούν στο Χελμό, όλα είναι διάφανα σαν νάναι Μάης μήνας. Κυτάζουμε τον άσπρο σταυρό του τύμβου των Καλαβρυτινών, αλλά το πολύ φως προσπαθεί να διαμείψει θαρρείς κι' αυτή την άπτη μαρτυρία του γεγονότος. Σαν να μην πέθανε κανείς ποτέ, ή σ'α να μην πρόκειται να πεθάνει. 'Ατιμόσφαιρα ζναπτάσιμη. Εικόνα και όμοιοση του 'Ελληνικού πνεύματος, της 'Ελληνικής ιαχής. Το κλειδί, ίσως, του αιώνιου θαύματος.

4

ΣΤΙΣ 20 Μαΐου ο σοβιετικός διαπλανητικός σταθμός θά βρίσκεται σ'ε απόσταση 70 εκατομμυρίων χιλιομέτρων μακριά από τη γή και σ'ε απόσταση λιγότερη από 100 χιλιάδες χιλιόμετρα από την 'Αφροδίτη. 'Ο άημος εγγέφαλος του υποκούοντας στα κελεύσματα που του δίνει το θαύμα του ανθρώπινου εγγέφαλου από τη γή, συνεχίζει την πορεία του χωρίς ταλαντεύσεις και παρεκκλίσεις. 'Ο θυρεός που θά πετάξει πάνω στην άγνωστή μας 'Αφροδίτη, γράφει: «ΓΗ—'Αφροδίτη 1961». Και θά είναι ή πρώτη επαφή, το πρώτο μήνυμα μεταξύ των δύο αυτών πολύ απομακρυσμένων φίλων του διαστήματος. Δεν ξέρει κανείς αν υπάρχει εκεί κόσμος να πανηγυρίσει αυτή την πρώτη επαφή του με τη Γή ή αν παγερή σιωπή θά δεχτεί το μήνυμά μας, τη δωρεά του Άρεού με την άπερίτη επιγραφή: «ΓΗ—'Αφροδίτη 1961». Λέγεται πως ο διαπλανητικός αυτός σταθμός θά μάς πληροφορήσει και γι' αυτό, έτσι που να μπορούμε να υποθέσουμε κι' εμείς οι σημερινοί άνθρωποι, αν αύριο θά οργανωθούν ιερές πολεμικές συμμοχίες μεταξύ ομάδων αστρων ή αν θά επικρατήσει μιά ειρηνική συμβίωση αλληλοβοήθειας και συνεργασίας μεταξύ τους. 'Όπως λέει ο λαός «ο Θεός ξέρει». Πάντως όμως είναι γεγονός ότι κάτι θά μάθουμε κι' εμείς στα χρόνια μας.

5

ΥΠΑΡΧΕΙ ένα πρόβλημα που από μέρα σ'ε μέρα γίνεται όλοένα και περισσότερο δραματικό. Θα μπορούσε να ειπεί κανείς τραδία για μιά δοκιμασία θηική, χωρίς προηγούμενο. Πρόκειται για το δράμα της 'Ελληνικής υπαίθρου που οι μετακινήσεις

τάν ανθρώπων της έχουν πάρει τις διαστάσεις φυγής. Ματαίως θα αναζητήσει κανείς άλλου τις αιτίες του φαινομένου. Τό κακό έχει την πηγή του στην αστοργία και την ολιγωρία των αρμοδίων, που συνήθισαν να μη βλέπουν πέρα από την υδροκέφαλη παρασιτοποίηση των Αθηνών. Το ζήτημα δεν είναι ζήτημα δημογραφικού προβλήματος. Θα μπορούσαμε να κατοικούμε αυτή τη γη τέσσερα και όχι οχτώ εκατομμύρια και να υποφέρουμε και να λέμε πως έχουμε δημογραφικό πρόβλημα. Τί συμβαίνει λοιπόν; Απλούστατα, έλειψε το πρακτικό μυαλό, έλειψε η αγάπη γι' αυτό τον τόπο, κατ'άληξε αυτός ο τόπος, αναξιοποίητος, εγκαταλειμμένος από κάθε φροντίδα, να είναι έκμεταλλεύσιμος μόνον πολιτικώς. Σκέφτεται κανείς ότι άναμεσα στα ίδια αυτά βουνά με τους μικρούς κάμπους και τις στενές κοιλάδες στα παλιά χρόνια άκμάσανε πολυάριθμα έλληνικά κρατίδια που και οικονομικά άνθισαν και πολιτιστικά. Ναοί και έργα τέχνης άξεπέραστα από την καλλιτεχνία του μεταγενέστερου κόσμου δημιουργήθηκαν παντού, πράγμα που προϋποθέτει έξωτερική και έσωτερική ευφορία. Ένα τέτοιο φθινόπωρο σαν αυτό που ζει το έθνος μας σήμερα, είναι άκατανόητο. Μόνο Τούρκοι του κισμετιού θα μπορούσαν να το δέχονται με τόσον ψυχικό μαρasmus και τόση άδιαφορία. Κι' ωστόσο στα παλιά εκείνα χρόνια δεν γνώριζαν οι άνθρωποι πως κάτω από το έδαφος τους υπήρχε κι' ένα αναξιοποίητο και άνεκμετάλλευτο υπέδαφος, δεν γνώριζαν πως κι' ένας άγονος τόπος άκόμη μπορεί να πλουτίζεται από βιομηχανίες. Σήμερα τα ξέρουμε όλα κι' ωστόσο πάμε να γίνουμε ο πιο δυστυχισμένος κι' ο πιο ανέστιος λαός της Γης. Το γεγονός είναι ένα και το γεγονός αυτό είναι άπειλητικό και πρέπει να το προλάβουμε. Βρισκόμαστε στα πρόθυρα της καταστροφής. Τα ίσοζύγια ταλαντεύονται, η οικονομική μας ίσορροπία κινδυνεύει. Είναι φυσικό το δράμα της υπαίθρου ν' ακολουθήσει ή συμφύρση και ο πανικός στον Άθηνών. Καλά είναι τα ταξίδια στο έξωτερικό και οι οδηγίες που λαβαίνουμε απ' έξω. Το υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα όμως είναι αυτό. Το πιο μεγάλο, το πιο επείγον, το πιο έθνικό, το ταυτισμένο με την ύπαρξη αυτού τούτου του έθνους μας.

6

ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ευλάβεια γιορτάζονται σ' όλο τον κόσμο τα έκατό χρόνια από τη γέννηση του Ρώσου συγγραφέα Άντον Τσέχωφ. Η υπόθεση της ζωής και του έργου ενός μεγάλου συγγραφέα αποτελεί ένα ιδιαίτερο γεγονός, μάς πιάζει σ' έναν άρκετά βαθύ κόσμο που τον έζησε ένας μόνον άνθρωπος. Ένας συγγραφέας με άνησιχίες, με αξία και πνευματικότητα, επιχειρεί και κατορθώνει βαθύτερες ανιχνεύσεις στον κόσμο και στη ζωή, άνασυνθέτει, πλάθει κι' άφηνει άνοιχτές τις πόρτες έπειτα για μια έπίσκεψη στο περιβάλλον της δημιουργίας του. Χαρακτήρες ανθρώπινοι, καταστάσεις ανθρώπινες, με άτμόσφαιρα ζωής που μάς προσφέρεται ζωντανή, κατορθώνει να διευρύνει στη συνείδησή μας το παρελθόν και κάποτε αυτό τούτο το μέλλον, να μάς μεγαλώνει την ψυχή και το μέλλον. Ο άκριβόλογος, ο έπιστημονικός σχε-

δόν στη συγγραφή του, διηγηματογράφος και θεατρικός συγγραφέας Άντον Τσέχωφ, άνήκει στην κατηγορία των συγγραφέων που μάς μαθαίνουν και κάτι άλλο βαρυσήμαντο. Μάς δείχνουν πόση δύναμη διαθέτει μέσα του ένας άνθρωπος, διαμορφωμένος από άνεξιχνίαστους διολογικούς συντελεστές για να κατακτήσει κάτι άνωτερο στη ζωή. Παιδάκι άκόμη ζει κάτω από την άνυπόφορη δεσποτεία του πατέρα του που του φέρεται θάναυσα, δουλεύοντας στο μαγαζί του και βλέποντας από το πρωί ως το βράδυ πρόσωπα άξεστα να μπαίνουν και να βγαίνουν μέσα σ' αυτό. Η οικονομία του ζελέ, η παλεύει μόνος του, άναλαβαίνει τις εύθυνες της, παλεύει άγρια, ώστόσο ο θαυματουργός Τσέχωφ που ο μικρός Άντον φέρνει μέσα του κατορθώνει να νικήσει, να άποδεσμεύσει το εύρωστο πνεύμα του, να γίνει ο άνθρωπος που σκέφτεται και για τους άλλους, δουλεύοντας και δημιουργώντας έξαντλητώντας τις μικρότητες, δημιουργός ενός προσωπικού έργου κι' ενός προσωπικού ήθους, μεταβάλλοντας την πικρή και την άγάπη του για τη ζωή, πέρα από την προσωρινότητα, σε κάτι άλλο που να συνδέεται με τους αιώνας.

7

ΕΝΑ ΚΟΡΙΤΣΑΚΙ έκκλησιάζεται στην ίδια έκκλησία με τον Πρόεδρο Κένεντυ. Τα στασιδιά τους είναι πλάι πλάι. Το κοριτσάκι πρόκειται ν' άπουσιάζει πέντε λεπτά και γυρίζοντας στον Πρόεδρο λέει: —Θα μού φυλάξετε για πέντε λεπτά το στασιδί μου; Και ο Πρόεδρος άναλαβαίνει για λίγο διπλά καθήκοντα. Να παρακολουθεί τη λειτουργία και το στασιδί της μικρής να μην το καταλάβει κανείς άλλος. Η μικρή έπιστρέφει: —Σας ευχαριστώ, κύριε. Ο Κένεντυ χαμογελάει, ίσως λέει κι' ένα ψιθυριστό «παρακαλώ» ενώ η λειτουργία συνεχίζεται. Θα μπορούσε να ρωτήσει κανείς: Τί σημασία έχει το άρσημαντο αυτό έπεισόδιο; Σημασία έχει ή άπόσταση που χωρίζει τους μεγάλους από τους μικρούς, τους ίσχυρους από τους άδύνατους, τους σοφούς από τους άπλους ανθρώπους, τους υπεύθυνους για τη μοίρα του πλανήτη μας, από τους λαούς. Σημασία έχει αυτό το προγεφύρωμα που λείπει. Η καλωσύνη ή σχεδόν παιδική που κάνει το ανθρώπινο χέρι του τοποθετημένου ψηλά ανθρώπου να μεγαλώνει και να φτάνει πολύ χαμηλά, ως τους πιο μικρούς, να ψαύει τον πόνο τους και τις θελήσεις τους. Και να υπακούει σ' αυτές.

8

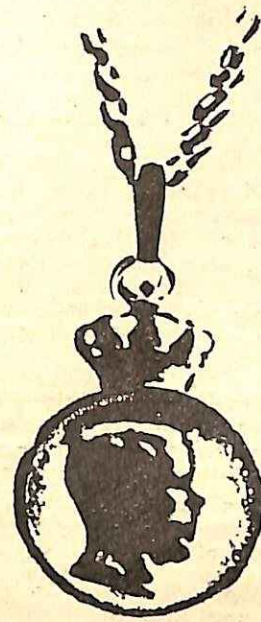
ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ αυτό σημείωμα, σκέφτομαι να το αφιερώω σε κάθε τεύχος κάθε έδομάδας, σ' ένα από τα πολλά αξιόλογα βιβλία που θγαίνουν στην Έλλάδα. Μια σύντομη ανάλυσή του θα έχει φαντάζομαι ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το άναγνωστή μου. Μέσα σ' ένα καλό βιβλίο συντίθεται ένας πίννακας ζωής, ένας κόσμος όλόκληρος με πολλά περιέργα και ενδιαφέροντα πράγματα, με πολλές διαπιστώσεις που μάς δισφύουν, με πολλά διδάγματα και καταστάσεις που ο συγγραφέας άνιχνεύει τόσο στην έξωτερική όσο και στην έσωτερική ζωή του ανθρώπου. Δεν πρέ-

πει να ξεχνάμε ότι το ανθρώπινο πνεύμα πραγματοποιεί μια διπλή πορεία: Την πορεία του μυαλού — έπιστήμη — και την πορεία της ψυχής — τέχνη — κι' ότι οι δυο είναι προωρισμένες να βαδίσουν πολύ μακριά. Παρακολουθώντας κι' έμεις αυτές τις δυο πορείες, όμορφαίνουμε τη ζωή μας, πλουτίζοντας την με πράγματα άνωτερα από την κουραστική και στεγνή καθημερινότητα.

9

ΜΙΑ ΑΠΟ τις σημαντικότερες εργασίες που είδαν το φως τον τελευταίο καιρό σ' έναν όγκοδή τόμο έβδομοσίων σελίδων, είναι ή «Άνθολογία Παγκοσμίου Ποίησης» ή «Άρη Δικταίου που κυκλοφόρησε από τη «Νέα Βιβλιοθήκη Φέξη». Οι εργασίες αυτές τόσο σπάνιες άξ αιτίας της γνώσεως, της ειδικής αίσθησης και του μόχθου που απαιτούν, είναι φυσικό ή πρώτη αντίδρασι που προκαλούν μέσα μας να είναι ή έκπληξη. Για να καταπιαστεί κανείς με την παγκόσμια ποίηση από τις ρίζες της — από το λυκαυγές της ανθρώπινης σκέψης — ως τις ήμέρες μας, πρέπει να διαθέτει μιάν εργατικότητα και μιάν έπιμονή από κείνες που δείγματα μόνον άνακαλύπτει κανείς μέσα στην ίστορία. Θυμίζει τη δουλειά που σε άπερίοριστη διάρκεια χρόνου απαιτούσαν οι Καθενράδες. Ως ποιο σημείο μπορεί να έπιτύχει κανείς μόνος του ένα τέτοιο έργο; Έχει κανείς μπροστά του ένα άπέραντο έδαφος οικοδόμησης. Δεν έχει κανείς να επιλέξει το υλικό του από μιά γλώσσα. Πρέπει να το άναπλάθει μεταφράζοντας από πολλές γλώσσες. Ο Άρης Δικταίος μάς έξομολογείται πως τη δουλειά αυτή την άρχισε πριν από είκοσι χρόνια. Η πίστη του πως ή Τέχνη, ή Ποίηση, είναι κάτι ύψηλο έργο κανείς δημιουργώντας και δένοντας τους ποιητικούς κύκλους που έπέζησαν μέσα στην ίστορία σ' ένα ένιαίο σύνολο, τον ώδηγήσαν σ' αυτό το μεγάλο έγχείρημα.

Η ποίηση άρχισε με το άπλο τρανούδι του πρωτόγονου πριν από χιλιάδες χρόνια. Η Ποίηση είναι ύπαρξη» γράφει σ' ένα από τα τρία εισαγωγικά του κείμενα ο μεταφραστής. Και πραγματικά, παρακολουθώντας κανείς τη φωνή της άπ' έναν πρωτοεμφανίζεται γραπτή στον κόσμο μας, μάς κάνει να άναρρωτιόμαστε. Ποιά διαφορά ψυχής ή ποιά διαφορά αίσθηματος υπάρχει άνάμεσα στους τότε ανθρώπους κι' άνάμεσα στους σημερινούς; Η άγωνία, ή άναζήτηση, ο φόβος, ή τρυφερότητα, σε τί ήταν τότε διαφορετικά; Τίποτε άλλο δεν μάς δίνει την ποιότητα και την αλήθεια της έναγωνίας πορείας του ανθρώπου δια μέσου των αιώνων όσο ή ποίηση. Η ποίηση έχει καταγραφεί τις φωτεινές στιγμές της άνάστασής του. Ως ποιο σημείο κατώρθωσε να διατηρήσει ο Δικταίος την άρμονία των πρωτοτύπων; Θα ήταν τότε υπερβολή αν ζητούσε κανείς να επιβάλει σ' αυτό τον έλεγχο την κοπιώδη αυτή εργασία. Η σφραγίδα της υπεύθυνης πνευματικότητας, σου έπιβάλλεται από τις πρώτες φράσεις κι' από τους πρώτους στίχους του βιβλίου. Ο περιορισμένος χώρος, δεν μάς επιτρέπει μια πληρέστερη ανάλυση του στήματος εργασίας της άνθολογίας. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

ΕΡΩΤΑΣ ΚΑΙ ΠΑΘΟΣ ΣΤΗ ΣΟΥΗΔΙΚΗ ΑΥΛΗ

Οι τέσσερες πριγκίπισσες που συγκρούονται με τη μητέρα τους.

Η ΚΟΠΕΛΛΑ κατέβαινε, γλυστρώντας άπαλά στο τετνωμένο σκονιστό, στο γυνναστήριο του Βασιλικού Ίνστιτούτου Φυσικής Άγωγής της Στοκχόλμης. Και μπορούσε κανένας, βλέποντας την, να θαυμάσει τη χάρη των γραμμών της, την άρμονική σωματική διάπλασή της, την έκφραση ύγείας που έβγαине απ' όλο το κορμί κι' από το πρόσωπό της. Ένα άσπρο μαγιό έσφιγγε το σώμα της. Δεν φορούσε παπούτσια. Ήταν ή έξυπνότερη πριγκίπισσα, ή πριγκίπισσα Μπριγκίττα της Σουηδίας που πριν από λίγες έβδομάδες παντρεύθηκε τον πρίγκιπα Ιωάννη Γεώργιο του Χοεντσόλλερν, άπόγονο μιάς από τις μεγαλύτερες άριστοκρατικές γερμανικές οικογένειες.

—Εύτυχισμένη;

Στην έρώτηση αυτή που της έκανε, τόσο άπλά, όσο σε μιά συνάδελφο, ένας από τους προπονητές, με τον όποιον από πολλούς μήνες, δίδασκε γυμναστική στη νεολαία της Στοκχόλμης, ή πριγκίπισσα Μπριγκίττα χαμογέλασε: ήταν εύτυχισμένη περισσότερο από όσο φαινόταν. Τί καλύτερο μπορούσε να ποθήσει από έναν άνδρα που θα συμμεριζόταν μαζί της όλα όσα ως τότε έδιναν χαρά και ευχαρίστηση στη ζωή της; τ' όσκι, τ' ό κολύμπι, τ' ό τένις, την ίππασία, την ξιφασκία; Η πριγκίπισσα Μπριγκίττα είναι ή πρώτη φίλαθλος της Σουηδίας και εκείνος, ο άνδρας της, ένας άθλητής με άνάστημα 1.85, τρελλανέτα για ήν ταχύτητα, άγαπά τον κίνδυνο, έχει δίπλωμα πιλότου άεριοθωμένου, και, άκόμα περισσότερο

Η Σουηδική Βασιλική οικογένεια — που έχει ίδρυθεί πριν από έναμίσυ μόλις αιώνα από στρατηγό του Ναπολέοντα, τον ταπεινής καταγωγής Βερναδόττη — ήταν γνωστή σαν ή δημοκρατικότερη της Εύρώπης. Ως τον καιρό που μιά Γερμανίδα πριγκίπισσα έφερε τις άναχρονιστικές άντιλήψεις της. Και όμως, ή πριγκίπισσα αυτή, έχει τέσσερες κόρες, που διαφωνούν ριζικά με τις ιδέες της και βάζουν τον έρωτα πιο ψηλά από τους πριγκιπικούς τίτλους. Τα τελευταία χρόνια ή σουηδική Αύλη έχει γίνει το θέατρο είδυλλίων και δραμάτων με πρωταγωνίστριες τη Γερμανίδα Σιβυλλα και τις τέσσερες κόρες της. Είναι μιά ίστορία που μπορεί να έπηρεάσει τελικά την τύχη της μοναρχίας στη Σουηδία. Γι' αυτό το ενδιαφέρον της είναι γενικώτερο.

είναι πνευματικά και καλλιτεχνικά καλλιεργημένος, έχει πτυχίο ίστορίας της τέχνης και άρχαιολογίας.

★

Η ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ της βασιλικής οικογενείας — και όχι μόνο της μητέρας της, της πριγκίπισσας Σιβυλλης — δεκαπλασιάζει την ευτυχία της Μπριγκίττας, που είναι ή πρώτη πριγκίπισσα της Σουηδίας που παντρεύθηκε τον άνδρα που άγαπά. Και ή ευτυχία της λάμπει στο χαμόγελό της, στο βλέμμα των γαλανών ματιών της.

Εκείνοι που μπόρεσαν να παρακολουθήσουν από κοντά τη ζωή στον πύργο του Χόγκα, προς βορρά της Στοκχόλμης, όπου ή πριγκίπισσα Σιβυλλα μένει με τις τέσσερες ωραιότερες κόρες της — Μαργκαρέτα, Μπριγκίττα, Ντεζιρέ και Κριστίνα — και με το νεαρό γιό της, τον πρίγκιπα Κάρολο Γουσταύο, έπίδοξο διάδοχο της Σουηδίας, δεν ξεχνούν ότι το θαυμάσιο μέλλον, που άνοίγεται μπροστά στην πριγκίπισσα Μπριγκίττα, δεν πρέπει να τους κάνει να ξεχάσουν τις δυσκολίες που άντικρύζει ο έρωτας στη σουηδική Αύλη — δυσκολίες που περιορίζουν κάποτε δραματικά τις ευκαιρίες ευτυχίας των νεαρών πριγκιπισσών. Έτσι μιά μεγάλη σουηδική έφημερίδα, σχολιάζοντας το γάμο της Μπριγκίττας, έγραφε: «Η πριγκίπισσα Μπριγκίττα, έκανε λαμπρά που άγωνίστηκε και νίκησε». Τό έπικεντρο που άγώνα αυτού μεταξύ του έρωτα και των δυσκολιών, όπου συγκρούονται

Ο νεαρός πρίγκιπας Κάρολος Αύγουστος, έπίδοξος διάδοχος του σουηδικού θρόνου.

τόσο αντίθετοι χαρακτήρες, άκόμη δε και παραρμήσεις διαφορετικού αίματος, είναι παντοτε ή Μαργκαρέτα, ή πιο μεγάλη από τις πριγκίπισσες.

Πολύ νωρίτερα και πολύ περισσότερο από τις τρεις άδελφές της, ή Μαργκαρέτα υπέφερε από ώρισμένες πιέσεις που την άνάγκασαν να παραιτηθεί από τους έρωτές της — πιέσεις που είχαν την άφετηρία τους στο έκρατικό συμφέρον». Αν όμως, ή Μαργκαρέτα άναγκάσθηκε να διακόψει άλληλοδιάδοχα τους δεσμούς της με πολυάριθμους έπίδοξους μνηστήρες, φαίνεται άπίθανον ότι το έκρατικό συμφέρον — αν έννοούμε με έκρατικό συμφέρον τη σύμμαχία της Βασιλικής οικογενείας, της Έκκλησίας και της κυβέρνησης — άνάγκασε τη Μαργαρίτα της Άγγλιας να έγκαταλείψει τον Τάουνσεντ.

Πραγματικά, δεν υπάρχει βασιλική οικογένεια πιο φιλελεύθερη, πιο άνεκτική στο θέμα του «γάμου», από τη σουηδική.

‘Αδιαφορεί για το «γαλάζιο αίμα». ‘Ο βασιλιάς Γουσταύος ο 6ος, που είναι τώρα 79 χρόνων, είχε τέσσερες γιούς. ‘Ο μεγαλύτερος, ο Γουσταύος ‘Αδόλφος, που ήταν διάδοχος του θρόνου, σκοτώθηκε σε αεροπορικό δυστύχημα το 1947 επάνω από την Κοπεγχάγη. Είχε «υμφευθεί» την πριγκίπισσα Σίβυλλα και ήταν ο πατέρας των 4 πριγκιπισσών και του νεαρού πρίγκιπα Καρόλου Γουσταύου. ‘Όσο για τους άλλους τρεις γιούς του βασιλιά, η ζωή τους είχε αυτό το κοινό γνώρισμα: ότι κι ‘οι τρεις προτίμησαν να νυμφευθούν κοινές άστέρες, με τη συγκατάθεση του πατέρα τους, καθώς και του πάππου τους, του βασιλιά Γουσταύου 5ου που πέθανε σε ηλικία 96 χρόνων παίζοντας τένις. ‘Ο Γουσταύος 5ος μάλιστα είχε προχωρήσει ως το σημείο ν’ αγοράσει τίτλους ευγενείας — των κομήτων Βέστροπ — και να τους χαρίσει στα παιδιά του. Εκείνα, που θα προτιμούσαν να παραιτηθούν εξ αίτιας του γάμου, από τα πριγκιπικά τους δικαιώματα.

‘Η αυταρχική Σίβυλλα

ΕΤΣΙ οι τρεις αυτοί γιοί του Γουσταύου 6ου υπήρξαν παράδειγμα για τις Σουηδέζες πριγκίπισσες. ‘Ο πρίγκιπας Ζίγκβαρντ νυμφεύθηκε μια Δανέζα δημοσιογράφο, την Κέρεστιν Ρόμπερτς, κόρη καταστηματαρχού στα περίχωρα της Κοπεγχάγης. ‘Ακόμα πιο μετρίφων, ο Κάρολος ‘Ιωάννης, τρίτος γιός του Γουσταύου 6ου, ζει σε μια κωμόπολη της Σουηδίας, όπου είναι δασκάλα η γυναίκα του. ‘Ο Μπερτίλ, τέτατος γιός, για τον οποίο και γίνεται συχνότερα λόγος, μολονότι είναι άγαμος, θα νυμφευθεί ένα μανικέν του Λονδίνου, τη Λίλιαν Κράιγκ, μόλις θα παύσει να είναι διάδοχος, μόλις δηλαδή — σε δύο χρόνια — ο επίδοχος διάδοχος Κάρολος Γουσταύος θα ενηλικιωθεί.

‘Η Σουηδία είναι η χώρα όπου οι γυναίκες είναι πιο ανεξάρτητες, όπου σχηματίζονται νωρίτερα για τον έρωτα παρά όπουδήποτε αλλού. ‘Ετσι η πριγκίπισσα Μαργκαρέτα, μόλις είδε ότι είχε φτάσει σ’ ηλικία ν’ αγαπήσει, πίστεψε ότι είχε το δικαίωμα να έρωτευθεί όποιον ήθελε. Τότε, όμως, αντιμετώπισε την αυστηρή κι’ αμείλικτη προσωπικότητα της μητέρας της. Κι’ αυτό που θα εμφανιζόταν σαν κρατικό συμφέρον, ήταν στο βάθος μια τραγική σύγκρουση αισθημάτων και χαρακτήρων.

Κόρη Γερμανών Μεγάλων Δουκών που ηγεμόνευαν ως το 1918, η πριγκίπισσα Σίβυλλα, που ήταν, πριν από το γάμο της, κόμισσα του Σάξ - Κοβούργου Γκότα, ήταν προωρισμένη για μια άσημη ζωή σε μια μικρή έπαρχιακή πόλη της Βαυαρίας. Και έβγαφνε, μια μέρα, έγινε το θαύμα. Μια πρόσκληση από το Λονδίνο την καλούσε, το 1935, στους γάμους του Δούκα του Κέντ και της πριγκίπισσας Μαρίνας της ‘Ελλάδας. ‘Εκεί, μέσα από το πλήθος των καλεσμένων, ένας συνεσταλμένος νέος πρόσεξε τη νεαρή Γερμανίδα κόμισσα: ο Πρίγκιπ Γουσταύος ‘Αδόλφος της Σουηδίας.

Παντρεύθηκαν σε λίγο και η πριγκίπισσα Σίβυλλα, μακριά από τις σκοτεινές αναμνήσεις ενός παρελθόντος

χωρίς λάμψη, προσπάθησε να επιβάλει στην ατμόσφαιρα — που ήταν άσπρσο πολύ απλή — της σουηδικής Αύλης τη μανία για την εξιμότητα και τα μεγαλεία που υπήρχαν μέσα της. ‘Ο θάνατος του άνδρα της, του Γουσταύου ‘Αδόλφου, υπήρξε γι’ αυτήν τρομερό χτύπημα. Χήρα σε ηλικία 40 χρόνων και με πέντε παιδιά, έδειξε τέτοιο αίσθημα καθήκοντος, ώστε προκάλεσε το θαυμασμό όλων των

Η ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΣΙΒΥΛΛΑ

(Μια αυταρχική Γερμανίδα στη σουηδική Αύλη).

Σουηδών. Συνάμα, όμως, έγινε πιο αυταρχική και επέβαλλε διαρκώς περισσότερο τη θέλησή της στην οικογένειά της.

‘Αν δεν σκοτωνόταν ο άνδρας της, ο διάδοχος, θα γινόταν μια μέρα βασίλισσα. Τώρα είναι η μητέρα του αβριανού βασιλιά. Και δεν δέχεται με κανένα τρόπο να μειωθεί το κύρος, το γόητρο της οικογενείας της: Γιατί πιστεύει απόλυτα ότι το γόητρο βρίσκεται στο «γαλάζιο» αίμα. ‘Εχει κλείσει την πόρτα της στην Κέρεστιν, τη γυναίκα του πρίγκι

κιπα Ζίγκβαρντ και στην Γκρέτα, τη γυναίκα του Καρόλου ‘Ιωάννη. Και δεν δέχθηκε ποτέ τη Λίλιαν Κράιγκ.

Οι δυο αδελφές

Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ με τη Μαργκαρέτα ήταν αναπότρεπτη. Το αμείλικτο «έβeto» της Σίβυλλας ανάγκασε τη Μαργκαρέτα να παρατήσει τον αεροπόρο Ούλφ ‘Αρνολτ, έπειτα το διομήχανο Χάινς Ούλριχ φον ντέρ ‘Ες και τέλος τον ‘Αγγλο πιανίστα Ρόμπερτ Ντάγκλας Χόουμ.

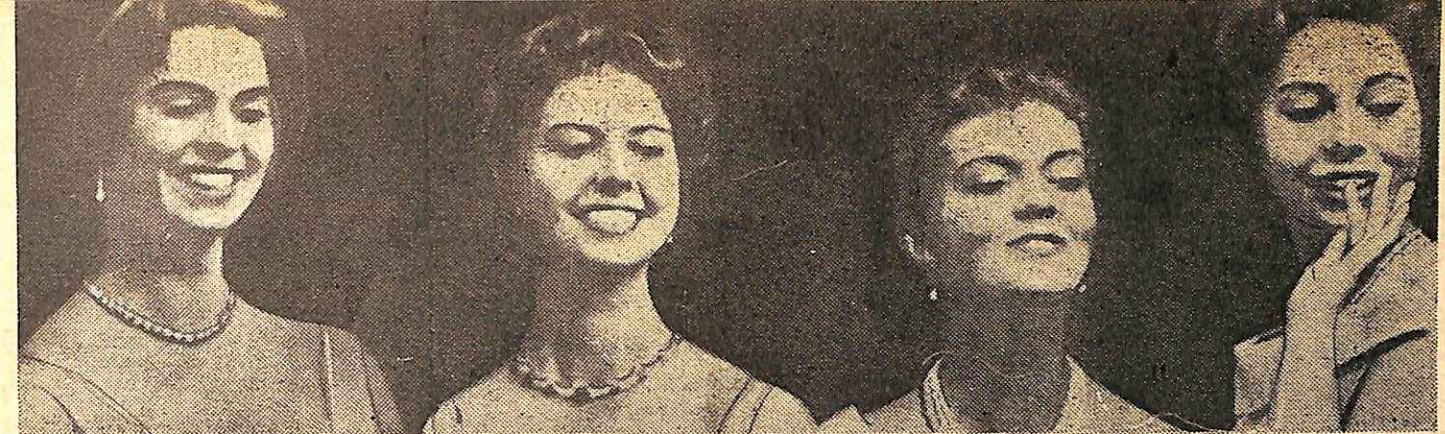
‘Η Μαργκαρέτα ήξερε επίσης ότι ανυπακοή στη θέληση της μητέρας της θα δημιουργούσε στους κόλπους της οικογενείας αθεράπευτη κατάσταση.

—Οι πύλες του πύργου του Χάγκα δεν θ’ ανοίξουν ποτέ πια για σένα αν δεν μ’ ακούσεις!..

Και η Μαργκαρέτα ξέρεει ότι η μητέρα της θα πραγματοποιήσει την απειλή της. Σήμερα ο φοβερός νευρικός κλονισμός που είχε πάθει τότε — επί εξη μηνες δεν είχε βγει από τον πύργο του Χάγκα και κάθε μέρα ο προσωπικός γιατρός του επιδόξου διαδόχου πήγαινε και της έδινε καταπραυντικά — είναι πια ένας μακρινός εφιάλτης, μια δυσάρεστη ανάμνηση σχεδόν ξεχασμένη. ‘Ανάμεσα όμως στις δυο γυναίκες, στη μητέρα και την κόρη, είχε παιχθεί ένα φοβερό δράμα.

Πέρσι, πρώτη από τις πριγκίπισσες που η Σίβυλλα της έδειχνε αυτήν την έμπιστοσύνη, η Μπριγκίττα πήρε την άδεια να κάνει μόνη της, χωρίς συνοδεία, τον γύρο του κόσμου — το ταξίδι αυτό που κατά τη διάρκειά του, στο Καρναβάλι του Μονάχου, ήταν να γνωρίσει τον ‘Ιωάννη Γεώργιο Χοεντσόλλερν. ‘Η Μπριγκίττα στα μάτια της μητέρας της, παρουσιάζει λιγότερους κινδύνους παρά η μεγαλύτερη αδελφή της Μαργκαρέτα.

Και αυτή επίσης ένοιωσε νεώτατη τον πειρασμό ν’ αγαπήσει — που είναι πιο δυνατός στη Σουηδία παρά όπουδήποτε αλλού. ‘Η Μπριγκίττα, όμως, είναι λιγότερο ρωμαντική από τη Μαργκαρέτα, λιγότερο εύφραση. ‘Εχει διαφορετικές άρες, όπως η αδελφή της, ακούοντας δίσκους, διαβάζοντας, σχεδιάζοντας, προτιμούσε το πατινάζ, την ιστιοπλοΐα, τον αθλητισμό. Αυτή προτιμούσε τις αδελφές της στο κολύμπι, στο πατινάζ, στο σκι. Σηκώνεται πάντοτε πρώτη το πρωί και διευθύνει τη γυμναστική των τριών αδελφών της και του νεαρού αδελφού της, του επιδόξου διαδόχου. ‘Αγαπούσε τ’ αγόρια, αλλά χωρίς πάθος. ‘Ετσι οι πρώτοι έρωτές της δεν ήταν σοβαροί. Λένε ότι ήταν Γιόχανσον, πρωταθλητής της με το Σβέν από δύο χρόνια: τους έβλεπαν τότε διαρκώς μαζί. Ποτέ όμως δεν υπήρξε θέμα γάμου μεταξύ τους. ‘Η Σίβυλλα δεν ήταν καν ανάγκη να επέμβει: η Μπριγκίττα είναι η κόρη της που της μοιάζει περισσότερο. Είναι η λιγότερη «Βερναδόττη», όπως λένε στη Στοκχόλμη. ‘Η Μαργκαρέτα και η Ντεζιρέ, η τρίτη, έχουν κι’ οι δύο, αντίθετα, κάποια «λατινικότητα». Σ’ αυτές κυριαρχεί το αίμα της προγόνου τους Ντεζιρέ Κλαρ —

Οι τέσσερες κόρες της πριγκίπισσας Σίβυλλας: Μαργκαρέτα, Ντεζιρέ, Μπριγκίττα και Κριστίνα.

της Ιδρύτριας της δυναστείας, της «Πριγκιποπούλας του Ναπολέοντα», μιας χωριατοπούλας της Προβηγκίας...

Δυναστικά προβλήματα

ΠΙΟ συνεσταλμένη, πιο δειλή από την Μαργκαρέτα, η πριγκίπισσα Ντεζιρέ δεν κατάρωσε ούτε αυτή να πείσει τη μητέρα της Σίβυλλα να δεχθεί για γαμπρό της τον κόμητα Γκρεγκορ Λεβενχουπ, που τόν είχε έρωτευσει — μολονότι ο κόμης ανήκε σε παλιά αριστοκρατική οικογένεια και καταγόταν από τους σταυροφόρους. ‘Ο κόμης ήταν ζωντοχιρός. Αυτός ίσως να ήταν ο λόγος που δεν τον ήθελε η Σίβυλλα.

‘Η Σίβυλλα θριαμβεύει τώρα με το γάμο της Μπριγκίττας — που αποδεικνύει ότι δεν είναι ανάγκη να κατέβει από την κοινωνική τάξη της για ν’ αγαπήσει. ‘Αλλά και πάλι μερικοί άποροι γιατί η αναγγελία των άρραδώνων της Μπριγκίττας είχε γίνει έπειτα από ένα χρόνο σιωπής. Είναι βέβαιο ότι, μετά την αυστηρή στάση της απέναντι στη Μαργκαρέτα και στην Ντεζιρέ, η Σίβυλλα — η οποία δεν είναι πολύ αγαπητή στη Σουηδία — δεν μπορούσε να διακινδυνεύσει μιαν άποτυχία με τη Μπριγκίττα. ‘Ετσι παρακολούθησε το είδύλλιο της κόρης της με τον Χοεντσόλλερν με προσοχή, με υπομονή, με κατασκοπευτικό σχεδόν ενδιαφέρον. Ταξίδεψε πολλές φορές στη Γερμανία και συγγενείς του οίκου Σάξ - Κοβούργου Γκότα χρησίμευσαν κατ’ επανάληψη σαν σύνδεσμοι με τους Χοεντσόλλερν — Ζιγκμαρίνγκεν. ‘Ο ίδιος ο πρίγκιπας ‘Ιωάννης Γεώργιος Χοεντσόλλερν, κατά τη διάρκεια της μνηστείας του με την Μπριγκίττα, πήγε στον πύργο του Χάγκα και στον πύργο του Ζόλλιντεν, θερινή διαμονή της οικογενείας του επιδόξου διαδόχου, χωρίς να γραφεί τίποτε στον Τύπο για τις επισκέψεις αυτές.

‘Αν όμως η πριγκίπισσα Σίβυλλα θριαμβεύει προσωπικά, το παιχνίδι δεν έχει ακόμη παιχθεί στο δυναστικό πεδίο. Οι τελευταίες σουηδικές βουλευτικές εκλογές ενίσχυσαν πολύ τη θέση των σοσιαλιστών, που είναι κατ’ αρχήν αντιμοναρχικοί. Μόνο η γενική εκτίμηση για το Γουσταύο 6ο, αξιο διάδοχο του δημοφιλούς Γουσταύου 5ου, έχει έμποδίσει ως τώρα, να τεθεί πολιτικό ζήτημα στη Βουλή. ‘Αλλά κανένας δεν μπορεί να ξέρει τι θα γίνει μετά το Γουσταύο 5ο που είναι τώρα 79 χρόνων. Και μόνη η αλλαγή στο πρόσωπο του βασιλιά θα μπορούσε να κάνει τη Σουηδία δημοκρατία.

‘Η Σουηδία χαίρεται, βέβαια, για το γάμο της Μπριγκίττας, αλλ’ η χαρά αυτή δεν αφαιρεί τίποτε από το γεγονός

ότι υπάρχει ένα ισχυρότατο κόμμα — το σοσιαλιστικό — που ανησυχεί για την υπερβολική σημασία που απειλεί να πάρει στη σουηδική Αύλη η γερμανική αριστοκρατία. Τώρα η σουηδική βασιλική οικογένεια συνδέεται, όχι μόνο με την πριγκίπισσα Σίβυλλα, αλλά και με την Μπριγκίττα, με τα μεγαλύτερα όνματα της παλιάς Γερμανικής Αυτοκρατορίας. ‘Και δεν είναι άδικος ίσως ο ισχυρισμός ότι και πάλιν η πριγκίπισσα Μαργκαρέτα κρατά τα κλειδιά του μέλλοντος της δυναστείας των Βερναδόττη και των πραγματικών φιλοδοξιών της Γερμανίδας μητέρας της.

‘Ενας εύτυχισμένος γάμος της Μαργκαρέτας θα αποκαθιστούσε άσφαλως την κατάσταση στο Κοινοβούλιο υπέρ της μοναρχίας. Και πιο συγκεκριμένα:

‘Η αναβίωση του γάτου με τις έννια ούρες

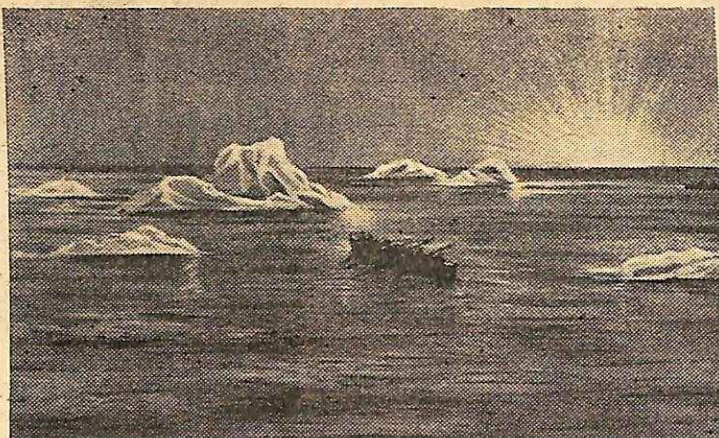
Παρά την αντίθετη γνώμη των ειδικών του βρετανικού υπουργείου Δικαιοσύνης, εκατό μέλη της Βουλής των Κοινοτήτων, ή πλειοψηφία της Βουλής των Λόρων και τα 75% των πολιτών που ρωτήθηκαν από τα διάφορα ινστιτούτα σφυγμομετρήσεως της κοινής γνώμης εξέφρασαν υπέρ της αναβιώσεως των σωματικών ποινών στην ‘Αγγλία. Το ζήτημα προκαλεί ζωντότατη διαμάχη και οι αντιτιθέμενες απόψεις εκφράζονται από τις στήλες του Τύπου με πάθος συχνά ασυμβίβαστο προς την παράδοση του αγγλικού φλέγματος.

— Μονάχα ο γάτος με τις έννια ούρες θα μās γλυτώσει από το κύμα της εγκληματικότητας! βεβαιώνουν οι συντηρητικοί βουλευτές που υποστηρίζουν την πρόταση. ‘Από το 1945 ο αριθμός των κάθε λογής εγκλημάτων τριπλασιάστηκε και η νεανική εγκληματικότητα αυξήθηκε τόσο, ώστε το 1960 έξη νέοι κάτω των 20 ετών καταδικάστηκαν σε θάνατο. Πού θα φτάσουμε;

Οι ειδικοί εγκληματολόγοι, ψυχολόγοι, ψυχίατροι και κοινωνιολόγοι του υπουργείου Δικαιοσύνης απαντούν ότι το πρόβλημα δεν πρόκειται να λυθεί με τις σωματικές ποινές, οι οποίες θα είχαν τα έξης δυσάρεστα αποτελέσματα: 1) Θ’ αποτελούσαν πλήγμα κατά του γόητρο της Μ. Βρετανίας στο εξωτερικό. 2) Θα ενίσχυαν το γόητρο των σκληροτράχηλων εγκληματικών τύπων στο περιβάλλον τους. 3) Θα μετέβαλλαν τους αστυνομικούς ή τους δεσμοφύλακες σε μεσαιωνικούς δήμιους. Σημειώτεον ότι η ‘Εθνική ‘Ενωση των ‘Αγγλων δεσμοφυλάκων σε υπόμνημά της προς την κυβέρνηση έχει ταχθεί εναντίον της επαναφοράς των σωματικών ποινών.

— Μιλάμε για σωματικές ποινές χωρίς να ξέρουμε ακριβώς περί τίνος πρόκειται, παρατηρούν οι αντίπαλοι της προτάσεως. Δεν πρόκειται για μερικές βουλές στα μαλακά με τις οποίες ένας πατέρας τιθασεύει το γιό του... Για να δαρεί ένας άνδρας πρέπει να δεθεί από δυο κρίκους, το πρόσωπό του να καλυφθεί με μια κουκούλα και να μαστιγωθεί επί παρουσία των δικαστών και του γιατρού με ρυθμό 15 χτυπημάτων κατά λεπτό. Ποιός πολιτισμένος άνθρωπος θα μπορούσε να παρακολουθήσει αυτή την επιστροφή στο Μεσαίωνα χωρίς να κάνει έμετό;

‘Η αγγλική κυβέρνηση υποστηρίζει τους ειδικούς του υπουργείου Δικαιοσύνης, αλλ’ η διαμάχη συνεχίζεται και κάθε καινούργιο εγκλημα ενισχύει τη θέση εκείνων που πιστεύουν πως η βαρβαρότητα μπορεί να νικήσει την εγκληματικότητα.

Η κατάκτηση του ύγρου στοιχείου έχει άλλοπλληλους δραματικούς σταθμούς, που η ανάμνησή τους είναι ανατριχιαστική. Ένας από τους τελευταίους αυτούς σταθμούς κι' ο πιο τραγικός είναι το ναυάγιο του «Τιτανικού», του πλωτού κολοσσού, που οι ναυπηγοί του είχαν διακηρύξει ότι η θάλασσα δεν μπορούσε σε καμιά περίπτωση να τον καταπιεί.

ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟ ΤΟΥ ΤΙΤΑΝΙΚΟΥ

Μιά εξήγηση της μεγάλης θαλασσινης τραγωδίας του 1912, βασισμένη σε καινούργια στοιχεία.

Το αγγλικό υπερωκεάνειο «Τιτανικός» της Χουάιτ Στάρ Λάιν, καθεύδθηκε στο Σάουθαμπτον στις 10 Απριλίου του 1912. Η κατασκευή του στα περίφημα ναυπηγεία Χάρλαντ και Γουόλφ, είχε διαρκέσει τρία χρόνια. Με τους 40 χιλιάδες τόνους του, ήταν το μεγαλύτερο σκάφος απ' όσα είχαν διασχίσει ως τότε τους ωκεανούς.

Η αίγλη του, όμως, δεν ωφειλόταν μονάχα στον όγκο του, αλλά και στη διαφημιζόμενη ασφάλειά του. Ο Καρλάιλ, ο ναυπηγός του, το είχε φοδιάσει με διπλό πάτο κι' είχε διαιρέσει το σκάφος σε 11 στεγανά διαμερίσματα, διακηρύσσοντας ότι επρόκειτο για ένα πλοίο που θα ήταν αδύνατο να βυθισθεί κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες.

Κατά τα άλλα, επρόκειτο για ένα τεράστιο πλωτό ξενοδοχείο πολυτελείας, που το πρωτοθύσαν τρεις Έλικες, δίνοντάς του ταχύτητα 23 κόμβων.

Ο «Τιτανικός» απέπλευσε για τη Νέα Υόρκη τη επομένη της καθεύδσεώς του, ημέρα Πέμπτη, 11 Απριλίου στις 1.20 το μεσημέρι, έχοντας πάνω του, εκτός από το πλήρωμα, 2.201 άτομα.

Πολλές διασημότητες κατείχαν τα διαμερίσματα και τις καμπίνες της πρώτης θέσεως. Στην τρίτη, υπήρχαν 706 μετανάστες, που πήγαιναν για τη Γη της Επαγγελίας, τον Νέο Κόσμο. Μέσα στα άμπάρια του ήταν στοιβαγμένα ένα ποικιλόμορφο φορτίο, συνολικής αξίας 400 χιλιάδων δολλαρίων.

Το υπερωκεάνειο παρέκαμψε το Φάουτνεϊ Λάιτ τη νύχτα κι' έβαλε πλώρη για τη Νέα Υόρκη, όπου ανεμενόνταν το πρωί της επομένης Τετάρτης.

Η Κυριακή, τρίτη ημέρα του ταξιδιού, ανέτειλε όμορφη κι' ήρεμη. Το σκάφος έσχιζε τα νερά άνετα, βγάζοντας από τις ψηλές τσιμινιέρες του ελάχιστο μόνο καπνό. Στις αΐθουσες της πρώτης θέσεως, ψάλλθηκε λειτούργεια Πίσω, οι μετανάστες διασκέδαζαν ενώ ένας Σκωτσέζος έπαιζε ακούραστα με την γκάιντα του.

ΣΤΙΣ 9, ο άσυρματιστής πήρε ένα μήνυμα από το «Καρόνια»: «Για τον πλοίαρχο του «Τιτανικού»: Σκάφη που πλέουν προς τα δυτικά, σημείωσαν την παρουσία παγόδουλου από τις 12 Απριλίου στον όρειο παράλληλο 42 κι' ανάμεσα στα μήκη 49 και 51. Φιλικά. Μπάρρ».

Το πρωινό ήταν αρκετά κρύο, παρ' όλο που ο «Ηλιος» πυρπολούσε τα πάντα. Στο μεταξύ, ο «Τιτανικός», που οι Έλικες του πραγματοποιούσαν 75 στροφές στο λεπτό, πλησίαζε στους μπράγκος της Νέας Γης.

Στον άσυρματο, ο δεύτερος ραδιοτηλεγραφετής Χάρολντ Μπράιντ, με ακουστικά στ' αυτιά, έγραφε άριθμούς. Δεν σταμάτησε για να απαντήσει όταν το ΜWV, δηλαδή το υπερωκεάνειο «Καλιφόρνια», από το Λέϊλαντ, κάλεσε τον «Τιτανικό». Δεν θεώρησε αναγκαίο να σημειώσει ένα μήνυμα σχετικά με την εμφάνιση τριών παγόδων.

Στις 1.43 ήρθε ένα άλλο μήνυμα. Ήταν από το «Μπάλτικ» κι' ανήγγελλε κι' αυτό παγόδουνα στον δρόμο του γιγαντιαίου σκάφους.

Ο Μπράιντ έγραψε το μήνυμα και το έστειλε στη γέφυρα. Ο αξιωματικός υπηρεσίας το διάβασε και το πήγε στον πλοίαρχο Ε. Σ. Σμιθ, ένα γεροθαλασσόλυκο της «Χουάιτ Στάρ». Ήταν η ώρα του φαγητού. Ο καπετάνιος, σε λίγο, βρήκε στην πάνω γέφυρα τον Ισμαΐλ, τον διευθυντή της εταιρίας, και του το έδωσε. Αυτός το διάβασε, το έχωσε στην τσέπη του, είπε δυο λόγια για τα παγόδουνα σε τρεις κυρίες, που συνώδευε, και συνέχισε τον περίπατό του.

Αργότερα, στις 5.15, ο πλοίαρχος ζήτησε από τον Ισμαΐλ το ραδιογράφημα, για να το κρεμάσει στη σχετική πινακίδα, προς ενημέρωση των αξιωματικών του.

Το βράδυ, κατά το δείπνο, στη μεγάλη αίθουσα που ήταν διακοσμημένη σε στυλ Λουδοβίκου 17ου, έπικρατούσε εύθυμη ατμόσφαιρα. Στο κατάστρωμα έκανε τσουχτερό κρύο, αλλά η νύχτα ήταν εξάίσια. Δεν υπήρχε φεγ.

γάρ, η ξαστεριά όμως ήταν ιδεώδης. Μετά το φαγητό, πολλοί επιβάτες της δεύτερης θέσεως συγκεντρώθηκαν σ' ένα μεγάλο σαλόνι, όπου ο αιδεσιμότατος Κάρτερ έδινε μία συναυλία θρησκευτικής μουσικής. Ήταν η ώρα 10 κι' οι καμαρότοι είχαν ήδη ετοιμάσει καφέ και μπισκότα, όταν η όμηγυρη έψελνε:

Κύριε, άκου τις δεήσεις μας.
Υπέρ των έν θαλάσση πλεόντων...

Στη γέφυρα, ο τρίτος πλοίαρχος Λα'ιττόλερ αντικαταστάθηκε από τον δεύτερο, τον Μάρντοχ. Ο Λα'ιττόλερ είχε συζητήσει με άλλους αξιωματικούς για την εμφάνιση των παγόδων, που την είχαν ανακοινώσει πέντε πλοία.

Οι όπτηρες είχαν λάβει αυστηρές εντολές να έχουν συγκεντρωμένη όλη τους την προσοχή. Προβλέπονταν, ότι το σκάφος μπορούσε να συναντηθεί με παγόδουνα από τις 9.30 και πέρα. Ωστόσο, η ταχύτης είχε κρατηθεί στους 22 κόμβους.

Σαν να είχε αναδυθεί από το τίποτα

Ο ΛΑ'ΙΤΤΟΛΕΡ πήγε να κοιμηθεί. Ο καπετάνιος πήγε κι' αυτός στην καμπίνα του. Η ήσυχία βασίλευε από πολλή ώρα στον χώρο της τρίτης θέσεως. Στις καμπίνες της πρώτης και της δεύτερης, τα φώτα έσβυναν το ένα μετά το άλλο, ενώ οι επιβάτες έπεφταν στις κοιμέττες τους.

Ο Μάρντοχ έσκυψε στο κιγκλίδωμα, βυθίζοντας το βλέμμα του μπροστά, στο σκοτάδι. Στο τιμόνι, στεκόταν ο ναύτης Χίτσεϊς.

Μέσα στα «κοφίνια» τους, οι δυο όπτηρες, ο Φλντ κι' ο Λη, κύτταζαν προσεκτικά την επιφάνεια της θάλασσας που φωτιζόταν άμυδρά από τα άστρα. Κάτω τους και πίσω τους, το σκάφος έμοιαζε με μια γκριζομαυρή σκιά, που τη διέκοπτε εδώ κι' εκεί κάποιο φώς.

Τα λεπτά, τα τέταρτα, περνούσαν το ένα πίσω από το άλλο. Ήταν 11.40. Έκείνη τη στιγμή, σαν να είχε αναδυθεί από το τίποτα, μία μεγάλη άσπρη-

δερή σιλουέττα παρουσιάστηκε ξαφνικά προς τα δεξιά, μπροστά στον «Τιτανικό».

Ο Φλντ, για λίγα δευτερόλεπτα, δεν μπορούσε να πιστέψει στα μάτια του. Ύστερα, μονομιάς, κατάλαβε την άπαισία πραγματικότητα. Τηλεφώνησε άμέσως στη γέφυρα:

— Ένα παγόδουνο, δεξιά, μπροστά μας!...

Ο Μάρντοχ δεν έχασε καιρό ούτε για να επιβεβαιώσει τη λήψη του τηλεφωνήματος.

— Όλο άριστερά! ούρλιαζε. Ο Χίτσεϊς έστρεψε γρήγορα τη ρόδα του τιμονιού και το πλώριο σκάφος, υπακούοντας πειθήνια, διέγραψε σχεδόν όρθια γωνία γυρίζοντας προς τ' άριστερά. Άλλά το λευκό τέρας ήταν τώρα πολύ κοντά.

Ο Μάρντοχ ώρμησε στη συσκευή επικοινωνίας με το μηχανοστάσιο. Οι δείκτες πήγαν στον τομέα του «Στόπ!» Κατόπιν στο «Όπισθεν ολόταχως!».

Ο «Τιτανικός» αναταράχθηκε, έκλινε μία από το ένα και μία από το άλλο μέρος και σταμάτησε σιγά — σιγά. Κομματάκια πάγου έπεσαν πάνω στην πλώρη του.

Ο πλοίαρχος Σμιθ πετάχθηκε από την καμπίνα του κι' έτρεξε στη γέφυρα.

— Τί συνέβη; ρώτησε.

— Πέσαμε ξυστά σε παγόδουνο, αποκρίθηκε ο Μάρντοχ. Έστριψα όλο άριστερά κι' έκανα πίσω τις μηχανές, αλλά δεν γλυτώσαμε τη σύγκρουση. Διέταξα να κλείσουν τα στεγανά.

Ο τρίτος πλοίαρχος Μπόξχολ, άλλοι αξιωματικοί κι' ο αρχιξυλουργός είχαν φθάσει κι' αυτοί στη γέφυρα. Ο πλοίαρχος έστειλε τον Μπόξχολ και τον ξυλουργό μπροστά, να διαπιστώσουν τις άβαραίες.

Μερικά φώτα άναψαν στις καμπίνες της πρώτης και της δεύτερης θέσεως. Επιβάτες, με τα μάτια φουσκωμένα από τον ύπνο, πέρασαν τα κεφάλια τους από τα φινιστρίνια που έβλεπαν στο κατάστρωμα.

— Γιατί σταματήσαμε; ρώτησε ένας απ' αυτούς κάποιο καμαρότο, που περνούσε εκείνη τη στιγμή.

— Δεν ξέρω, κύριε, αλλά μην άνησυχείτε. Δεν θα πρόκειται για τίποτα σπουδαίο.

Μιά πληγή μήκους 90 μέτρων

ΣΤΟ καπνιστήριο, δρισκόταν μερικοί παίχτες του πόκερ, που δεν είχαν ακόμα πάει να κοιμηθούν. Ένοιωσαν το έλαφρό τράνταγμα από τη σύγκρουση κι' είδαν να περνά ένα παγόδουνο ύψους κάπου 20 μέτρων, μπροστά από τα παράθυρα του σαλονιού. Η νύχτα όμως ήταν ήσυχη και ξάστερη, ο «Τιτανικός» ήταν άδύσπιστος και δεν άξιζε τον κόπο να σταματήσουν το παιχνίδι και να βγούν στο κατάστρωμα.

Κάτω, ωστόσο, μέσα στο λαβύρινθο των διαδρόμων των λεητοστασίων και

των άλλων χώρων, υπάρχουν ήδη μερικοί άνθρωποι που είχαν διαπιστώσει ότι η «πληγή» του σκάφους ήταν θανάσιμη.

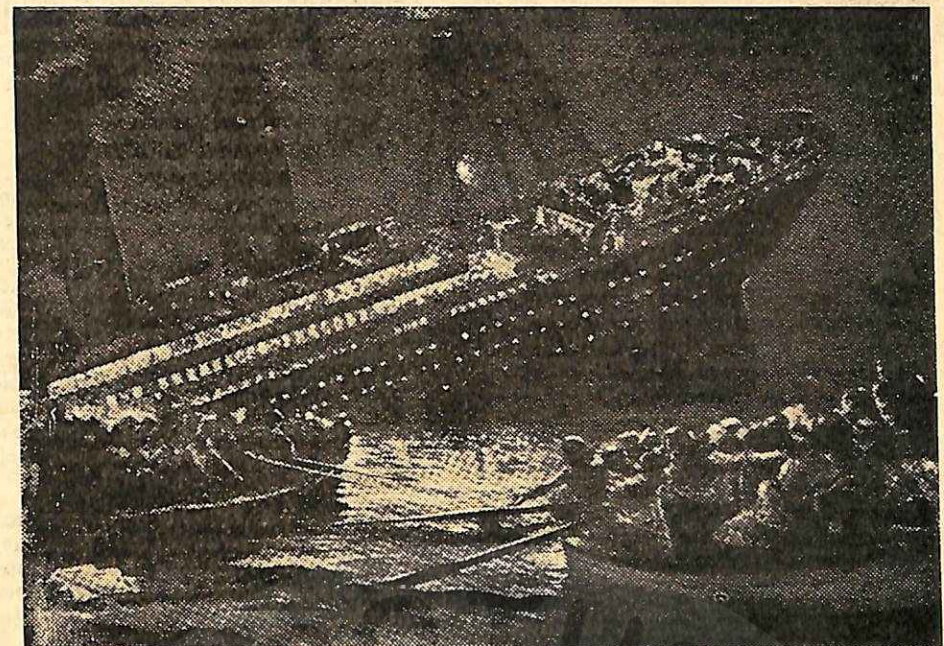
Στο ύψ' αρ. 6 λεητοστάσιο, όπου οι φλόγες έριχναν τις ανταυγίες τους πάνω στους καθίδρους θερμαστές, το νερό έμπαινε σαν καταρράκτης από μία μεγάλη σχισμή, σε ύψος 60 πόντων πάνω από το δάπεδο. Μέσα σε δέκα λεπτά της ώρας, υπό λεητοστάσιο αυτό, το νερό είχε καλύψει τα πάντα σε ύψος 2,5 μέτρων.

Άρκετά πριν συμβεί αυτό, οι θερμαστές κι' άλλοι άνδρες του πληρώματος είχαν γλυστρήσει, από τις στεγανές θυρίδες, στο πλαϊνό λεητοστάσιο, απ' όπου άνέβηκαν ύστερα στο κατάστρωμα.

Στο μεταξύ, ο κόσμος των επιβατών είχε άναστατωθεί. Άνδρες, γυναίκες, παιδιά ξυπνούσαν, σηκώνονταν, ρωτούσαν, έτρεχαν εδώ κι' εκεί. Δόθηκε ή διαταγή να ξεσκεπασθούν οι σωσίβιες βάρκες. Κανείς πια δεν άμφέβαλλε, ότι είχε συμβεί ένα πολύ μεγάλο κακό.

Με την πλώρη προς το βυθό

ΑΛΛΑ σχεδόν όλοι οι επιβάτες άγνοούσαν ότι ο «Τιτανικός» είχε ήδη άρχισεί να βυθίζεται. Το τράνταγμα είχε σταθεί έλαφρό, ώστε δεν ξύπνησε τους περισσότερους. Κανείς απ' όλο αυτό τον κόσμο των άνι- δών δεν μπορούσε να υποθέσει ότι έ-

Ο «Τιτανικός» βυθίζεται, ενώ από κατάστρωμά του άκούονται ακόμα οι νότες μιας θρησκευτικής μελωδίας, που παίζει ή όρχηστρα.

Όταν ο Μπόξχολ, που είχε σταλεί να διαπιστώσει τις άβαραίες, έφθασε στον χώρο όπου ήταν στοιβαγμένο το ταχυδρομείο, μπροστά από το τρίτο άμπάρι και σε ύψος 7 μέτρων πάνω από την καρένα, τα δέματα ήδη επέπλεαν. Έξ' άλλου όλα τα βοηθητικά διαμερίσματα, που βρίσκονταν μπροστά από το ύψ' αριθμόν 4 λεητοστάσιο, ήταν γεμάτα νερό.

Σε 10 δευτερόλεπτα, το παγόδουνο είχε ανοίξει μία σειρά από σχισμές και τρύπες στα ύψαλα του πλοίου, συνολικού μήκους 90 μέτρων!

Οι άναφορές έφθαναν ή μία μετά την άλλη στη γέφυρα. Ο Ισμαΐλ, ο διευθυντής της εταιρίας, παρουσιάστηκε κι' αυτός, τυλιγμένος στη ρόμπα του.

Ο πλοίαρχος Σμιθ του άνακοίνωσε τη σοβαρότητα της καταστάσεως. Κατεβαίνοντας, ο Ισμαΐλ, συνάντησε τον αρχιμηχανικό Ουίλλιαμς Μπέλ, που μόλις είχε τελειώσει μία πρώτη επιθεώρηση στα κυριότερα από τα χτυπημένα σημεία. Ο Μπέλ του χρωμάτισε την κατάσταση όπως κι' ο Σμιθ.

Κείνο το διακριτικό σκούνημα είχε τραυματίσει θανάσιμα τον πλωτό κολοσσό.

Ο πλοίαρχος Σμιθ έτρεξε στο διαμερίσμα του άσυρμάτου. Ο Μπράιντ, με τα μάτια ακόμα βαρεία από τον ύπνο, στεκόταν όρθιος πίσω από τον άρχιασυρματιστή Φίλιππε.

— Στείλτε το ΣΟΣ! τους πρόσταξε ο Σμιθ.

Στο μεταξύ, το νερό κατέκλυζε τους κατώτερους χώρους του σκάφους κι' οι άντλίες δούλευαν προς τα έξω, αλλά άρκετά άργά, γιατί χρειάστηκε άρκετή ώρα για να βρεθούν στη θέση τους οι έπιφορτισμένοι μ' αυτή τη δουλειά άνδρες του πληρώματος. Δεν είχαν καθόλου άσκηθεί για μία τέτοια περίπτωση και πολλή απ' αυτούς άγνοούσαν για ποιά βάρκα ήταν προωρισμένοι. Οι διαταγές δίνονταν με ούρλιαχτά, μέσα στο πανδαιμόνιο των έλλων φωνών και των συριγμών της διαφυγής του άτμου από τις σωληνώσεις.

Μισή ώρα μετά τα μεσάνυχτα δόθη-

κε ή διαπαγή να μπου στίς θάρκες οί γυναίκες καί τὰ παιδιά.

Δυό πλοία, πού πήραν τὸ ΣΟΣ, τὸ «Ὅρος Τέμπλ» καί τὸ «Καρπάθια» ἔστρεψαν τὴν πλώρη τους πρὸς τὸ στίγμα πού τοὺς εἶχε μεταδοθεῖ. Βρισκόνταν μερικὲς δεκάδες μίλια μακριὰ ἀπὸ τὸ ναυάγιο.

Τὸ σήμα ἀκούσθηκε ἀκόμα καί στὴ στεριά, ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριο Ραίης ὡς τὴν Νέα Ὑόρκη. Οἱ ἐφημερίδες τεθήκαν σὲ συναγερμό.

Στὸ μεταξύ, ὁ «Τιτανικός» ἀρχίζει νὰ γέρνει πρὸς τὰ ἔμπρος. Ὡστόσο, πολλές γυναίκες ἀντιστέκονταν. Δὲν ἐννοοῦν νὰ μπου στίς θάρκες. Πιστεύουν ἀκόμα ὅτι ὁ «Τιτανικός» εἶναι ἀδύθι-στος.

Οἱ ἄνδρες τὶς ἐνθαρρύνουν, ἐξηγών-τας τους ὅτι πρόκειται ἀπλῶς γιὰ ἕ-να προληπτικὸ μέτρο.

Ὁ πανικός εἶναι ἀκόμα κάτι πού δὲν ὑπάρχει. Οἱ ἐπιβάτες ἀνεβαίνουν ἡ-συχὰ στὰ καταστρώματα ὅπου βρίσκον-ται οἱ θάρκες.

Ἡ θάρκα τῶν ἑκατομμυριούχων

ΑΚΟΥΕΤΑΙ ἕνα σφύριγμα, μιὰ φω-τεινὴ γραμμὴ σχίζει τὸν οὐρανό. Ὁ Μπόδχωλ ἔχει ἐξαπολύσει μιὰ ρουκέττα. Ἡ ρουκέττα σκάει ψηλὰ κι' ἕνα σωρὸ λευκὰ ἄστρα φωτίζουν τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ ὀρχήστρα τῆς πρώτης θέσεως, σὲ κεντρικὸ κατὰ-στρώμα, ἀρχίζει νὰ παίζει, σὰν καί νὰ πρόκειται γιὰ ὑπαίθρια γιορτῇ.

Ἐτοιμάζονται οἱ θάρκες 8 καί 5. Ὁ Ἰσμαῖ, πάντα μὲ τὴ ρόμπα του, λα-βαίνει μέρος στὴν ἐπιβίβαση, βοηθών-τας γυναίκες καί παιδιὰ. Πέφτει μπρο-στὰ σ' ἕνα ἀξιωματικό, πού τοῦ φω-νάζει:

— Ἀφήστε μας, λοιπόν, νὰ κάνουμε τὴ δουλειά μας!

Ἐνας ἄλλος ἀξιωματικός, ὁ Πίττ-μαν, ἀναλαμβάνει τὴν κυβέρνηση τῆς ὑπ' ἀρ. Γ θάρκας. Ὁ Μάρντοχ τοῦ σφίγγει τὸ χέρι καθὼς ἐπιβιβάζεται καί τοῦ λέει:

— Καλὴ τύχη, φίλε μου!

Ἡ ὑπ' ἀρ' 6 θάρκα, πιδ γρήγορα ἐ-τοιμασμένη ἀπὸ τὶς ἄλλες δυό, κατε-βαίνει πρώτη στὸ νερό. Δὲν περιέχει παρὰ 28 ἔτομα, ἐνὼ χωροῦσε 65.

Δεύτερη ρουκέττα φωτίζει τὸν οὐρα-νὸ καί τὰ νερά.

Στὴ 1 μετὰ τὰ μεσάνυχτα, πέφτει στὸ νερό κι' ἡ θάρκα ὑπ' ἀρ. 1, ἡ προωρισμένη γιὰ τοὺς ἑκατομμυριού-χους. Παίρνει 40 ἔτομα, ἀλλὰ δὲν βρίσκονται σ' αὐτὴ παρὰ ὁ σερ Κό-σμο, ἡ λαίδη Ντάφ Γκόρτον καί δέκα ἄλλα πρόσωπα. Στὴν πρῶμη, οἱ μετα-νάστες ἔχουν τώρα ἀντιληφθεῖ τὸν κίν-δυνο κι' ἀρχίζουν τὸν ἀγῶνα γιὰ νὰ φθάσουν στίς θάρκες.

Τὸ χέρι ἐνὸς ἀξιωματικοῦ χτυπὰ κά-ποιο πρόσωπο, ἀκούονται τρεῖς πυρο-βολισμοί, τὸ πλῆθος τῶν δυστυχισμέ-νων «ἀποκλῆρων» ἀναχατίζεται. Ὡ-στός, τέσσερις κινέζοι γλυστροῦν σὲ μιὰ θάρκα χωρὶς νὰ γίνουν ἀντι-ληπτοί καί κουλουριάζονται κάτω ἀπὸ τὰ καθίσματά της.

Στίς 1.20, ἔχουν πέσει ἤδη στὸ νε-ρὸ καί μερικὲς ἄλλες θάρκες, πιδ φορ-τωμένες αὐτές, ἐνὼ οἱ μεγάλες προπέλ-λες τοῦ καραβιοῦ βρίσκονται πιδ ἔξω ἀπὸ τὸ νερό.

Μιὰ γυναίκα θέλει νὰ πάρει μαζί της στὴ θάρκα τὸ μεγάλο δανέζικο σκυ-λί της. Τῆς τὸ ἀρνοῦνται κι' ἐκείνη θγαίνει καί μένει στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ πεθάνει μαζί μὲ τὸ ἀγαπημένο της ζῶο.

Στίς 2, ἡ πλώρη τοῦ «Τιτανικού», ἔ-χει σχεδὸν ὁλόκληρη χαθεῖ μέσα στὸ νερό.

Ἡ ὀρχήστρα ἐξακολουθεῖ νὰ παίζει, ἀλλὰ τὰ εὐθυμα κομμάτια τὰ ἔχουν τώρα ἀντικαταστήσει θρησκευτικὲς με-λωδίες.

Στίς 2.17, σβύνουν ὅλα τὰ φῶτα.

Στίς 2.18, ἡ ὀρχήστρα, μέσα στίς φωνὲς καί τὸ πανδαϊμόνιο τοῦ πανικοῦ, πού ἔχει ἀποκορυφθεῖ, μέσα στὸ πυ-χτὸ σκοτάδι, παίζει τώρα τὸν ὕμνο:

Στήριξέ με στὰ νερά, Κύριε,
μὴ μ' ἀφήσεις νὰ καταποντισθῶ.

Ἐλέησέ με, πολυέσπλαχνε...

Οἱ περισσότεροι ἄνδρες τοῦ πλη-ρώματος κι' ἕνα πλῆθος ἀπὸ ἐπιβάτες ἔχουν πέσει στὸ νερό καί κολυμποῦν.

Στίς 2.20, μέσα σὲ λίγα δευτερόλε-πτα, ἡ θάλασσα καταπίνει τὸ μεγαλύ-τερο σκάφος τοῦ κόσμου. Οἱ θάρκες προσπαθοῦν νὰ ἀπομακρυνθοῦν ὅσο πρὶν νὰ γρήγορα ἀπὸ τὴν φοβερὴ δι-πύλη πού σχηματίζεται. Μερικὲς ἀνατρέ-πονται κι' οἱ ἐπιβάτες τους προσθέτον-ται στοὺς ἀναρίθμητους ναυαγούς πού κολυμποῦν ἢ ἔχουν ἤδη πνιγεῖ.

Τὰ πλοία πού ἔφθασαν στὸν τόπο τοῦ δράματος διαπίστωσαν ὅτι ἦταν πολ-λὸ ἀργά πιδ. Ἀπὸ τοὺς 2.358 ἀνθρώ-πους πού μετέφερε τὸ τραγικὸ καρά-δι, σώθηκαν μόνο οἱ 711.

HANSEN W. BALOWIN

.....

— Καλῶς ὦρίσατε, κύριε. Πῶς πε-ρᾶσατε στὸ ταξίδι;

— Ὡραία, εὐχαριστῶ Μαρία. Ἀλλὰ θέλω νὰ μοῦ πῆς κάτι.

— Τὶ πράγμα, κύριε;

— Ἦλθε κανεὶς σήμερα τὸ πρωὶ στὸ σπίτι;

— Ὁχι Κύριε.

— Λὲς ψέματα. Ἐγώ, τώρα πού ἐρ-χόμουν, εἶδα κάποιον νὰ θγαίνει.

— Σωστά, κύριε. Ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἦλ-θε τὸ πρωὶ. Ἦταν ἐδῶ ἀπὸ χθὲς τὸ βράδυ!

★

Τὰ φαγητὰ τοῦ ρεστωρὰν ἦταν ἀπαί-σια καί ὁ λογαριασμὸς παραφουσκωμένος. Ὁ πελάτης ἀφοῦ ἐπλήρωσε τὸν λογαρια-σμὸ, πλησίασε τὸν ἐστιάτορα καί τοῦ εἶπε:

— Καί τώρα φίλε μου, πρέπει νὰ φιληθοῦμε!

— Νὰ φιληθοῦμε;

— Ναι, γιατί θαρῶ πὼς δὲν θὰ ξα-ναῖδωθοῦμε ἄλλη φορὰ!

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Ἐνας Γάλλος βιομήχανος κατα-σκεύασε τὸ πρῶτο μολύβι πού, γραφοντας, δίνει συγχρόνως καί τὸ ἀθροῖσμα τῶν ἀριθμῶν πού γράφει! Στὴν ἐμφάνιση, εἶναι ἕ-να κοινὸτατο μολύβι μὲ σφαιρίδια. Ἀλλὰ στὸ ἐσωτερικὸ του ἔχει ἕνα λεπτότατο μηχανισμό αὐτοματῆς ὑπολογιστικῆς μηχανῆς πού συν-δέεται μὲ τὸ σφαιρίδιο καί δι-νει τὸ ἀθροῖσμα τῶν ἀριθμῶν.

Χάρη στὴν εἰδικὴ μελάνη του, τὸ μολύβι μπορεῖ νὰ γράφει πάνω σὲ ὅποιαδήποτε ἐπιφάνεια, χαρ-τί, ξύλο, μέταλλο ἢ γυαλί. Ἐστὶ τὰ διάφορα ἀντικείμενα πού θγαί-νουν π. χ. ἀπὸ ἕνα ἐργαστάσιο μποροῦν ν' ἀριθμηθοῦν καί συγ-χρόνως νὰ καταμετρηθοῦν χωρὶς δυνατοτήτα σφάλματος. Πρὸς τὸ παρὸν ἡ συσκευή αὕτη εἶναι πα-γάκριδη καί χρησιμοποιεῖται μόνο στίς μεγάλες βιομηχανίες καί στὰ ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια.

★

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἕνας κατα-πληκτικὸς ὀργανισμὸς πού ὅλα του σχεδὸν τὰ βασικὰ τμήματα μπορεῖ νὰ κατασκευάσει ἢ ἐπι-στήμη, φτάνει μονάχα νὰ θελή-σουν οἱ ἐπιστήμονες νὰ θυσιά-σουν γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ μερικὲς δεκάδες χρόνια. Πράγματι ὅπως ὑπελόγησαν οἱ σοφοί, θὰ μπο-ροῦσε νὰ κατασκευασθεῖ ἕνας ἡ-λεκτρονικὸς ἐγκέφαλος ἱκανὸς νὰ κάνει ὅλα ὅσα κάνει τὸ ἀνθρώ-πινο μυαλό. Γιὰ νὰ πετύχουν αὕ-τὴ τήσυσκευὴ δὲν χρειάζεται πα-ρὰ νὰ ἐνώσουν μερικὲς χιλιάδες ἀπὸ τὶς ὑπάρχουσες ἡλεκτρονικὲς ὑπολογιστικὲς μηχανές.

Ἐνας τέτοιος ἐγκέφαλος ὅμως χρειάζεται τὸ χῶρο ἐνὸς 5ορόφου κτιρίου.

Γι' αὐτὸ ἡ φύση κατέχει καί θὰ κατέχει γιὰ πολὺ ἀκόμη τὰ πρωτεῖα στὸν τομέα τῶν μικρῶν μεγεθῶν.

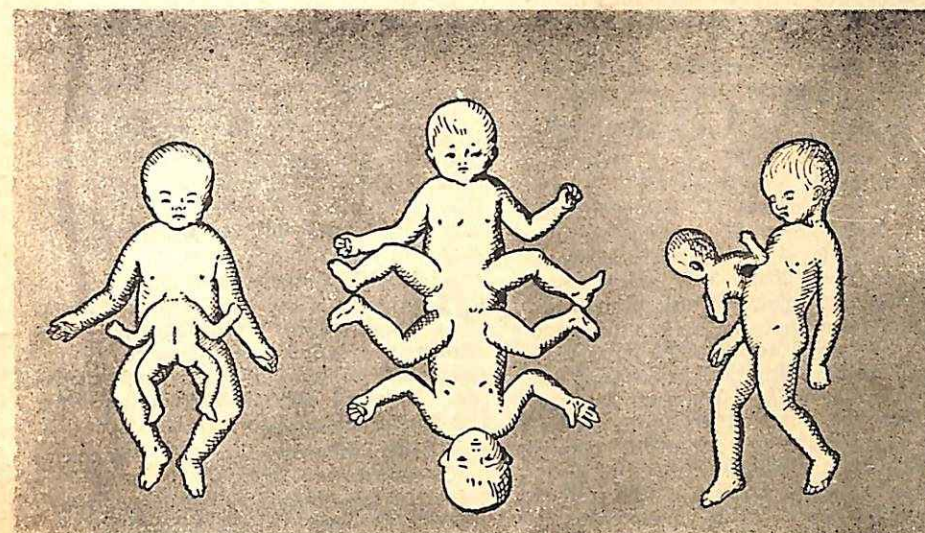
★

Σ' ἕνα χωριὸ τῶν αὐστριακῶν Ἀλπεων οἱ κάτοικοι ἔχουν μιὰ πολὺ παράξενη καί μακάβρια συνήθεια. Μετὰ τὴν ἑκταφὴ τῶν ὁσίων τῶν νεκρῶν τους, τοποθε-τοῦν τὰ κρανία γιὰ ὠρισμένο χρό-νικὸ διάστημα σὲ εἰδικὲς κῶχες ἔξω ἀπὸ τὰ σπίτια τους. Εἰδι-κοὶ καλλιτέχνες ζωγραφίζουν πάνω σ' αὐτὰ τὰ κρανία μὲ θαυμα-στὴ τέχνη, ἐργαλεῖα ἢ ἀντικείμε-να σχετικὰ μὲ τὸ ἐπάγγελμα πού ἐξασκοῦσε στὴ ζωὴ του ὁ πεθα-μένος. Τὰ κρανία παραμένουν ἔ-τσι σὲ κοινὴ θέα καί μάλιστα οἱ διαβάτες γνώριμοί τους τὰ χαι-ρετοῦν φιλικά.

★

Πρὸ ἡμερῶν πέθανε ὁ διάση-μος γιὰ τοὺς ἐκκεντρισμούς του καί γιὰ τὸ πάθος του γιὰ τὴν τέχνη ὁ μαρκήσιος Ζῶρς ντὲ Κουέδας.

Ἡ συμβολή του γιὰ τὴν ἀνά-πτυξη τῶν μπαλέτων ἔχει ἀνα-πτυχθεῖ στίς σελίδες τοῦ «Κό-σμου»

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΤΕΡΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Οἱ λαϊκὲς δεισιδαιμονίες
καί οἱ ἀνώμαλες γεννήσεις

Ἡ ἀδυναμία τῆς ἐπιστήμης

ΑΝ ἔχετε γνωρίσει ἕνα ζευγάρι διδύμων, ἀσφαλῶς ποτὲ δὲ θὰ σκεφθήκατε πὼς ἡ περίπτωσή τους ἀποτελεῖ μιὰ «φυσικὴ ἀνωμαλία» στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμβρύου. Καί ὅμως, ὅλα τὰ δίδυμα εἶναι «ἀνώμαλα» βιολογικὰ φαι-νόμενα, μ' ὅλο πού ἡ ἀνωμαλία αὕτη δὲν ἔχει, εὐτυχῶς, τραγικὲς συνέπειες.

Οἱ ἀνώμαλες γεννήσεις δὲν εἶναι τόσο σπάνιες ὅσο νομίζουμε, ἀλλὰ πολ-λὲς περνᾶνε ἀπαράτηρες. Οἱ περισσότερες σημειώνονται ἀπλῶς στὰ ἱατρικὰ χονικά καί δὲ γίνονται γνωστὲς παρὰ μόνο στοὺς εἰδικούς ἐπιστήμονες. Μονάχα ἡ γέννηση ἐνὸς ἐξαιρετικὰ ἀσυνήθιστου «τέρατος» μπορεῖ ν' ἀποκτήσει εὐρύ-τερη δημοσιότητα καί νὰ προσελκύσει τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μεγάλου κοινοῦ.

ΤΑ ὁμοζυγωτικά δίδυμα ἀναπτύ-σσονται ἀπὸ ἕνα καί μόνο γονιμο-ποιημένο ὠάριο πού, στὴν ἀρχή, μεγαλώνει καί πολλαπλασιάζεται σὲ κύτταρα ὅπως ἕνα συνηθισμένο ἔμβρυο. Ἀλλὰ σὲ ὠρισμένη φάση τῆς κήσεως καί γιὰ λόγους ἀγνωστούς μέχρι σήμερα στὴν ἐπιστήμη, τὰ ἐμβρυακὰ κύτταρα διαίρονται σὲ δύο χωριστὲς μάζες πού ἀναπτύσσονται σὲ δυὸ ἀνεξάρτητα ἔμ-βρυα.

Αὐτὸς ὁ χωρισμὸς τῶν κυττάρων σὲ δυὸ ἀνεξάρτητες ὁμάδες πού καταλή-γουν σὲ σχηματισμὸ διδύμων (ἢ πολυδύμων) ἐμβρύων μπορεῖ νὰ χαρακτη-ρισθεῖ ὡς φαινόμενο βιολογικὸς ἀνώμα-λο, μ' ὅλο πού οἱ δίδυμες γεννήσεις εἶ-ναι ἀρκετὰ συχνὲς καί δὲ μᾶς κάνουν ἐντύπωση. Τὸ φαινόμενο παρατηρεῖται στὰ βοοειδή, στοὺς ἀκύλους καί σ' ἄλ-λα ζῶα ὅσο καί στὸν ἄνθρωπο.

Ἐφ' ὅσον τὰ γνήσια (ὁμοζυγωτικά) δίδυμα ἀναπτύσσονται ἀπὸ ἕνα κύττα-ρο, ἔχουν καί τὰ δύο τὶς ἴδιες κληρο-νομικὲς ἰδιομορφίες καί γι' αὐτὸ ἀκρι-βῶς εἶναι τόσο πανομοιότυπα στὴν ἐμ-φάνιση. Τὰ γνήσια δίδυμα εἶναι, φυσι-κά, πάντα τοῦ ἴδιου φύλου.

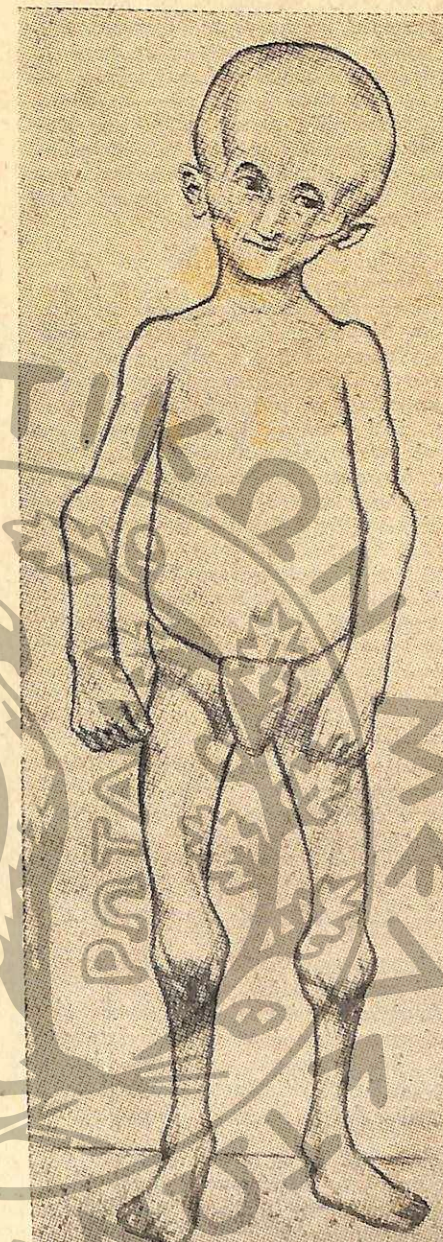
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΕ τὰ δίδυμα ὡς ἀνώμαλα βιολογικὰ φαινόμενα. Ὑπάρχουν ὅμως καί ἀνώμαλοι τύ-ποι διδύμων πού σ' αὕτη τὴν περίπτωση, ἂν μᾶς ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφραση, εἶναι... «ἀνώμαλα στὸ τετράγωνο».

Ἀνώμαλοι τύποι διδύμων ὑπάρχουν πολλοί: Τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ δίδυμα π.χ. μπο-ρεῖ νὰ μὴν προσκολληθεῖ ὅπως πρέπει στὸ μητρικὸ πλακούντα. Τὸ ἀποτέλε-σμα θὰ εἶναι ὅτι θὰ δέχεται λιγώτερες θρεπτικὲς ὕλες ἀπὸ τὸ ἄλλο δίδυμο καί ἂν ἀναπτυχθεῖ δραδύτερα, θὰ γίνεῖ ἀ-τροφικὸ στὴν ἐμφάνιση, ἢ θὰ πᾶσει ἐν-τελῶς ν' ἀναπτύσσεται. Κάποτε ὁ θά-νατος τοῦ ἐνὸς διδύμου διακόπτει τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἄλλου πού εἶναι κι' αὐτὸ καταδικασμένο νὰ πεθάνει.

Σὲ ὠρισμένες περιπτώσεις τὸ ἕνα ἔμβρυο παύει ν' ἀναπτύσσεται ἀπὸ τὶς πρώτες ἡμέρες τῆς κήσεως, ὅποτε οἱ ἱστοί του ἀφομοιώνονται ἀπὸ τὸ ἄλλο ἔμβρυο χωρὶς νὰ διαταράσσουν τὴν ἀνά-πτυξή του. Ἐστὶ, συνηθὸς οὔτε ἡ μη-τέρα, οὔτε οἱ γιαιτροὶ ἀντιλαμβάνονται ὅτι συνέβη κάτι τέτοιο.

Εἶναι δύσκολο ν' ἀποδειχθεῖ ἀδιάσει-στα, ὑπάρχουν ὅμως ἐνδείξεις ὅτι ὡ-ρισμένοι ἀριστερόχειρες ὀφείλουν τὴν

Ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια τ' ἀνώμαλα νεογέννητα χα-ρακτηρίσθηκαν ὡς «τέρα-τα». Καί ὅπως τόσα ἄλλα πράγματα στὰ παλιὰ χρό-νια, τὰ τέρατα συνδέθη-καν μὲ διάφορες προλή-ψεις. Οἱ ἄνθρωποι πίστε-ψαν πὼς ἡ γέννηση τερά-των ἦταν προμήνυμα συμ-φορᾶς... Τέρατα δὲν ἔχουν πάψει νὰ γεννιῶνται ἀκό-μα καί στίς ἡμέρες μας, ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη δὲν μπο-ρεῖνὰ κάνει σχεδὸν τίποτα γιὰ νὰ προλάβει τὴ γέν-νησή τους.

κατάστασή τους στο φαινόμενο που αναφέραμε πιο πάνω: "Αρχισαν την εμβρυακή ζωή τους ως ομοζυγωτικά δίδυμα αλλά σε μία πρώιμη φάση της κύησης «άπερρόφησαν» το δίδυμο αδελφό τους.

"Αλλά τί σχέση έχει αυτό με την αριστοχειρία; Όταν το γονιμοποιημένο κύτταρο χωρίζεται σε δύο μάζες, από τις οποίες θα σχηματισθούν τα δίδυμα, τα δύο εμβρυα αναπτύσσονται το ένα απέναντι στο άλλο.

Το ένα δίδυμο θα είναι πιστό αντίγραφο του άλλου, όπως το είδωλο ενός ανθρώπου στον καθρέπτη. Στόν αντικατοπτρισμό, παρατηρούμε ότι το αριστερό μας χέρι αντιστοιχεί με το δεξί χέρι του είδωλου. Αυτό μερικές συμβαίνει και στα γνήσια δίδυμα. Είναι γνωστές περιπτώσεις διδύμων εκ των οποίων το ένα είναι αριστοχειρ και το άλλο δεξιχειρ. Και όχι μόνον αυτό: "Ο αντικατοπτρισμός σε ώριμα δίδυμα είναι τέλει, ώστε ακόμα και τα δακτυλικά αποτυπώματα στο δεξί χέρι του ενός αντικατοπτρίζονται με απόλυτη ακρίβεια στο δεξί χέρι του άλλου.

Η μοίρα των τεράτων

ΩΣΤΟΣΟ, τα δίδυμα δεν αναπτύσσονται πάντα το ένα απέναντι στο άλλο. Αυτό αποδεικνύεται από τις περιπτώσεις διδύμων που γεννιούνται ενωμένα στο πλάι ή στη ράχη ή ακόμα και στο κεφάλι. Αυτά τα δίδυμα ονομάζονται γενικά «Σιαμαίοι αδελφοί», αν και κάθε ειδική περίπτωση χαρακτηρίζεται με έναν ιδιαίτερο τεχνικό όρο στην Ιατρική.

"Ο δομής της συνδέσεως των Σιαμαίων ποικίλει ευρύτατα: Τα δίδυμα μπορεί να είναι απλώς ενωμένα με μία λωρίδα δέρματος, ή να αποτελούν ένα μονόκλα σώμα με δύο κεφάλια ή με δύο χέρια κτλ. Πολλοί Σιαμαίοι μπορούν να αποχωρισθούν με μία χειρουργική επέμβαση, άλλ' όταν τα ζωτικά όργανα, όπως το συκώτι, είναι κοινά στα δύο σώματα, ο χωρισμός είναι αδύνατος. Κατά μεγάλο ποσοστό οι Σιαμαίοι αδελφοί δεν επιζούν επί πολύ μετά τη γέννηση.

"Εδώ και μερικά χρόνια ένα ζευγάρι Σιαμαίων έγινε ευρύτατα γνωστό γιατί είχε γεννηθεί ενωμένοι στην κορυφή του κεφαλιού — περίπτωση εξαιρετικά σπάνια. Μία χειρουργική απόπειρα διαχωρισμού κατέληξε στο θάνατο του ενός, αλλά το άλλο επέζησε επί μερικούς μήνες. Γεννήσεις διδύμων μ' ένα σώμα και δύο κεφάλια έχουν παρατηρηθεί, αλλά τα περισσότερα είναι νεκρογέννητα, ή πεθαίνουν άμεσα μετά τη γέννηση. Αυτή είναι η μοίρα όλων των τεράτων — εύτυχως για την ανθρωπότητα.

Ανατομικές δυσμορφίες

ΕΚΤΟΣ από τα δίδυμα, υπάρχουν και πολλές άλλες περιπτώσεις ανωμαλών γεννήσεων. Μία κοινότερη περίπτωση είναι η λεγόμενη «ελαγχειλία». Η δυσμορφία αυτή του άνω χείλους οφείλεται σε έλαττωματική ανάπτυξη του εμβρύου.

"Αν είστε 40 ή 50 χρονών μπορείτε να έχετε συναντήσει ανθρώπους μ' αυτή τη δυσμορφία στο άνω χείλος. "Αν είστε νεώτεροι είναι πολύ άπιθανο ότι θα

έχετε συναντήσει έστω και μία περίπτωση λαγχειλίας. "Αλλ' αυτό δε σημαίνει πως η ανωμαλία είναι λιγότερο συχνή στην εποχή μας. Οι δυσμορφίες αυτές διορθώνονται σήμερα με μία χειρουργική επέμβαση από την παιδική ηλικία.

Σπανιότερη είναι η περίπτωση γεννήσεως παιδιών χωρίς χέρια. Στην περίπτωση αυτή, για άγνωστους λόγους, τα άνω άκρα παύουν να αναπτύσσονται στο έμβρυο. Το παιδί γεννιέται και μεγαλώνει χωρίς χέρια και συνήθως καταλήγει να γίνει θάμα στα λαϊκά ιπποδρόμια. Έχει σημειωθεί και η περίπτωση ενός κοριτσιού που τα χέρια του είχαν αναπτυχθεί (αλλά πολύ ατροφικά) κάτω από το δέρμα των πλευρών και φυσικά ήταν τελείως άχρηστα. Συνήθως οι άνθρωποι αυτοί χωρίς χέρια μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τα πόδια τους με αξιοθαύμαστη επιδεξιότητα.

Μία σπάνια ανωμαλία είναι και η ανεπαρκής ανάπτυξη του διαφράγματος,

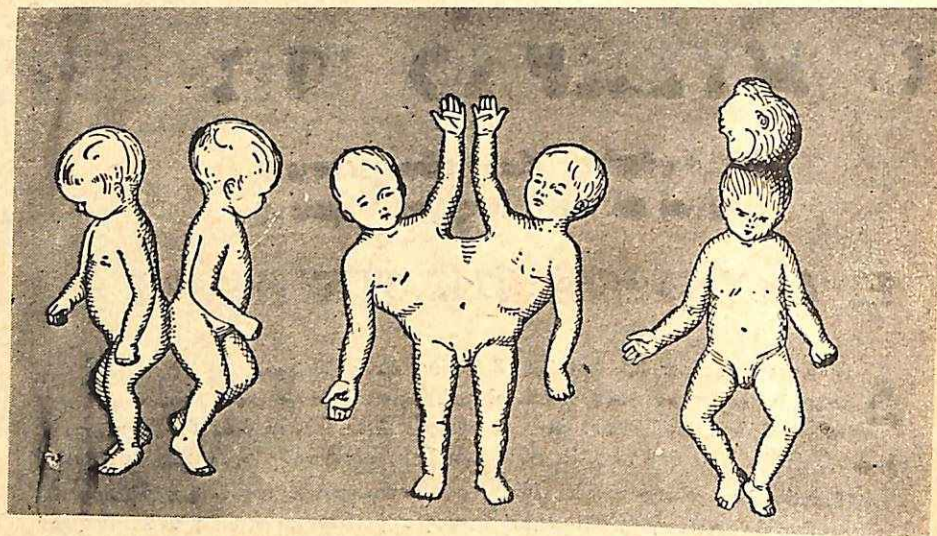
θηλυκού. "Άλλες ανατομικές ανωμαλίες είναι η ολοκληρωτική απουσία κόλπου στις γυναίκες, ή η παρουσία ενός μικρού κόλπου στους άνδρες.

Μία κατάσταση που φαίνεται πολύ παράξενη είναι η παρουσία τριών ή περισσότερων μαστών στο ίδιο σώμα. Αυτό έχει παρατηρηθεί τόσο στις γυναίκες όσο και στους άνδρες.

Όταν η φύση διασκεδάσει

ΑΝ θέλετε να συντάξουμε ένα κατάλογο όλων των ανωμαλιών που οφείλονται σε έλαττωματική ανάπτυξη του εμβρύου, θα έπρεπε να περιλάβουμε όλα τα όργανα του σώματος, γιατί σε όλα τα όργανα έχουν παρατηρηθεί ανωμαλίες.

Οι περισσότερες ανωμαλίες χαρακτηρίζονται από την έλλειψη ή την ανεπαρκή ανάπτυξη ενός οργάνου εν σχέσει με τ' άλλα όργανα του σώματος.

Ασυνήθιστες μορφές Σιαμαίων διδύμων

της μυώδους μεμβράνης που χωρίζει την κοιλότητα του θώρακος από την κοιλιά. Στην περίπτωση αυτή, μία πτυχή του εντέρου βρίσκει ελεύθερο το δρόμο για να εισχωρήσει στο θώρακα ανάμεσα στους πνεύμονες και στην καρδιά. Η απόστολη του διαφράγματος είναι να χωρίζει τα εσωτερικά όργανα της κοιλίας από το θώρακα. "Αν δεν προκαλέσει πεπτικές διαταραχές ή ανεπάρκεια του διαφράγματος μπορεί να περάσει απαρατήρητη, εκτός αν ανακαλυφθεί τυχαία σε μιάν ακτινοσκόπηση.

Οι εκ γενετής ανωμαλίες του αναπαραγωγικού συστήματος είναι αρκετά διαδεδομένες και πολυποικίλες. Μεταξύ άλλων, μπορούμε να αναφέρουμε τον «υποσπαδισμό», όταν η ούρηθρα καταλήγει στην κάτω επιφάνεια του πέους και όχι στην άκρη του.

Μερικά παιδιά γεννιούνται με δύο σειρές γεννητικών αδένων: όρχεις και ωοθήκες (έρμαφροδιτισμός). Έχουν παρατηρηθεί και περιπτώσεις παιδιών που γεννιούνται μ' ένα μονόκλα αρσενικό αδένει κι' ένα θηλυκό. Υπάρχουν και παιδιά (κατά την εμφάνιση φυσιολογικά) που γεννιούνται χωρίς αναπαραγωγικούς αδένες, ούτε αρσενικούς ούτε

Ο συγχρονισμός στην εμβρυακή ανάπτυξη έχει μεγάλη σημασία. Όταν ένας άγνωστος παράγων ανακόψει την εξέλιξη ενός οργάνου ή ενός τμήματος οργάνου, το όργανο αυτό δε θα μπορέσει ποτέ να ανακτήσει το χαμένο έδαφος και θα μείνει για πάντα ατροφικό.

Όλες αυτές οι ανωμαλίες κινούν την περιέργειά μας και είναι φυσικό να θέλουμε να μάθουμε γιατί συμβαίνουν. "Ασυνήθιστες γεννήσεις είχαν παρατηρηθεί από τα πανάρχαια χρόνια και βρίσκουμε περιγραφές τους στα κείμενα των αρχαίων Έλλήνων συγγραφέων.

Ο Ρωμαίος Πλίνιος έγραφε γι' αυτές τις ανωμαλίες ότι «η φύση δημιουργεί τέρατα για να διασκεδάσει με την κάταπληξη των ανθρώπων».

Τερατολογία

ΑΠΟ τα αρχαία χρόνια τ' ανώμαλα νεογέννητα ονομάσθηκαν «τέρατα». Και όπως τόσο άλλα πράγματα στα παλιά χρόνια, τα «τέρατα» συνδέθηκαν με διάφορες προλήψεις. Οι άνθρωποι πίστευαν πως η γέννηση τεράτων ήταν προμήνυμα συμφοράς.

Με τα τέρατα συνδέθηκαν επίσης ωρισμένα «ταμπού». Υπήρχε μία διαδε-

δομένη πρόληψη πως η συνουσία κατά τη διάρκεια της εμμηνορρυσίας καταλήγει στη γέννηση τερατόμορφων παιδιών. Γι' αυτό και η παλιά εβραϊκή νομοθεσία απαγορεύει τις συζυγικές επαφές σ' αυτή την περίοδο.

Ακόμα πιο διαδεδομένη ήταν η αντίληψη — που συναντάται ακόμα και σήμερα — ότι η γέννηση τεράτων οφείλεται σε τραύματα ή φόβο και αγωνία της μητέρας κατά τη διάρκεια της κυοφορίας. Η σύγχρονη επιστήμη άναιρεί αυτή την ερμηνεία της τερατογονίας.

"Ενα συνηθισμένο θέμα της κλασσικής μυθολογίας ήταν τα τερατώδη πλάσματα, κατά το ήμισυ άνθρωποι και κατά το ήμισυ ζώα: Κένταυροι, σάτυροι, σειρήνες κλπ. Οι άνθρωποι πίστευαν στην ύπαρξη αυτών των μυθικών πλασμάτων και υπέθεταν πως ήταν προϊόντα διασταυρώσεως ανθρώπων και ζώων. Οι σύγχρονες επιστημονικές έρευνες έχουν αποδείξει πως οποιαδήποτε διασταύρωση ανάμεσα στον άνθρωπο και στο ζώο είναι αδύνατο να καρποφορήσει.

Σύγχρονες θεωρίες

ΑΛΛΑ τότε πως εξηγούν οι σύγχρονοι επιστήμονες την τερατογονία; Δεν υπάρχει πρὸς το παρόν καμιά σαφής και γενική εξήγηση. Μπορούμε μόνο να υποθέσουμε ότι κάτι προκαλεί μία διακοπή στην ανάπτυξη του εμβρύου. "Ισως πρόκειται για μία χαλάρωση του πλακούντος, οπότε το έμβρυο δεν τροφοδοτείται κανονικά με οξυγόνο, ή μία σύσφιξη του دمφαλίου λώρου, που επιδρά επίσης στην τροφοδοσία του εμβρύου.

Πιστεύεται ότι ακόμα και μία σύντομη διακοπή της οξυγονώσεως των εμβρυακών κυττάρων μπορεί να ανακόψει ή να διαστρέψει την ανάπτυξη του εμβρύου. Η ανεπάρκεια σε βιταμίνες και οι ανεπαρκείς δομικές εκκρίσεις (ιδιαίτερα του θυρεοειδούς) στο μητρικό σώμα είναι βέβαιον ότι έχουν κάποια επίδραση στην εμβρυακή ανάπτυξη.

Στην επώση των αυγών, θερμοκρασία, υψότερη ή χαμηλότερη του κανονικού έχει ως αποτέλεσμα την εκκόλαψη τερατόμορφων κοττόπουλων. Ο παράγοντας αυτός, φυσικά, δεν έχει καμιά επίδραση στον άνθρωπο, εφ' όσον το μητρικό σώμα διατηρεί μία σταθερή θερμοκρασία για το έμβρυο. Δείχνει όμως πόσο εύαίσθητα είναι τα εμβρυακά κύτταρα στις μεταβολές του φυσιολογικού των περιβάλλοντος.

Μία δεύτερη γενική αιτία των ανωμαλών γεννήσεων φαίνεται πως είναι η ελαττωματική σύνθεση των χρωμοσωμάτων στο αναπαραγωγικό κύτταρο. Στο σχηματισμό του σπερματοζωαρίου ή του ωαρίου οι μικροσκοπικοί φορείς της κληρονομικότητας φαίνεται ότι δεν έχουν την κανονική σύνθεση. "Ολοκληρωμένα χρωμοσώματα μπορεί να λείπουν από το αναπαραγωγικό κύτταρο οπότε το έμβρυο δε θα αναπτυχθεί φυσιολογικά.

Πάντως, η επιστήμη δεν μπορεί να κάνει και πολλά πράγματα για να προλάβει τις ανώμαλες γεννήσεις εκτός από την παρακολούθηση της υγείας και της καλής διατροφής της μητέρας. Το ανθρώπινο σώμα είναι τόσο περίπλοκο, ώστε το παράξενο δεν είναι ότι γεννιούνται μερικά τέρατα, αλλ' ότι γεννιούνται τόσα εκατομμύρια φυσιολογικά παιδιά.

Ένας 'Υδραίος ψαρᾶς σουλτᾶνος τοῦ 'Αλγερίου

Τοῦ κ. Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ

Μερικά Ιστορικά γεγονότα μοιάζουν με παραμύθια. Μιά τέτοια παράξενη σελίδα της Ιστορίας, που ξεπερνά ακόμη και την περιοχή του μύθου, είναι η περίπτωση ενός μικρού 'Υδραίου που ανέβηκε στο θρόνο του 'Αλγερίου.

ΑΠΟ τα μεσαιωνικά χρόνια τα νησιά του Αιγαίου βρίσκονταν κάτω από τη μαστίγα των πειρατών. Η ζωή των άτυχων κατοίκων ήταν μαρτυρική, γιατί τα κουρσάρικα καράβια αλωνίζαν την 'Ασπρη θάλασσα, όπως ονομαζόνταν τότε το Αιγαίο από τους Τούρκους.

Την εποχή εκείνη η πειρατεία ήταν ένα επικερδέστατο επάγγελμα. Κάθε μέρα, παρουσιάζονταν κουρσάρικα καράβια με τομηρούς κι' αίμοχαρες κουρσάρους, που δεν ύποχωρούσαν μπροστά σε κανέναν κίνδυνο. Παραμόνευαν σε διάφορα επίσκοπα σημεία και, όταν έβλεπαν να σιμώνει εμπορικό καράβι, το ριχνόταν, το κυριεύαν με τα κανόνια τους, λήστευαν ό,τι εβρισκαν και πολλές φορές έσφαζαν τους αθώους ταξιδιώτες ή τους πηγάιναν να τους πουλήσουν σκλάβους στη Μπαρμπάρι.

Πολλά δημοτικά τραγούδια της μαύρης εκείνης εποχής θυμολογούν τα μαρτύρια και τα βασανιστήρια των σκλάβων χριστιανών, που έπεφταν στα χέρια των κουρσάρων, όπως αφηγείται ο 'Ισπανός συγγραφέας Θεοδάντες στο βιβλίο του «Αὐτὸν Κιχώτης» διηγώντας τι πέρασε κι' ο ίδιος στα χέρια των κουρσάρων. Κάποτε, όμως, η δυστυχία βγαίνει σε καλό, όπως στην ιστορία που θα διηγηθώ παρακάτω.

ΤΟ 1910 ζούσε στο νησί της 'Υδρας ένας φτωχός ψαρᾶς, που είχε ένα άγριο δέκα χρόνων, με τ'

— Βρε αδερφέ, το καπέλλο που φοράς είναι σε κακὰ χάλια. Δεν αγοράζεις ένα καινούργιο;

— Το ξέρω πως είναι για τα σκουπίδια. 'Αλλά έχω το λόγο μου που το φοράω.

— Δηλαδή;

— 'Η γυναίκα μου μου έχει δηλώσει: «όσο φοράς αυτό το καπέλλο, δεν βγαίνω έξω μαζί σου»!

— 'Εμείς οι γυναίκες έχουμε πολύ πιο καθαρές γνώμες από σας τους άνδρες.

— Και βέβαια. 'Αφού τις αλάζετε διαρκώς...

νομα Νικηφόρος. Μία μέρα κουρσάρικοι Μπαρμπάρεζοι από το 'Αλγέρι, πήγαν ξαφνικά στην 'Υδρα για να ζητήσουν από τους κατοίκους τροφή και νερό.

Έκει πού άραξαν στην άκρη του νησιού της 'Υδρας έπαιζε μία παρέα παιδιών άμέριμνα. Χωρίς να καταλάβουν τον κίνδυνο σίμωσαν στο πειρατικό καράβι. Οι κουρσάροι τότε σκέφτηκαν ότι δεν θα ζημιωνόνταν, αν άρπαζαν μερικά 'Υδραίπουλα για να τα πουλήσουν σκλαβόπουλα. Και η τύχη ξέριξε στα χέρια των κουρσάρων τὸ Νικηφόρο, ενώ τα άλλα παιδιά, βλέποντας την άρπαγή, έτρεξαν και ξέφυγαν από τους κουρσάρους.

Τὸ δύστυχο παιδί της 'Υδρας έλαμψε τη δυστυχία του κάτω στο άμπαρι που το έριξαν οι κουρσάροι. Έπειτα από πολλών ημερών μακρινό ταξίδι τὸ κουρσάρικο καράβι έφτασε στο 'Αλγέρι κι' έκει, στο σκλαβοπάζαρο, ο Νικηφόρος πουλήθηκε σκλάβος, στο Μουσταφά Ραΐς πλούσιο νοικοκύρη τὸ τόπου, που τὸν εἴλκυσε ἡ όράια και έξυπητη φυσιογνωμία τὸ 'Υδραίπουλου.

Η ΠΡΩΤΗ δουλειά τὸ Μουσταφά ήταν να τὸν αλλάξει θρησκεία και όνομα. Τὸν έκαμε, λοιπόν, από χριστιανό μουσουλμάνο και τὸν ονόμασε Γιουσούφ από Νικηφόρο.

Στο κουρσάρικο καράβι, που τὸν πήρε μαζί του ο κουρσάρους αφεντικός του Μουσταφᾶς, ο Γιουσούφ έδειξε έξαιρετική ικανότητα, σαν θαλασσοπόνο δι της 'Υδρας που φημιζόταν σαν θαλασσοπούλια. Εἴχε πᾶ έξελιχθεί σαν δεξι χέρι τὸ Μουσταφά Ραΐς, ο όποιος έπειτα από διάφορα ήρωικά κατορθώματα, για να τὸν ανταμείψει, τὸν ελευθέρωσε από τη σκλαβιά και τὸν χάρισε ένα από τὰ κουρσάρικα, παντρεύοντάς τον συγχρόνως και με τη μοναχοκόρη του.

Ο Γιουσούφ ο 'Υδραίος Νικηφόρος — πήρε τότε έξαιρετική θέση στον κόσμο των κουρσάρων. Όλοι τὸν θαύμαζαν για την παλληκαριά του. Με τὸν καιρό γίνθηκε πάμλουτος, παίρνοντας τὸν τίτλο τὸ Ραΐς.

Η φήμη του δεν περιορίστηκε στο 'Αλγέρι, αλλά ξεπλώθηκε ακόμη και στην Κωνσταντινούπολη, κάτω από την αρωχία της όποιας την εποχή εκείνη ήταν και τὸ 'Αλγέρι. Όλοι τὸν εκτιμούσαν και τὸν έφοβόντο, γιατί τὰ κουρσάρικα καράβια του τρομοκρατούσαν ακόμη και τὸν τουρκικό στόλο. Η-

τανε, λοιπόν, φυσικό να επιδιώκουν τη φίλια του.

Οι Γενίτσαροι, που την εποχή εκείνη κυβερνούσαν ουσιαστικά την Τουρκία δεν συμπαθούσαν τον τότε αντιπρόσωπο της τουρκικής κυβερνήσεως στο 'Αλγέρι, και μιά μέρα επαναστάτησαν εναντίον του, τον έπιασαν και τον έστειλαν στην Κωνσταντινούπολη, όπου ο σουλτάνος, με την αξίωση των Γιανιτσαρικών, τον κρέμασε. Τότε οι Γενίτσαροι του 'Αλγερίου ανακήρυξαν αντικαταστάτη του το 1647 το Γιουσούφ — τον 'Τδραίο Νικηφόρο — Ραΐς Ντέυ.

★

Ο ΤΑΝ το 'Τδραίοπουλο έφτασε στο άνατολο αζώμα, έδειξε μεγάλες διοικητικές ικανότητες. 'Ανάπτυξε σοβαρό έξωτερικό έμποριο, καλυτέρευσε το δημοκρατικό σύστημα του 'Αλγερίου και κυρίως αύξησε το στόλο της Μπαρμπάριας, που από κουρσαρικής που ήταν χρησιμοποιήθηκε από την τουρκική κυβέρνηση κατά της Βενετίας και άλλων κρατών.

'Αλλά και για τον εκπολιτισμό της χώρας φρόντισε επίσης ο Γιουσούφ. Κάλεσε τον συμπολίτη του 'Ελληνα αρχιτέκτονα Χριστόδουλο, που διακρίθηκε στη Μουσουλμανική αρχιτεκτονική και του παράγγειλε να κατασκευάσει το τζαμί του Σίντι Γιουσέφ στη Κάσπα, που θαναμάστηκε για την δημοφιλία και μεγαλοπρέπεια του.

Στην ακμή της δόξας του το φτωχόπαιδο του 'Τδραίου ψαρά δεν λησμονήσε και την ελληνική του καταγωγή. Και τα τέσσερα χρόνια που κυβέρνησε το 'Αλγέρι, ο Νικηφόρος κάλεσε και εγκατέστησε έκει 'Ελληνες από το Φανάρι της Κωνσταντινουπόλεως και από τα νησιά του Αιγαίου. Συχνότατα τους έδενε στο παλάτι και τους μιλούσε για την πατρίδα 'Ελλάδα. 'Ο ιδιαίτερος γνωστός του ήταν 'Ελληνας από τη Σμύρνη, ο οποίος είχε τέτοια επιρροή στη τουρκική κυβέρνηση, ώστε να του ζητούν συμβουλές ακόμη και για τη διακυβέρνηση της χώρας.

'Επειτα από τεσσάρων χρόνων ευτυχισμένη και ένδοξη βασιλεία, ο 'Τδραίο Νικηφόρος πέθανε στα τέλη του 1651, δηλητηριασμένος φαίνεται από ένα Σικελό σκλάβο του.

★

ΑΛΛΑ δεν ήταν ο μόνος 'Ελληνας κυβερνήτης του 'Αλγερίου. Ποιν από το Γιουσούφ Ντέυ, ένας Άλλος 'Ελληνας από την 'Ηπειρο, βασίλευε ένα χρόνο στο 'Αλγέρι, το 1584, με το όνομα Μάμι Μωχαμέτ. 'Ο 'Ηπειρώτης αυτός, που δεν είναι γνωστός με το αληθινό του όνομα, κατά την περιφημη ναυμαχία της Ναυπάκτου μεταξύ του τουρκικού και χριστιανικού στόλου το 1571 ως αρχηγός του 'Αλγερινικού στόλου, κυριεύσε ένα ισπανικό καράβι κι' αχμαλώτισε το διάσημο 'Ισπανό Θεοβάτη, συγγραφέα του 'Αδν Κιχώτη, που πέρασε πολλά χρόνια σκλάβος στο 'Αλγέρι.

Κ. ΚΑΙΡΟΦΤΑΑΣ

ΟΙ ΜΟΡΜΟΝΟΙ ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΖΟΥΝ ΤΙΣ ΨΥΧΕΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ γύρος στον αγώνα που φέρνει αντιμετώπις τις 'Ηνωμένες Πολιτείες και τη Σοβιετική Ένωση στον τομέα των μυστικών πληροφοριών εκφράζεται σε μια λακωνική «προειδοποίηση» που ακούστηκε πρόσφατα από το ραδιοσταθμό της Μόσχας σε όλες τις ξενόγλωσσες εκπομπές του: «Προσοχή! προσοχή! Πράκτορες της 'Εφ Μπί 'Αϊ παραβιάζουν το ληξιαρχικό απόρρητο σ' έφτά ευρωπαϊκές χώρες, φωτογραφίζοντας με μικροφίλμ όλα τα δημοκρατικά κι' εκκλησιαστικά αρχεία. Οι πράκτορες αυτοί εμφανίζονται ως Μορμόνοι που αναζητούν τους προγόνους τους. Στην πραγματικότητα πρόκειται για όργανα των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών. Συνιστούμε στους φίλους μας της Γαλλίας, της Αγγλίας, της Γερμανίας, της Αυστρίας, της Ιταλίας, του Βελγίου και του Λουξεμβούργου να έπαυρυνούν!»

Οι πληροφορίες των Ρώσων δεν είναι τελείως αβάσιμες. Είναι αλήθεια ότι στα τελευταία χρόνια εμφανίσθηκαν πολυάριθμοι «πράκτορες» των 'Αμερικανών Μορμόνων που φωτογραφίζουν τ' αρχεία όλων των ευρωπαϊκών χωρών. Μόνο που οι πράκτορες αυτοί δεν έχουν σχέση με την 'Εφ Μπί 'Αϊ και η δραστηριότητά τους δεν έχει τίποτα το παράνομο: Είναι πραγματικοί Μορμόνοι, ή όργανα της αίρέσεως των Μορμόνων, που ζητούν την άδεια των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων για να φωτογραφίσουν αρχεία που δεν έχουν κανένα στρατηγικό ενδιαφέρον. 'Ο σκοπός τους είναι ιερός: Θέλουν να προσηλυτίσουν... τις ψυχές των νεκρών!

'Όταν μιλάμε για τους Μορμόνους τίποτα δεν πρέπει να μας φαίνεται άπιθανο. Οι Μορμόνοι είναι γνωστοί κυρίως για τα πολυγαμικά τους έθιμα. 'Ανήκουν σε μια θρησκευτική αίρεση που ιδρύθηκε στις 'Ηνωμένες Πολιτείες το 1830 και ισχυρίζεται πως έλκει την καταγωγή της από τους πατριάρχες της Βίβλου.

★

ΣΚΟΠΟΣ της αίρέσεως ήταν αρχικά η αναδύση του άγνωστου πρωτόγονου Χριστιανισμού και η έμφαση της διδασκαλίας του 'Ιησού και των 'Αποστόλων. 'Όταν εγκατεστάθηκαν για πρώτη φορά, το 1847, στις όχθες της 'Αλμυράς Λίμνης, στην πολιτεία Γιούτα, οι Μορμόνοι αριθμούσαν κιόλας 36.000 οπαδούς. Σήμερα, οι «'Αγιοι της Τελευταίας 'Ημέρας», όπως αποκαλούνται, είναι περίπου 1.700.000 σκορπισμένοι σ' όλο

τον κόσμο, ακόμα και στην Εύρωπη (στη Γαλλία υπάρχουν 3.000 Μορμόνοι).

Σύμφωνα με το δόγμα των Μορμόνων, όταν ένας νεοφώτιστος βαφτίζεται και μπαίνει στους κόλπους της κοινότητας όλου οι πρόγονοί του — ως τον 'Αδάμ και την Εύα — «αγιοποιούνται» κατά κάποιον τρόπο, δηλαδή γίνονται Μορμόνοι, ή τουλάχιστον έχουν δικαίωμα να βαφτισθούν αναδρομικά για να γλυτώσουν από τη φωτιά της κολάσεως.

'Ετσι, η 'Εκκλησία των Μορμόνων συνιστά στους πιστούς ν' αναζητούν το γενεαλογικό τους δέντρο, να βρίσκουν όλους τους πεθαμένους προγόνους τους και να τους βαφτίζουν αναδρομικά! Σύμφωνα με το δόγμα οι οικογένειες πρέπει να παρουσιαστούν ενωμένες και βαφτισμένες κατά την 'Ημέρα της Κρίσεως.

★

ΑΛΛ' οι περισσότεροι Μορμόνοι είναι 'Αμερικανοί, και οι 'Αμερικανοί κατάγονται από τους Εύρωπαίους. Για ν' ανακαλύψουν τους προγόνους τους και να τους βαφτίσουν, έπρεπε να ψάξουν στα ληξιαρχεία όλων των ευρωπαϊκών χωρών. 'Η 'Εκκλησία των Μορμόνων δεν έδίστασε ν' αναλάβει μια έρευνα σε κολοσιαία κλίμακα. Κι' έφ' όσον το πρακτικό μυαλό δε λείπει ποτέ από τους 'Αμερικανούς (ακόμα και τους Μορμόνους!) η ήγεσία της αίρέσεως συνέλαβε το μεγαλύτερο σχέδιο να μεταφέρει όλα τα ευρωπαϊκά αρχεία στην 'Αμερική. Τ' αρχεία φωτογραφίζονται και τα μικροφίλμ συγκεντρώνονται στο στρατηγείο της αίρέσεως, στο Σόλτ Λέικ Σίτυ, όπου οι Μορμόνοι μπορούν να τα μελετήσουν με την ήσυχία τους.

Φυσικά, η εκτέλεση του σχεδίου είναι εξαιρετικά πολυδάπανη. Μόνο για τη φωτογράφιση των γαλλικών αρχείων οι Μορμόνοι διέθεσαν ένα κοντάκι τεσσάρων εκατομμυρίων δολλαρίων. 'Αλλά τα χρήματα δεν έχουν σημασία για την αίρεση των Μορμόνων που είναι ίσως η πλουσιώτερη του κόσμου. Για να γίνει ένας άνθρωπος δεκτός στην αίρεση των Μορμόνων, πρέπει να παραχωρήσει, με συμβολαιογραφική πράξη, τα 10% του καθαρού εισοδήματός του στην 'Εκκλησία.

Είναι εύλογο ότι ο προσηλυτιστικός ζήλος των Μορμόνων περιορίζεται στους νεκρούς. 'Αλλοίμονο αν, με τα τεράστια μέσα που διαθέτουν, αρχίσουν να ενδιαφέρονται και για τους ζωντανούς...

Η ΧΡΟΝΙΑ ΒΡΟΓΧΙΤΙΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΕΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΕΓΡΑΨΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ... Ο ΜΟΛΙΕΡΟΣ

ΑΝ υπάρχει μια άρρωστος, που η όμοιομορφία της σε όλα τα θύματα της είναι σχεδόν απόλυτη, η άρρωστος αυτή είναι η χρόνια βρογχίτις. Δεν υπάρχει πρότυπη προσωπογραφία του ψαμμιακού, του ελκοπαθούς και πολύ λιγώτερο του νευροπαθούς. 'Υπάρχει, όμως, εκείνη του χρόνιου βρογχοπαθούς.

Συχνά, πεπεισμένος για την άκατανίκητη επιμονή της παθήσεώς του και το ατελέσφορο όλων των φαρμάκων, ο άνθρωπος αυτός επισκέπτεται τον γιατρό του όχι γιατί έλπιζει σε θεραπεία αλλά απλώς και μόνο για ν' αλλάσει το χατήρι των δικών του.

Τί είναι ακριβώς αυτή η πάθηση; Πρόκειται για μια χρόνια φλόγωση των βρόγχων. Σήμερα, πιο έντακτα, η επισημική παραδέχεται ότι η χρόνια βρογχίτις είναι μια επιπλοκή της πνευμονικής σκληρύνσεως, ενός φαινομένου δηλαδή γήρατος και φθοράς κι' ότι η επιμονή της οφείλεται, παράλληλα, στην παρουσία και τη δράση μικροβίων.

'Ο Μολιέρος περιέγραφε με απάραμυλλο τρόπο τα βάσανα των θυμάτων αυτής της παθήσεως κατά τον αιώνα του. 'Η μοιερική βρογχίτις είναι η προμήμη της σημερινής, εκείνης του θερμοπυρηνικού αιώνα.

'Ο βρογχοπαθής δεν παίρνει όσο αέρα του χρειάζεται στα πνευμόνια του και δίχει. Βήχει πολύ, γιατί ο βρογχικός έρεθισμός συνοδεύεται με μια άφθονη έκκριση των βλεννογόνων. Στεναχωρείται στην αναπνοή, γιατί οι βλεννογόνοι των βρόγχων εμπόδιζον τη διόδο του αέρα. Βήχει για ν' αλαφρώσει τους βρόγχους του και τον φάρυγγά του με το φτύσιμο.

Αυτός ο άρρωστος πάσχει από μια δίψα αέρα, που δεν εκδηλώνεται στην αρχή παρά διακριτικά. Με τον καιρό, αυτή η αναπνευστική δυσχέρεια γίνεται μόνιμη. 'Ετσι, υπάρχει ένας αναπόφευκτος αντίκτυπος στο νευρικό σύστημα. Πρόκειται για ένα άτομο που υποφέρει ψυχικά, που έχει ανάγκη να του συγχωρούν οι άλλοι τον συχνό βήχα και τα φτυσίματα.

★

ΩΣ ΕΔΩ, μιλήσαμε για την εξωτερική όψη του θέματος. 'Αλλά δεν είναι μόνο αυτή. 'Υπάρχει κι' η καθαυτή πάθηση, που στη βάση της υπάρχει το στοιχείο της μόλυνσεως. Τα μικρόβια παίζουν τον δικό τους ρόλο στο δράμα ενός τέτοιου ατόμου. Το άτομο αυτό, που είχε περάσει σχετικά ήσυχα το καλοκαίρι, το φθινόπωρο ξαναπαράζει μια συνηθισμένη στη ζωή του ρινοφαρυγγίτιδα. Πρόκειται για όχι σπουδαίο γεγονός σε άλλα άτομα. Στον χρόνιο βρογχοπαθή, όμως, είναι αφετηρία πολλών άλλων εννοχλήσεων. Μια γαλλική παροιμία λέει με θαυμασία ακριβολογία: «Το συνάχι κατεβαίνει στο στήθος». Είναι ακριβώς η αλήθεια. 'Η μι-

κροβιακή μόλυνση του λαιμού απολήγει σίγα — σίγα σ' ένα έρευσισμένο βρογχο, όπου οι έκκρισεις παρέχουν θαυμασιο υγρό καλλιέργειας για τα μικρόβια.

'Ο άρρωστος αρχίζει να δίχει σχεδόν αδιάκοπα, προσπαθώντας να απαλλάξει τους βρόγχους από τα φλέγματα, αλλά χωρίς να το κατορθώνει παρά μερικά. Μ' αυτόν τον τρόπο ξανασπέρνει μικρόβια στον λαιμό του και βρίσκεται έτσι σ' ένα φαύλο κύκλο, που υπάρχει κίνδυνος να διατηρηθεί ως το καλοκαίρι.

'Ανάμεσα στις επί μέρους επιπλοκές, πρέπει να αναφέρουμε εκείνες της καρδιάς, που παρατηρούνται σε όσους έχουν υψηλή πίεση, καθώς και τις αιμοπτύσεις.

'Η άκρως της γιατρού δεν αποκαλύπτει παρά ελάχιστα πράγματα που τα αγνοούσε ο άρρωστος. Το ανακάτωμα αέρα κι' υγρού δημιουργεί ρόγχους υγρής ήχηρότητας. 'Η ακτινογραφία είναι απαραίτητη, αλλά μονάχα για να αποκλεισθεί η φυματίωση. Δείχνει μια τυπική βρογχοπνευμονική σκληρύνση, με ώρισμένες άλλες, παρεμφερείς αλλοιώσεις.

'Η διάγνωση βασίζεται κυρίως στο ιστορικό της άρρώστειας, τις συχνές επιπτώσεις της, τον βήχα, το φτύσιμο και τη δύσπνοια.

'Η χρόνια βρογχίτις είναι τότε φανερή. Πρέπει πάντως να διακριθώ αν υπάρχει και τίποτε άλλο στη μέση και, αν υποπτευόμαστε διαστολή των βρόγχων, επιβάλλεται βρογχοσκόπηση.

ΑΛΛΑ δεν αρκεί στον άρρωστο να ξέρει ότι έχει χρόνια βρογχίτιδα. Το υποπτευόταν άλλωστε ή το ήξερε με θεατικότητα μόνος του από πριν. 'Η διάγνωση της επίσημης θα γίνει αφετηρία θεραπευτικής αντιμετώπισεως της παθήσεως.

'Η χρόνια βρογχίτις είναι μια σοβαρή κι' επίπονη πάθηση. 'Εχει, λοιπόν, α-

νάγκη σοβαρής θεραπευτικής αγωγής.

Πρώτα — πρώτα επιβάλλεται η αποφυγή του κρύου. Το καλό, ζεστό ντύσιμο είναι απαραίτητο. Κατά το στάδιο της χειμωνιάτικης κρίσεως, ενδείκνυται η απολύμανση των πνευμόνων και του λαιμού. Τα αντιβιοτικά παίζουν θαυμάσιο ρόλο σ' αυτή την περιοχή. Πρέπει, παράλληλα, να μάθει ο άρρωστος να αναπνέει καλά. Πρέπει επίσης, πράγμα που αφορά τον ειδικό, να εξασκηθεί στο να αποξηραίνει τους βρόγχους, παίρνοντας ώρισμένες στάσεις επί μερικά λεπτά της ώρας. 'Η μέθοδος αυτή δίνει λαμπρά αποτελέσματα και παρά την αντίθετη ιδέα του πολλού κόσμου, δεν είναι επίπονη.

'Η διταμινοθεραπεία, με διταμίνες του όμιλου Β, και προπαντός με τη Β12, είναι συχνά αποτελεσματική.

'Η κορτιζόνη; Βεβαίωτα, γιατί όχι; 'Αλλά δεν είναι ανάγκη να υποδειχθεί από τον άρρωστο στον γιατρό. 'Ο τελευταίος τη σκέφθηκε όπωσδήποτε κι' αν δεν την έχει ακόμα συστήσει, θα έχει τους λόγους του. 'Η κορτιζόνη και τα παράγωγά της δεν παίρνονται σαν το τίλιο και σαν την ασπιρίνη.

'Η θεοφιλίνη παραμένει πάντα ένα από τα καλά πνευμονοδιασταλτικά φάρμακα. 'Απαλλάσσει από άρκετες επίπονες νύχτες.

Το κάπνισμα καλύτερα να λείπει εντελώς.

'Ο καρκίνος, μια μορφή αλλεργίας

'Ισως ο καρκίνος δεν είναι παρά μια μορφή αλλεργίας. Αυτή τη γνώμη διέτύπωσε πρόσφατα ο δρ 'Αλμπερτ Τάυλερ, καθηγητής της έμβρυολογίας στο πανεπιστήμιο της Καλιφορνίας. 'Αν η υπόθεση αυτή αποδειχθεί ακριβής, οι έρευνες θ' αποδείξουν ίσως ότι ώρισμένα φάρμακα, όπως η κορτιζόνη και τα ανθισταμινικά, έχουν ευεργετική επίδραση στη θεραπεία του καρκίνου.

'Όπως οι περισσότεροι έρευνήτες, ο δρ Τάυλερ πιστεύει πως ο καρκίνος προκαλείται από μιαν αλλοίωση στην έσωτερική δομή των κυττάρων. Σήμερα, μια από τις πιο διαδεδομένες απόψεις είναι πως οι καρκινικοί όγκοι οφείλονται σε μια μόλυνση του κυττάρου από κάποιον ιό. 'Ο δρ Τάυλερ υποθέτει πως οι αλλοιώσεις οφείλονται στην απώλεια ώρισμένου γονιδίου από τον πυρήνα του κυττάρου.

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΑΡΡΩΣΕΩΣ

Μιά περιοχή της ιατρικής που παραμένει « άγνωστη γη » για τον πολύ κόσμο.

ΑΡΧΙΣΟΥΜΕ από ένα όρισμό. Τι είναι η ανάρρωση; Η απάντηση φαίνεται πολύ εύκολη. Πρόκειται για τη μεταβατική περίοδο, που αρχίζει από την αποδρομή της αρρώστειας και καταλήγει στην οριστική εξαφάνισή των συνεπειών της. Άλλα η απάντηση αυτή είναι τόσο γενική, ώστε, ουσιαστικά, δεν λέει σχεδόν τίποτα. Έκείνο που πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα, είναι ότι δεν υπάρχει... ανάρρωση. Υπάρχουν ανάρρωςες, τόσο διαφορετικές ανάμεσά τους όσο κι' οι αρρώστιες τις οποίες ακολουθούν. Υπάρχει, πράγματι, τεράστια διαφορά ανάμεσα στην ανάρρωση ενός ατόμου, που του αφαιρέθηκε με έγχείρηση ένα τμήμα του στομάχου, κι' ενός φυματικού. Ο πρώτος, λόγω χάρης, δεν πρέπει να τρώει πολύ ούτε χρειάζεται διαρκή ανάπαυση. Ο άλλος και θα τρώει και δεν θα κουράζεται. Άς κάνει κανείς μια τίμια κι' αμερόληπτη εξέταση συνειδήσεως στο θέμα αυτό. Άς θυμηθεί την τελευταία σοβαρή αρρώστια ενός οικείου του προσώπου. Χωρίς να είμαι φακίρης, θα πω τί συνέβη τότε. Ο αρρώστος σας πήγαινε καλύτερα. Ο πυρετός του είχε πέσει. Με μια λέξη, η ιστορία είχε τελειώσει κι' ο γιατρός σας το είχε πει. Τον ρωτήσατε τότε: «Και για ν' αναλάβει, γιατρέ; Μπορεί να τρώει, τιδήποτε;». Άν ο γιατρός δεν αναχαίτισε τον ένθουςισμό σας, τότε πλήρωσε αυτή την παράλειψη ο αρρώστος σας. Θα του εξηγήσατε ότι έπρεπε να ξαναγίνει γερός όπως πρώτα κι' ότι έπιθαλλόταν τό πολύ φαί, για να ξαναποκτήσει τα χαμένα του κιλά. Και θ' αναλάβατε προσωπικά αυτό το ζήτημα. Έτσι, στο άτυχο εκείνο πλάσμα, που ή παραμονή στο κρεβάτι του είχε στερήσει σχεδόν όλη την όρεξη, επιβάλατε τον υπερστισμό, με πίστη και φανατισμό. Για να σας ευχαριστήσει, ο αρρώστος σας προσπάθησε να ανταποκρι-

θεί, έσείς έπιμένατε πού, στο τέλος, τα...παράτησε όλα. Όλες οι ένθαρρυνσεις κι' όλες οι προτροπές πήγαν του κάκου. Δεν μπορούσε πια να τρώει.

Τότε, ανάρωθήκατε τί έπρεπε να κάνετε για να επαναφέρετε σ' αυτό τον άνθρωπο που δεν ήταν πια αρρώστος, τη βασική εκείνη τάση προς τη ζωή, που είναι η τάση προς το φαγητό. Από το σημείο, λοιπόν, αυτό ακριβώς έπρεπε να είχατε άρχισει.

Πράγματι, υπάρχει ένας κοινός παρονομαστής σε όλα τα είδη των ανάρρωςων. Είναι η κατάσταση εξασθενίσσεως και εξουνηθίσματος της τροφής. Αυτό είναι εύκολονόητο. Η παρατεταμένη παραμονή στο κρεβάτι, ή καταβολή των δυνάμεων, οι περιπέτειες του οργανισμού κατά τον αγώνα του εναντίον της αρρώστειας έχουν σαν συνέπεια το εξής αξιωματικό γεγονός: ο οργανισμός αυτός έχει ανάγκη υπερστισμού, αλλά δεν έχει όρεξη.

Το ζήτημα, λοιπόν, δεν είναι να επιβάλουμε σ' αυτό τον οργανισμό την άφθονη τροφή, αλλά να του γενήσουμε την επιθυμία της.

Η λύση του προβλήματος

ΣΤΗΝ περίπτωση που όλα τα είδη τροφής επιτρέπονται, ή λύση του προβλήματος είναι εύκολη. Η εύκολια επιλογής σ' ένα άπεριόριστο διαιτολόγιο άπλοποιεί τα πράγματα. Άλλά, σ' αυτή την περίπτωση, πρέπει να έχουμε υπ' όψιν μας, ότι η ανάρρωση δεν συνοπονεί κατάχρηση τροφής. Ο αρρώστος πρέπει να ξανασυνθίσει το φαγητό κι' αυτό δεν θα επιτευχθεί με το άπλομο πέρασμα από το τίλιο και τα μπισκότα στα μεγάλα μπιφτέκια.

Πρέπει να προχωρήσουμε όχι με πηδημα, αλλά σιγά - σιγά, έχοντας υπ' όψιν μας πριν απ' όλα ότι το πεπτικό σύστημα, που βρίσκεται σε ληθαργική

κατάσταση, έχει ανάγκη να ξανασυνθίσει στη δουλειά του. Άν ο αρρώστος σας έχει κάποια πρότιμηση σ' ένα είδος τροφής, έπωφελήθητε τη, ακόμα κι' αν σας φαίνεται παράλογη. Τα γούστα, κατά την ανάρρωση, δεν είναι τα ίδια όπως στην κατάσταση υγείας.

Η κάποια σωματική άσκηση, φυσικά περιορισμένη μέσα στα πλαίσια της κοινής λογικής, είναι μια καλή άφετηρία. Άν το άτομο που ανάρρωνει, μπορεί να σηκώνεται και να βαδίζει, άς το κάνει. Άν του επιτρέπεται ο περίπατος, άς μη τον παραμελεί. Ο καθαρός άέρας και ή κίνηση είναι το καλύτερο όρεκτικό. Όταν επιστρέψει ή όρεξη — όχι προηγουμένως — το διαιτολόγιο θα έμ-πλουτισθεί στα σοβαρά, παραμένοντας όμως πάντα όρεκτικό κι' άπαλλαγμένο από στοιχεία που δεν έχουν μεγάλο διατροφικό αντίκτυπο (έλαφρές σούτες, κλπ). Είναι άπαραίτητο πράγμα που δεν το υπαγορεύει ή Ιατρική, αλλά ή Μαγειρική, να θυμηθούμε ότι ο υπερστισμός πρέπει να είναι ευχάριστος κι' ότι άποτελεί γαστρονομική αίσθηση το να μάς ενδιαφέρει άπλως το «στούψωμα» του στομαχιού.

Τα φάρμακα κατά την ανάρρωση

ΠΟΛΥ συχνά, όταν αρχίζει ή ανάρρωτική περίοδος, ο αρρώστος βρίσκειται τριγυρισμένος από τόσα φάρμακα όσα τον περικύκλωναν και κατά την διάρκεια της αρρώστειας. Είναι ή περίοδος, κατά την όποιαν έχουν τον λόγο τα «τονωτικά». Κι' εδώ έπίσης, πρέπει να δάουμε τα πράγματα σε τάξη. Τα ήπατικά έκχυλίσματα, που άποτελούν την τρέχουσα βάση των αναρρωτικών φαρμάκων, είναι έξαιρετα. Άν άκριβολογούσαμε πιδό πολύ, αν λέγαμε ότι όλα απ' αυτά είναι έξαιρετα κι' άλλα όχι τόσο. Η έκλογή του είδους κι' ο καθορισμός των δόσεων είναι της άποκλειστικής αρμοδιότητας του γιατρού.

Τα τονωτικά φάρμακα δεν είναι παρά

υποδοθητικά μέσα. Δεν μπορούν σε καμιά περίπτωση να αντικαταστήσουν τη διατροφή. Ο κύριος ρόλος τους έγκείται στο να προμηθεύουν ώρισμένες πρωτεΐνες, που ή άπουσία τους οδηγεί στην άναιμία.

Έπίσης πρέπει να δοθεί μεγάλη σημασία στη γρήγορη επανάκτηση του φυσιολογικού έπιπέδου άρτηριακής πίεσεως. Κατά τον αγώνα κατά της νόσου, οι έπινεφρίδιοι άδένες χρειάζεται να καταβάλλουν μια έξαιρετικά μεγάλη προσπάθεια για τον συντονισμό των άμυντικών δυνάμεων του οργανισμού. Έχουν, λοιπόν, εξαντληθεί κι' είναι κατ' άρχην άπαραίτητο να «ξαναφορτωθούν», για να εξασφαλισθεί ή παραπέρα φυσιολογική λειτουργία τους. Κατά την ανάρρωση από μια βαρεία ασθένεια, τα έκχυλίσματα των έπινεφριδίων, καθώς κι' άλλες όρμόνες, χρειάζονται πιδό πολύ από τα τονωτικά.

Η χορήγηση διταμινών ένδεικνυται γενικά. Είναι ένα άριστο βοηθητικό μέσο, με την προϋπόθεση ότι δεν θα έφαρμόζεται... κάπως στην τύχη. Δεν πρέπει να ξεχνούμε, ότι σε κάθε διταμίνη αντίστοιχεί μια συγκεκριμένη και άκριβής ένδειξη κι' ότι πρόκειται για δίκοντα μαχαίρια.

★

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ θα ήταν πολύ άπλά αν υπήρχε μια κλασσική βάση υποδείξεων για όλα τα είδη των ανάρρωςων. Τα όσα είπαμε παραπάνω, άφορούν την ανάρρωση από μια όποιαδήποτε παρατεταμένη νόσο. Η ανάρρωση μετά από έγχείρηση είναι βασισμένη σε άλλο σχήμα γενικών υποδείξεων. Την έγχείρηση, που μπορούμε να την άποκαλέσουμε «χειρουργική έπίθεση», την ακολουθεί αυτό που ο διάσημος Γάλλος Άσκληπιάδης Λερίς άποκαλούσε «μετεγχειρητική νόσο». Για την άφαίρεση ή τον άκρωτηριασμό του προσβεβλημένου όργάνου, χρειάστηκε ν' άνοιχθεί ένας δρόμος προς αυτό, σε βάρος των ένδιαμέσων ζωνών, στις όποιες, ή καταστροφή των ιστών δημιουργεί άποδόσμευση ουσιών που ή άποσύνθεσή τους κι' ή άποπομπή τους προκαλεί ένα σόκ. Αυτό το σόκ διαρκεί συνήθως όχι λίγο καιρό. Έπί πλέον, προκαλείται ένα είδος έκμεινισμού του νευρικού συστήματος, που ή έξηγησή του παραμένει ακόμα μέσα στα πλαίσια των άπλών έλκασιών. Η απάντηση στη «χειρουργική έπίθεση» πρέπει να είναι γρήγορη, στην περίπτωση των μικρών έπεμβάσεων. Όταν όμως πρόκειται για την άφαίρεση ενός όλόκληρου όργάνου, είναι πιδό μακροχρόνια και πιδό λεπτή.

Μια άλλη, ιδιαίτερη περίπτωση είναι εκείνη που άφορά τα κατάγματα. Έδώ, πρέπει να ληφθεί υπ' όψη ή ηλικία του αρρώστου κι' ή φύση του κατάγματος. Μια άκίνητοποίηση στο κρεβάτι είναι άπαραίτητη ώρισμένες φορές και τότε μεταβάλλεται ο μεταβολισμός του ατόμου. Η έπασσύνδεση του κατάγματος άπαιτεί έσθέςιο και νομίζουμε συχνά ότι ανταποκρινόμαστε σ' αυτή την άπαίτηση, χορηγώντας στον αρρώστο άλλα άσθεσιού. Η χορήγηση αυτή δεν είναι επικίνδυνη, αλλά ούτε κι' άσφαλής τρόπος αντιμετώπισης της συγκεκριμένης άπώλειας του όργανισμού. Έπειτα, πιδό πολύ άποκαθύνεται η άνταποκρίνηται καλύτερα σ' αυτή την ειδική ανάγκη.

Οι όρμόνες και οι διταμίνες ά πρόπαντός, αλλά όχι σε υπερβολικές δόσεις, είναι έπίσης πολύ πιδό ώφέλιμες.

Η πρώτη έξερεύνηση του πυρήνος της Γης

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΤΩΡΑ ΑΠΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ

ΕΔΩ και λίγους μήνες, γίνεται στον Άτλαντικό Ωκεανό μια έξερευνηση των βυθών, που δεν έχει το προηγούμενό της στην ιστορία. Τέσσερα άμερικανικά πλοία — έργαστήρια έχουν άποδυθεί στην τολμηρή προσπάθεια διατήσεως του φλοιού της Γης, με σκοπό να διαφωτίσουν, τουλάχιστον έν μέρος, το μυστήριο της έσωτερικής δομής του πλανήτη μας.

Η έξερεύνηση αυτή γίνεται σε βάθος 4.600 περίπου μέτρων, σ' ένα έκτεταμένο ύποβρύχιο «μπάγκο», που άπλώνεται προς βορράν της νήσου του Πορτορίκο, έχοντας μήκος 320 χιλιομέτρων και φάρδος 240.

Τα χαρακτηριστικά των γεωλογικών σωμάτων του ύποβρυχίου αυτού όρο πεδίου έχουν καθορισθεί χάρη σε τεχνητούς σεισμούς, που προκαλούνται με την κατάλληλη τοποθέτηση και πυροδότηση έξαιρετικά ισχυρών έκρηκτικών ύλων. Ειδικές συσκευές «άκουνε» τα σεισμικά κύματα, που δημιουργούνται από τις έκρήξεις και προδίδουν τη σύσταση και την πυκνότητα των γεωλογικών ζωνών. Έξ άλλου, άνασείρουν δείγματα πετρωμάτων, που έντός των άλλων περιέχουν κι' άπολιθώματα ζωικών και φυτικών όντων. Μ' αυτή τη συστηματική δειγματοληψία, έλπίζεται να άποκομισθούν καινούργια στοιχεία για την πληρέστερη άναπαράσταση της προϊστορίας της Γης.

Αυτό είναι οι σκοποί της πρώτης φάσεως της «Έπιχειρήσεως Μοχόου», που πήρε το όνομά της από τον Γιουγκοσλάβο σεισμολόγο Μοχόουβιτς. Ο έπιστήμων αυτός, έδω και πενήντα χρόνια, άνακάλυψε τη ζώνη έκείνη του γήινου φλοιού (μόχο), που έκτείνεται κάτω από το γρανίτινο και βασάλτινο «προνόμισμα» του πλανήτη, άποτελώντας, την έπιδεξιμδα της σάκας του, δηλαδή του θερμού γήινου πυρήνα.

Γιατί, όμως, ή πρώτη αυτή μεγάλη ένδοσκόπηση της Γης γίνεται στο θαλάσσιο βυθό;

Η έξήγηση περιέχεται στη σχετική εισήγηση που έκαναν προς το όκεανογραφικό Ινστιτούτο Σχρίπς και την Άμερικανική Άκαδημία Έπιστημών οι καθηγητές Χάρρυ Έξς και Γουόλτερ Μάνκ, οι όποιοι και διεσύνουν την άποστολή.

Το σχέδιο του έγχειρήματος βασίσθηκε στο δεδομένο των συγχρόνων τεχνικών τελειοποιήσεων, που άφορούν την ύποβρύχια άναζήτηση πετρελαίου. Οι καταληκτικές πράγματι αυτές τελειοποιήσεις άποτελούν έγγεγο για την όση το δυνατό πιδό έπιτυχή πραγματοποίηση του άνείρου που έκθέτει στο γωστό μυστήριο του ο Ιούλιος Βέον: της έξερευνησεως του έσωτερικού της Γης.

Δυνατότης διεσδύσεως άτάρχει, λοιπόν, μονάχα στους μεγάλους βυθούς του ύγρου στοιχείου όπου το έμόχο, ή ζώνη που άνακάλυψε ο Γιουγκοσλάβος έπιστήμων, βρίσκεται κάποτε σε σχετικά μικρό βάθος, άνάμεσα στα τέσσερα κι' έξη χιλιόμετρα, σκεπασμένη από μάλλον λεπτά γεωλογικά στρώματα.

Τολογίζεσθ, λοιπόν, ότι οι διατηρήσεις θα φτάσουν ίσαμε τις πέντε χιλιάδες μέτρα βάθος κάτω από τον πυθμένα του όκεανού και θα διεσδύσει έτσι το «μαχαίρι» της έπιστήμης στη σάκα της Γης.

Ο άώτερος άντικειμενικός σκοπός του έγχειρήματος που άναφέρεται στο πρόγραμμα των έρευνών, είναι ύποβρυχικός. Η έπίτευξή του, δεν θα πραγματοποιηθεί τώρα, αλλά στις επόμενες φάσεις των έρευνών. Ο σκοπός αυτός έγκείται στο να πραγματοποιηθεί δειγματοληψία από τα θερμά στρώματα, όπου ή θερμοκρασία άνεβαίνει ραγδαία κι' όπου ή ύλη ύπόκειται σε πίεση 500 χιλιάδων άτμοσφαιρών, δηλαδή σε πίεση μισό εκατομμύριο φορές άνώτερης έκείνης που έπικρατεί στην έπιφάνεια της Γης.

Έπειδή αυτές οι συνθήκες δεν είναι δυνατόν να παραχθούν έργαστηριακά, μόνο με τη φαντασία μπορούμε ως τώρα να συλλάβουμε τι συμβαίνει στον πυρήνα του πλανήτη μας.

Οι βολιδοσκοπήσεις μέσα σ' αυτόν τον πυρήνα θα μπορούσαν λοιπόν, να δώσουν κάποια θετική πληροφορία για το μυστήριο που τον περιβάλλει.

Άλλά ο σκοπός του έγχειρήματος δεν έξαντλείται εδώ. Υπάρχει, έπίσης, ή έλπιδά να άνακαλυφθεί κάτω το πολύτιμο κι' όσον άφορά την προέλευση της ζωής. Κατά τις ως τώρα έξερευνησεις του ύπεδάφους, έχουν βρεθεί άπολιθώματα, που χρονολογούνται από δισεκατομμύρια χρόνια.

Άλλά τα βαθύτερα γεωλογικά στρώματα κρύβουν λείψανα όργανισμών, ζωικών, που έφανεύθηκαν πριν από δυό δισεκατομμύρια χρόνια και που δεν διαβέτουμε κανένα δείγμα τους.

Άν ή «Έπιχειρήση Μοχόου», που προετοιμάστηκε με έξερευνητική έπιμέλεια και βασίζεται στην τελευταία λέξη της τεχνικής, έπιτύχει και κατά τις επόμενες φάσεις της, τα όφέλη της έπιστήμης θα είναι άνυπολόγιστης αξίας. Οι ειδικοί θα μπορούσαν ίσως να διαβάσουν στα άποσπάσματα της ύποχθονιας ύλης, που θα έρθουν στο φώς τα πρώτα άγνωστα κεφάλαια της ιστορίας του πλανήτη μας, μιας ιστορίας που άρχίζει εδώ και τρία περίπου δισεκατομμύρια χρόνια.

ΤΟ ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ο Φεβρουάριος του 1961 υπήρξε ο μήνας του Διαστήματος. Η ανθρωπότητα μπήκε οριστικά στη διαπλανητική περιπέτεια χάρη στην εκτόξευση του «αυτόματου διαπλανητικού σταθμού» των Ρώσων, που ταξιδεύει αυτή τη στιγμή προς την Αφροδίτη. Οι ρωσικές και οι αμερικανικές προσπάθειες για την εξερεύνηση του Διαστήματος δεν παύουν να μας εκπλήσσουν και να κινούν το θαυμασμό μας...

Βενούσις

Σ' ΟΛΟ τον περασμένο μήνα Φεβρουάριο το Διάστημα είχε την ευεργετική του. Αρχισε με τον εκπληκτικό άθλο των Ρώσων που έστειλαν τον αυτόματο διαπλανητικό σταθμό τους στην Αφροδίτη, συνεχίστηκε με τη θεαματική έκλειψη του Ήλιου που κινηματοποίησε όλα τα άστεροσκοπεία του κόσμου κι έληξε με την εκτόξευση του βαρύτερου αμερικανικού δορυφόρου, τη γενική δοκιμή του «σχεδίου Ερμής» και την αναγγελία ότι τον προσεχή Απρίλιο ή Μάιο, την εποχή που ο ρωσικός Βενούσις θα φτάσει στο ραντεβού του με την Αφροδίτη, θα εκτοξευθεί και ο πρώτος Αμερικανικός άστροναύτης στο Διάστημα... Ασφαλώς μας περιμένουν πολλές καινούργιες εκπλήξεις στους προσεχείς μήνες και ακόμα περισσότερες στα προσεχή χρόνια. Αλλά ο Φεβρουάριος του 1961 ίσως θα μείνει ιστορικός: σ' αυτό το μήνα η ανθρωπότητα μπήκε οριστικά στη διαπλανητική περιπέτεια.

Η διεύρυνση της ανθρώπινης περιέργειας έξω από τα όρια — που έχουν γίνει πολύ στενά — του γήρικου πλανήτη μας, είναι τυπικό χαρακτηριστικό του κόσμου στον οποίο ζούμε. Και το ενδιαφέρον του κοινού για το τελευταίο πετυχημένο πείραμα είναι φαινόμενο ενθαρρυντικό για το μέλλον του ανθρώπου. Λίγο λίγο δημιουργείται μια νοοτροπία πλατύτερη, ένα πνεύμα που αγκαλιάζει το σύμπαν απελευθερώνοντας τον άνθρωπο από τον μικρόψυχο τοπικισμό που τον έχει πληρώσει με τόσο αίμα και δάκρυα. Μπορούμε να ελπίζουμε ότι στην άπειρη ταξινόμηση του Διαστήματος θα βρούν οι άνθρωποι αυτό που δεν βρήκαν μέχρι σήμερα στη Γη: την ενότητα και την ομόνοια.

Υπό το φως αυτό πρέπει να αντικρίνουμε τις ρωσικές και τις αμερικανικές εξερευνήσεις όλο και πιο συχνές και πιο πετυχημένες, που δε μας φαίνονται πια τόσο «απίθανες» όσο η περιπέτεια του πρώτου «Σπούτνικ» ή του πρώτου «Εξερευνητή», αλλά πάντως εξακολουθούν να μας εκπλήσσουν και να κινούν τον θαυμασμό μας.

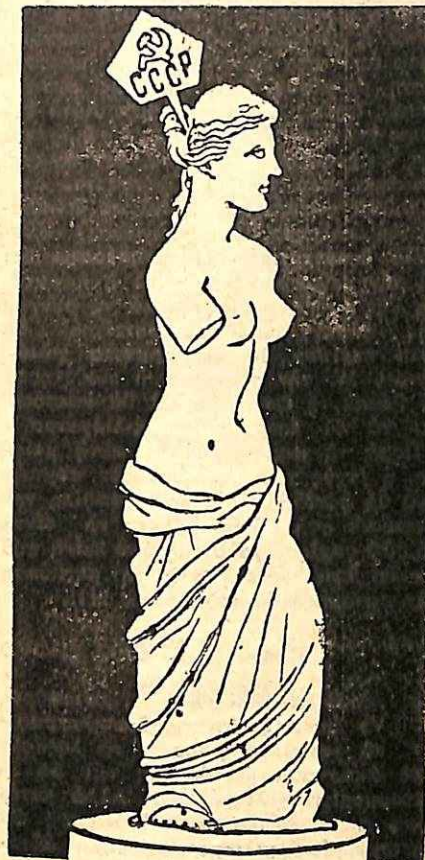
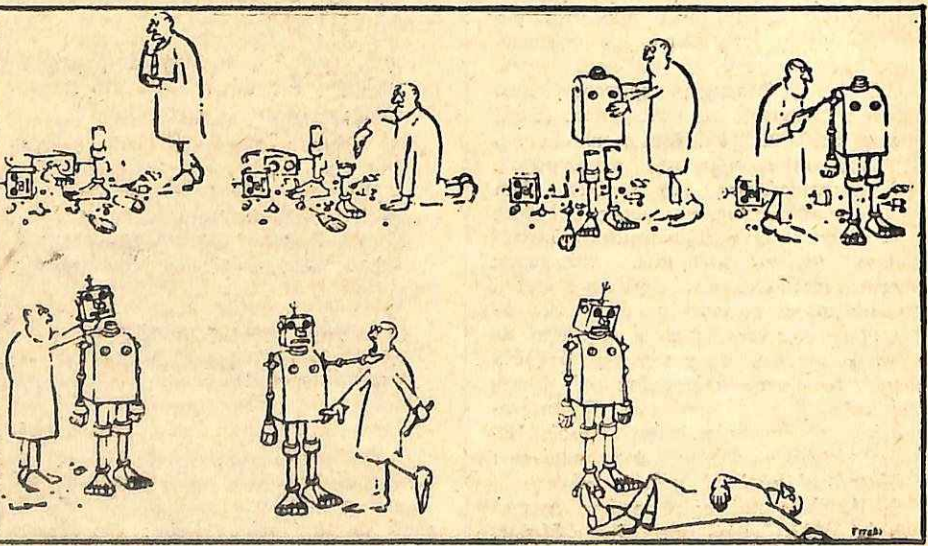
ΑΠΟ τις αρχές του Φεβρουαρίου είχε γίνει φανερό πως οι Ρώσοι έπετάχουν το ρυθμό των πειραμάτων και συγκέντρωναν στοιχεία και μέσα χρήσιμα για την εφαρμογή ενός εύρυστου προγράμματος που απέβλεπε, πέρα από την επίκαιρη εκτόξευση ενός επανδρωμένου δορυφόρου, στην «ολική κατάκτηση» του Διαστήματος. Στις 12 Φεβρουαρίου τη νύχτα διαδόθηκε η μεγάλη είδηση της εκτοξεύσεως ενός «αυτόματου διαπλανητικού σταθμού» (του «Μας 2» όπως είναι το επίσημο όνομά του, από το αρχικό των λέξεων «Μεϊπλανέντσια» Αβτοματισέσκια Σπάντσια) ή «Βενούσις», όπως τον ονόμασε άμέσως ο κόσμος το «Σπούτνικ») με κατεύθυνση προς την Αφροδίτη.

Αυτό που κατέπληξε άμέσως τους επιστημονικούς κύκλους της Δύσεως ήταν η αξιοθαύμαστη ακρίβεια αυτής της εκτοξεύσεως σε τρεις διαδοχικές φάσεις: Πρώτη φάση, η τοποθέτηση σε τροχιά γύρω από τη Γη ενός βαρύτατου Σπούτνικ. Δεύτερη φάση, η εκτόξευση από τον Σπούτνικ ενός ισχυρού πυραύλου φορέως. Τρίτη φάση, η απελευθέρωση

από τον πυράυλο φορέα ενός δορυφόρου (του Βενούσις) βάρους 642,5 κιλών με στόχο τον παράξενο εκείνο πλανήτη που λάμπει σαν άστρο στον ούρανο, το πρωί ως Αύγερινός, το βράδυ ως Αποσπερίτης — ο «Εσπερος» και ο «Εωσφόρος» των αρχαίων — με στόχο την Αφροδίτη που στρέφει πάντα την ίδια πλευρά της προς τον Ήλιο.

Το ταξίδι από τη Γη στην Αφροδίτη θα διαρκέσει λίγο περισσότερο από τρεις μήνες. Οι Ρώσοι άστροφυσικοί προβλέπουν το «ραντεβού» του Βενούσις με την Αφροδίτη για τα τέλη Μαΐου — αλλά τα παρθενικά πέπλα της ούρανιας Αφροδίτης δεν πρόκειται αυτή τη φορά να θιγούν. Ο Βενούσις δε θα άγγιξει την επιφάνεια του πλανήτη, αλλά θα περάσει σε απόσταση 180 χιλιάδων χιλιομέτρων δίπλα του για να συνεχίσει το ταξίδι στο Διάστημα, ταξίδι χωρίς επιστροφή. Η απόσταση των 180 χιλιάδων χιλιομέτρων είναι σχετικά μικρή: Ισοδυναμεί με το ήμισυ της απόστασεως της Σελήνης από τη Γη.

Το πείραμα έχει τρεις αντικειμενικούς σκοπούς: θα εξοικειώσει τους έ-

πιστήμονες με την εκτόξευση διαπλανητικών οχημάτων ενώ συγχρόνως θα επιτρέψει τη συγκέντρωση πολύτιμων πληροφοριών για το Διάστημα που περιλαμβάνεται στη Γη και στην Αφροδίτη. Αλλά ο υπέρτατος και πιο φιλόδοξος σκοπός της επιχείρησης θα είναι ασφαλώς η συγκέντρωση στοιχείων για το μυστηριώδη κόσμο της ίδιας της Αφροδίτης.

Η «οικονομική» τροχιά

Η ΕΚΤΟΞΕΥΣΗ του Βενούσις πραγματοποιήθηκε με μια δύσκολη και πολυδάπανη επιχείρηση: Ένας πελώριος Σπούτνικ βάρους έξη τόνων χρησίμευσε ως «διαπλανητική εξέδρα» για την εκτόξευση ενός πυραύλου φορέως κι ενός δορυφόρου. Γιατί προτιμήθηκε η μέθοδος αυτή των πολλών φάσεων; Και πρώτα απ' όλα, ποιές είναι οι τεχνικές προϋποθέσεις ενός διαπλανητικού ταξιδιού;

Οι γενικές αρχές είναι απλούστατες. Ξέρουμε πως, όπως όλα ή ούρανια μηχανικά, έτσι και η άστροναυτική, ουσιαστικά, είναι ζήτημα ταχύτητας. Για παράδειγμα, ένας τεχνητός δορυφόρος που προωθείται σε ύψος 235 χιλιομέ-

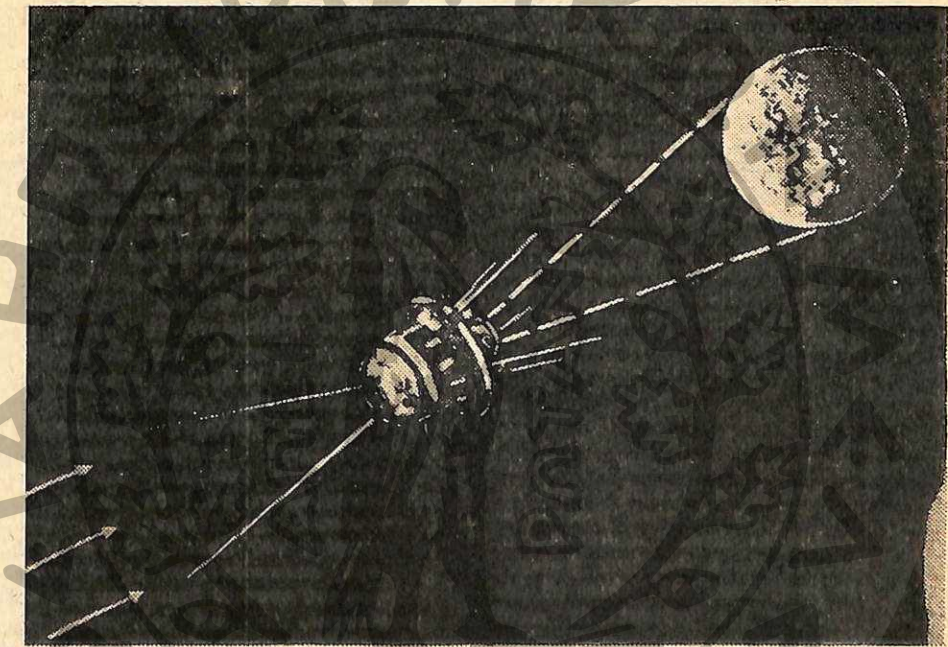
τρων από την επιφάνεια της Γης, αν αποκτήσει ταχύτητα 7,78 χιλιομέτρων κατά δευτερόλεπτο αρχίζει να περιστρέφεται σε κυκλική τροχιά γύρω από τον πλανήτη μας. Αλλά αν αποκτήσει ταχύτητα 11 χιλιομέτρων κατά δευτερόλεπτο μπορεί να ξεφύγει οριστικά από το έλκτικό πεδίο της Γης.

Σ' αυτή την περίπτωση ο δορυφόρος γίνεται διαπλανητικό όχημα, αποχαιρέταται για πάντα τη Γη, που δεν έχει πια καμιά επίδραση πάνω του, και εντάσσεται στο ήλιακό σύστημα γύρω από τον Ήλιο, όπως όλοι οι πλανήτες, η Γη, η Αφροδίτη, ο Άρης. Αυτό συνέβη και με τον Βενούσις. Αλλά υπό τις συνθήκες που περιγράψαμε ένα διαπλανητικό όχημα μπορεί να αποκτήσει διάφορες τροχίες. Για να «συναντηθεί» με την Αφροδίτη ή με όποιονδήποτε άλλο πλανήτη, θα πρέπει η τροχιά του δορυφόρου να «τέμνεται» από την τροχιά του πλανήτη και να έχει προϋπολογισθεί το σημείο αυτής της τομής με κατάλληλη ρύθμιση του χρόνου εκτοξεύσεως.

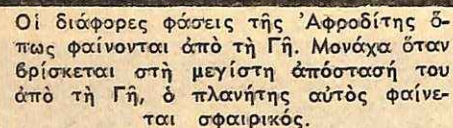
Οι θεωρητικοί της άστροναυτικής είχαν υπολογίσει από χρόνια την κατάλληλη, δηλαδή την «οικονομικότερη» από άποψη χρόνου, απόστασεως και εξόδων τροχιά που πρέπει να ακολουθήσει ένα διαπλανητικό όχημα για να φτάσει

στην Αφροδίτη: Το όχημα θα πρέπει να τοποθετηθεί στην ίδια την τροχιά της Αφροδίτης, να κινηθεί προς την αντίθετη κατεύθυνση και να «αφθεθεί» κυριολεκτικά να «πέσει» πάνω στον πλανήτη που μοιραία θα συναντήσει στο δρόμο του.

Η μέθοδος αυτή δεν είναι πολύ απανηρή, γιατί όταν το διαπλανητικό όχημα θα φτάσει στο ύψος των 235 χιλιομέτρων που αναφέραμε πιο πάνω αρκεί μια ταχύτητα 11,4 χιλιομέτρων κατά δευτερόλεπτο για να ξεφύγει από την έλξη της Γης και να μπει στην τροχιά της Αφροδίτης. Οι Ρώσοι, χάρη στους ισχυρότερους πυραύλους που διαθέτουν, αν είχαν διαλέξει αυτή τη λύση, θα μπορούσαν να στείλουν προς την Αφροδίτη ένα όχημα βάρους μεγαλύτερου από έναν τόννο (ο Βενούσις είναι μόνο, 642,5 κιλά). Στην περίπτωση αυτή ανάλογα με τη θέση των πλανητών, υπολογίζεται πως η ευνοϊκότερη μέρα για την εκτόξευση θα ήταν η 15η Ιανουαρίου και ότι ο «αυτόματος διαπλανητικός σταθμός» θα πλησίαζε στην Αφροδίτη γύρω στις 10 Ιουνίου. Η συνολική απόσταση που θα διέσχισε ο Βενούσις θα ήταν περίπου 80 εκατομμύρια χιλιόμετρα. Το ταξίδι, βέβαια, θα ήταν μακρύτερο, αλλά η επιχείρηση θα ήταν απλούστερη, οικονομικότερη και το βάρος του Βενούσις μεγαλύτερο.

Ο Λούνικ III φωτογράφησε την άθεατη πλευρά της Σελήνης και μετέδωσε τις εικόνες στη Γη χάρη στους τέλειους τηλεοπτικούς πομπούς του. Αλλά η Αφροδίτη βρίσκεται σε απόσταση εκατομμυρίων χιλιομέτρων και οι φωτογραφίες του Βενούσις είναι αδύνατον να μεταδοθούν στη Γη έστω και με τους ισχυρότερους πομπούς. Οι Ρώσοι τεχνικοί έλυσαν κατά πρωτότυπο τρόπο αυτό το πρόβλημα...

Αυτό εξηγεί και την ανάγκη μίας επι-
χειρήσεως με πολλαπλές φάσεις. "Ε-
χοντας ως βάση εκτοξεύσεως ένα Σπου-
νικιού που κινείται σε κυκλική τροχιά γύ-
ρω από τη Γη με ταχύτητα περίπου ο-
κτώ χιλιομέτρων κατά δευτερόλεπτο,
είναι πιθανόν ότι ο Βενουσίκι ξεκίνησε
προς την κατεύθυνση του "Ήλιου με α-
ρκετή ταχύτητα εξη χιλιομέτρων κατά
δευτερόλεπτο.

24

«Όλα αυτά είναι λίγο σκοτεινά για τον άνειδικευτο, αλλά δείχνουν πόση μαθησιακές άκροβασίες χρειάστηκαν να εκτελέσουν οι Ρώσοι αστροφυσικοί για να καταλήξουν στην εκτόξευση ενός όχηματος προς την 'Αφροδίτη. 'Ως προς την μεταδόση των πληροφοριών τα πλεονεκτήματα της τροχιάς που διάλεξαν οι Σοβιετικοί έπισητήμονες είναι φανερά».

25

Λούνικ ΙΙ συντρίφθηκε πάνω στη σεληνιακή επιφάνεια τις 13 Σεπτεμβρίου του 1959. Στο μεταξύ, όμως, είχε πραγματοποιήσει και μεταδώσει μία πολύ σπουδαία ανακάλυψη.

Η ανακάλυψη αυτή άφορούσε τη μη ύπαρξη αίσθητου μαγνητικού πεδίου. Αυτό σημαίνει, ότι οι αύριανοί άστροναύτες δεν θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν πυξίδα πάνω στο φεγγάρι.

Χάρη στον Λούνικ ΙΙΙ, φωτογραφήθηκε το άλλο ήμισφαίριο του δορυφόρου μας.

ΟΙ ΔΥΟ ΕΥΓΛΩΤΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΔΥΟ μονάχα από τις φωτογραφίες εκείνες, που πάρθηκαν στις 7 Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου, δημοσιεύθηκαν ως τώρα. Η μία πάρθηκε από έστια 200 χιλιοσπομέτρων κι' άλλη από έστια 500. Παρά τη σχετική ευγλωττία τους, οι φωτογραφίες αυτές απογοήτευσαν όσους τις είδαν στις εφημερίδες.

Πράγματι, πάρθηκαν από πολύ μακρυνότερη απόσταση απ' ό,τι είχε προβλεπθεί, εξ αιτίας μιας ελαφράς αλλοιώσεως της ταχύτητας του πυραύλου κατά τη διέλευσή του από τον περσεληνιακό χώρο.

Τι λένε στους επιστήμονες αυτά τα δυο φωτοτυπικά στοιχεία; Πρώτα — πρώτα, πρέπει να σημειώσουμε, ότι αποκαλύπτουν τα δυο τρίτα καί πίσω ήμισφαίριου της Σελήνης. Το ήμισφαίριο, λοιπόν, αυτό φαίνεται να έχει λιγότερες γκρίζες κηλίδες, αλλά όπως αποφαίνονται οι ειδικοί, πρόκειται για άσχημη έντυπωση, που όφείλεται στον πολύ «φλου» χαρακτήρα της εικόνας.

Η πρώτη βασική παρατήρηση, που μπορούμε να κάνουμε, είναι ότι σε μία από τις έγκρες παρουσιάζεται ένα μεγάλο μάλλον τμήμα, που θυμίζει σχεδόν πανομοιότυπα τη γνωστή όψη του φεγγαριού και συγκεκριμένα τη λεγόμενη θάλασσα των Κρίσεων, που φαίνεται και με γυμνό μάτι στη δεξιά έκρη του σεληνιακού δίσκου.

Μια δεύτερη διαπίστωση είναι η ύπαρξη μιας καινούργιας αναμφισβήτητης «θάλασσας», πλάτους 300 χλμ., που ονομάστηκε «θάλασσα της Μόσχας».

Προς τα νότια, αυτή η θάλασσα κατωλίζει σ' ένα κόλπο, που βαφτίστηκε «Όρμος των Άστροναυτών». Μια άλλη θάλασσα, κοντά στην προηγούμενη, ονομάστηκε «θάλασσα των Ονείρων».

Μια άλλη χαρακτηριστική ανάγλυφη λεπτομέρεια αποτελείται από μία μεγάλη όροσειρά, μήκους ένω των 2 χιλιάδων χλμ., που διασχίζει τη μέση του δίσκου. Πρόκειται για τη «Σοβιετική Όροσειρά».

Τέλος, έδώ κι' εκεί, παρά τον άκαθριστο χαρακτήρα της εικόνας, παρατηρούνται μερικοί αναμφισβήτητοι κρατήρες, όπως εκείνος του Τσιολκόφσκυ, διαμέτρου 100 χλμ., κι' εκείνος

του Λεμονόσωφ, διαμέτρου 70 χλμ.

Γενικά, οι ειδικοί έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα, ότι με τις θάλασσες, τα όρη και τους κρατήρες του το πίσω μέρος του φεγγαριού δεν είναι διαφορετικό από το πρόσθιο.

Άξιοσημείωτη, ωστόσο, είναι η διαπίστωση ότι όλη η βορειοανατολική περιοχή εμφανίζεται παρθένα από λεπτομέρειες, σαν και να μην υπήρχε εκεί καμιά θάλασσα, εκτός εκείνης της Μόσχας.

PIERRE POUSSEAU

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΣΕΛΗΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΣΤΡΟΝΑΥΤΩΝ

Η ανακάλυψη του κρυμμένου ήμισφαίριου της Σελήνης απέτέλεσε μία άφεταιρία νέων εξελίξεων στην παραδεδομένη τοπογραφία της σεληνιακής επιφανείας.

Οι προσεχείς προοπτικές της Άστροναυτικής είναι ιδιαίτερα συνδυασμένες με το πρόβλημα της προσσεληνώσεως των διαστημολοίων, δηλαδή με το πρόβλημα του καθορισμού της φύσεως του σεληνιακού εδάφους. Σε τί είδους «γή» πρόκειται να προσεδαφισθούν τα αύριανά αστρόπλοια, που θα επισκεφθούν τον δορυφόρο μας;

Μία κι' από το φεγγάρι λείπει έντελως το νερό, αποικλείεται να υπάρχουν προσχωματικοί θράκοι. Το πιο πιθανό, κατά τον Γάλλο αστροφυσικό Νταβιλλίε, είναι ότι το έδαφος της Σελήνης αποτελείται από μία διαβεβρωμένη βασालτώδη μάζα σκούρας αποχρώσεως. Από μία τέτοια υπόθεση εξηγείται άλλωστε η πολύ αδύνατη αντανάκλαστική δύναμη της σεληνιακής επιφανείας (7,3%).

Ο Μπέρναρντ Λάουτ, μελετώντας το 1929 ώρισμένες ιδιότητες του αντανάκλαμένου από τη Σελήνη φωτός, διαπίστωσε ότι ήταν οι ίδιες που προκαλούνται όταν το φως αντανάκλαται από μερικά είδη ήφαιστειακής τέφρας. Ο Ρώσος Κοζύρεφ, σε αντίθεση προς τους περισσότερους αστροφυσικούς, υποστηρίζει με όχι λίγα κι' ούτε αδύνατα επιχειρήματα, ότι οι κρατήρες του φεγγαριού είναι ήφαιστειακοί. "Αν αληθεύει αυτή η έκδοχή, τότε πρέπει να παραδεχθούμε, ότι το βασάλτώδες επίστρωμα του σεληνιακού φλοιού έχει πάνω του ήφαιστειακή σκόνη.

Το φεγγάρι, λοιπόν, αν κρύβει μέσα του φωτιά, δεν είναι έντελως νεκρό όπως, υποτίθεται γενικά. Κι' η φύση του εδάφους δεν θα είναι τότε τόσο εύρηπτη, όπως θα συνέβαινε στην ενάντια περίπτωση.

Αλλά κι' ένα είδος ατμόσφαιρας δεν λείπει από τον δορυφόρο μας. "Όπως προκύπτει από τις εργασίες των Άμερικανών Έντουαρντς και Μπόροτ, η ατμόσφαιρα αυτή αποτελείται, κατά πάσα πιθανότητα, μονάχα από βαρεία αέρια, όπως το κρυπτόν και το ξέον.

Αυτά τα αέρια μπορεί να παράγονται από τη ραδιενεργό αποσύνθεση του ούρανιου. "Αν συμβαίνει κάτι τέτοιο, καταλαβαίνει εύκολα κανείς τι θα σήμαινε αυτή η πούπόθεση για την κατάκτηση της Σελήνης από την Άμερική ή τη Σοβιετική Ένωση.

Όπως και να έχει το πράγμα, υποπτεύεται κανείς με τί βία Άμερικανοί και Ρώσοι ετοιμάζουν τώρα τα διάφορα συστήματα προσσεληνώσεως, που θα επιτρέψουν την εύκολα προσεδαφίση πυραυλοκινήτων εργαστηρίων, από τα οποία θα μεταδοθούν με τηλεοπτικές εικόνες και ραδιοσήματα τα διάφορα στοιχεία για την πραγματική φύση του σεληνιακού εδάφους κι' υπεδάφους. Για να επιχειρηθεί η αποβίβαση ανθρώπου στο φεγγάρι, θα πρέπει προηγουμένως να είναι γνωστό πώς θα συμπεριφερθεί το σεληνιακό έδαφος. Απόδειξη της σοβαρότητας του προβλητικού αυτού μέτρου, είναι ότι ο Άμερικανικός «Όργανισμός Άστροναυτικής και Διαστήματος» υπέγραψε ήδη συμβόλαια για την προμήθεια βαρομέτρων, σεισμογράφων κι' άλλων συναφών συσκευών, που θα έναποτεθούν στο σεληνιακό έδαφος.

Φυσικά, πρόκειται για μία διαπίστωση, που δεν έχει βέβαιη βάση, γιατί μπορεί να σχετίζεται με το γεγονός, ότι κατά τη διάρκεια της λήψης της φωτογραφίας, το ήμισφαίριο φωτιζόταν έντονα. Μπορεί, όμως, και να πρόκειται για πραγματικότητα, πολύ ένδεικτική. Στο όρατο ήμισφαίριο, πράγματι, η νοτιοανατολική περιοχή είναι πολύ φτωχή σε θάλασσες.

ΤΑ ΚΑΛΥΪΒΡΑ <ΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ>

Ο Σκέλεδρας

Διήγημα του ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Ο ΠΑΥΛΟΣ ο σαράφης, ο Σκέλεδρας, άπαρήσε την εφημερίδα.

— Σκοτούρα! καλέ σκοτούρα που θα την έχει σήμερας καμψός κόουος! σκέφθηκε, και τα χείλη του τραβήχτηκαν σ' ένα χαμόγελο ξερό. Κάτω από μιάν επικεφαλίδα νεκρώσιμη — σύμπλεγμα κρανίου, βραχιονίου και μηριαίου οστού — είχε διαβάσει μία δήλωση της επιτροπής του νεκροταφείου:

«Ειδοποιούνται και αδής οι βουόμενοι να κάμουν ανακομιδή των κεκοιμημένων των, να σπεύσων, διότι, εκπνεύσης της προθεσμίας, θα ενεργηθή αυτή υπό της ύπηρεσίας του κοιμητηρίου, άνευ ειδοποιήσεως, τα δε όσα θα ρίπωνται έν τω κοινφ χωνευτηφ...»

Ξαναπηρε την εφημερίδα κι' έριξε μία ματιά σ' άλλη στήλη. Πάλι ειδοποίηση!

«Ειδοποιούνται οι χρεοφειλέται του αποβιβάσαντος Τ... να προσέλθων έντός δεκαπέντε ήμερών εις τδ γραφείον του διαχειριστού του, κ. Δ... ίνα δηλώσωσι τας απαιτήσεις των...»

Άφησε πάλι την εφημερίδα να γλυστρήσει στη γής. Έβουψε στο πάγκο του και χτυπούσε ταμπουόλο με τα δάχτυλά του στο τζάμι. Τ' άνιφι του, ο Τριώλης, καθότανε χαμηλά σ' ένα σκαμνί και διάβαζε μουμουριστά ανθρωπολογία. Είχε τδ βιβλίο άνοιχτό στα γόνατά του και μουμουρούσε «το κρανιακόν όστούν... τδ μεταπικόν όστούν... τα δύο κραταφικά... τα δύο βρεγματικά...» κι' άγγιζε τα δάχτυλά του στο μέρος της κεφαλής που όνόμαζε. "Ακουσε τόν παράπια του που χτυπούσε με τα δάχτυλά του στο τζάμι του πάγκου του και σήκωσε τδ κεφάλι.

«Τα τάλλαρα δεν είναι άρκούδια για να χορέψουν, που τούς παίζει ταμπουόλο!...», συλλογίστηκε, γελώντας τδ τσιριστό ήλιο του, που τούφερν' ένα πόνο στη ρίζα της ξεροδιάς του μασέλας.

Ο Παύλος ο σαράφης, ο Σκέλεδρας, χτυπούσε πολλήν ώρα τα δάχτυλά του στο τζάμι, και τα περασμένα του, σ' όλες τους τις λεπτομέρειες, άρχισαν να περνούν από τη σκέψη του άραδιαστά — άραδιαστά, σαν ένας στρατός υπάκουος στον ήχο του ταμπουόλου.

★

ΠΡΟ δέκα χρόνια, ο Παύλος έκλεισε τις χαρμίδες της κάμαράς του κι' άναψε ένα μαγκάλι κάρβουνα για να δώσει τέλος στη ζωή του... την άβωση, καθώς έγραψε σ' ένα χαρτί. Η μυρωδιά των κάρβουνων ποδβγανε από μιάν άνοιχτή χαρμίδα, τότε πρόδωσε και τότε βρήκαν μισοζώντανο στο πάτωμα.

Όταν άρχισε να συνεφέρνει, με τις περιποιήσεις των δυδ γιατρών που προστρέξαν, άκουσε τδ νοικοκύρη του, που διηγότανε πώς είχε άνέβει να τδ ζητήσει

άπέναντι καθυστρουμένων ένοικίων και τδ χτύπησε στα ρουθούνια η μυρωδιά του κάρβουνου, και μουμουρίσε:

— Κερατά!... σαν ερχόσωνα κάθε στιγμή, στενοχωρώντας με... δέ σου χτυπούσε η μυρωδιά της πείνας μου...!

Ένας από τούς γιατρούς, άντεπιστέλλον μέλος ένός Φυσιολογικού Ίνστιτούτου της Εύρώπης, τδ έλεπε, λιγωμένα, καθώς λέγονται τα κομπλιμένα στις άληθινά ώραιες κυρίες, πώς είχε ένα σκελετό.. θαύμα.

— Θα μπορούσε η εταιρία μας να σου μετρήσει ένα σημαντικό ποσό, άν..

— Πάψε, γιατρέ, τδ έλεπε ο άλλος γελώντας, που θέλεις να κάνεις τδ σωματέμπορο τώρα!

— "Αν διαθέσεις τδ σκελετό σου στην εταιρία μας, θα σου μετρούσα... (ξακολούθηκε ψάχνοντας τις σπάλες και τα γόνατά του...), θα σου μετρούσα..

Κι' ο Παύλος, που θα πουλούσε όσα — όσα και την ψυχή του, γυμνώθη για να διατιμήσει ο γιατρός τδ σκελετό του.

Χρειάστη ένα μέτρο, και κατέβη πρόθυμα ο νοικοκύρης του και ζήτησε από τη γειτονισσα μιδίστρα την κορδέλλα της. Τδν άναποδογούριζε ο γιατρός απ' όλες τις μεριές, τότε διπλώνε, τδν άνοιγε, πάλι τδν ξαναδιπλώνε... και, ψάχνοντας τις άχαμνισμένες από την πείνα σάρκες του, έβρισκε τα όσα και τα μετρούσε προσεχτικά από άρμό σε άρμό.

—... Όκτώ έως δέκα χιλιάδες φράγκα!

Έγραψε στην Εύρώπη κι' έλαβε έντολή να μετρήσει τδ ποσό εις τδν κάτοχο τδθ θανάσιου σκελετού. Έάντι συμβολαίου έξασφαλίζοντας τδν σκελετόν εις τδ Ίνστιτούτον μας...!

Ο Παύλος άγόρασε τδ πάγκο ένου σαράφη, που είχε φάγει στα γλέντια τα κεφάλαια της δουλειάς του, κι' έγινε σαράφης — τοκογλύφος, έχοντας κεφάλαια την τιμή τδ σκελετού του. Σάν άνθρωπος που γνώρισε στόν καιρό της πείνας την αξία τδ παρσ, ήταν εύθεβέστατος παραδόσιος. Μόνο που ήτανε τδ λάδι άκριβό, είδεμ ή' άναβε μέσα στην κάσα του άκοιμητο καντήλι προς δόξαν τδ Μαμωνά, που τούβελιλε πλούσια τα έλη του!

Όλοι έβρανε την ιστορία του και τδ μένει τδνομα «Σκέλεδρας». Ο Ίδιος, σε κάθε περιστάση, διηγότανε, γελώντας με μιάν άσυνειδησία ττομερή, τα καθέκαστα της πούλησης τδ σκελετού του, τελειώνοντας πάντα έτσι:

— Οι κουτό! Δέ μ' άφήνανε να ψοφήσω από την πείνα και παραχώνοντάς με σε μία γωνιά, να μαζέψουν τα κόκαλά μου!... Χέ! χέ! χέ!... Θέλοντας οι κουτόφραγκοι τδ σκελετό μου, μούδωσαν τα μέσα που στερούμωνα να ζήσω!

Κάθε φορά που συναντούσε στο δρόμο τδ γιατρό που μεσίτεψε για την πα-

ράξενή αυτή συναλλαγή, τεντώνονταν και τότε κύταζε κατάματα, κοροϊδευτικά, καθώς μία μοδιστρούλα, πουφτισε να γίνει μεγαλοκόρη, κητίζει τδν προαγωγό της.

Τδ σκελετό του τότε λογάριζε σαν ένα πράμα που τδξε πουλήσει σε καλή τιμή τδς μετρητοίς κι' άγοραστής τ' άφρησ' εκεί σε μία γωνιά για να τδ πάρει άργότερα.

Μάλωνε μία φορά μ' ένα γείτονά του και τδν άπέλιψε πώς θάν τδν σπάσει τδ πλευρά κι' ο Παύλος έλεπε:

— Πουλμένα είναι!... θα ξημώσεις την Εύρώπη!...

Πρό λίγες μέρες τδν είχε πονέσει ένα δόντι κούφιο και πήγε να τδ θγάλει.

— Δέν έχει παρδ μόνο μία τρύπα.. κι' είναι γερό δόντι, έλεπε ο δδοντογιατρός.. καλύτερα να τδ σφραγίσουμε με χρυσάφι.

Ο Σκέλεδρας, που δέν άνεγνώριζε την υποχρέωση να κάνει κι' επιδορθώσει στα πουλημένα κόκαλά του, και μάλιστα να γιομίζει ένα δόντι με χρυσάφι.

— Βγάλο! έλεπε.

— Είναι γερό... άμαρτία είναι... είσαι τόσο χρονών άντρας και διατηρείς όλα σου τα δόντια — αυτό είναι κατ'ίς! Γιατί να θγάλεις ένα γερό δόντι;

— Βγάλο!

Μονάχα όταν τδ έλεπε πώς είναι δόντι με άγορίζεις και σιδερόδοντο, που θα τότε τραντάξει στο τράδηγμα, παραδέχτη να τδ βουλώσει.

★

ΧΤΗΠΟΤΣΕ πολλή ώρα στο τζάμι τα δάχτυλά του κι' αναθυμόταν τα περασμένα του. "Όλη η ζωή του, από τδν καιρό της πείνας ως τη μέρα που κλείστηκε στην κάμαρά του να πεθάνει, από τη μέρα που τδ μετρήσαν τ' άντίτιμο τδ σκελετού του ως τη μέρα που λογάρισε τα χρήματα τούτα σε μία χούφτα σπόρο μπρός στο σωρό της σοδιάς του, όλη η ζωή του, σ' όλες τις λεπτομέρειες (σε στατός άραδιασμένος) περνούσε απ' τη σκέψη του.

Να ή προχτεσινή μέρα του με τα πολλά κέρδη της, να κι' η χτεσινή! Να κι' η σημερινή!... τδ ποτέ... τδ μεσημέρι. Κι' η παράταξη των περασμένων του, σα να περσσε και νάστριψε σε μία καμπί. Σήκωσε τδ κεφάλι του κι' είδε τδν Τριώλη, που είχε παρατήσει τδ διάβασμα και τότε κύταζε, γελώντας ήλθια.

— Τί γελάς, βρέ...!

— Τίποτις...!

Έτσι πάντα ο Τριώλης γελούσε και με τδ τίποτις άκμή κι' όταν άρωτιόταν γιατί γελά, δέν έλεγε, α δέν έρωγε δυδ — τρεις χαστονιές.

Τ' άφτια τδ Σκέλεδρα δουζανε, σα να τα χτυπούσαν από μέσασθ τους δυδ ματσούκια, κι' ένοιωσε τδ κεφάλι του βαρδ μαζί κι' άδειο. Η σκέψη του δέ δούλευε πιά, παρδ σαν κεντιές μιας ήμικρανίας.

Τώρα, σα να κύταζε μπροστά — μπροστά στη σκέψη του — κι' έβλεπε σαν δχλομάζωμα, κάπου εκεί, μυρμηκιστή, τη μελλούμενή του ζωή, τδ θάνατό του, και περα...

Μπροστά — μπροστά ήτανε το σημε-
ινό του άπογεμα, επί κεφαλής, μ' ένα
μπαϊράκι, μαύρο, που δεν ήτανε παρά ή
εφημερίδα που παρήγαγε από λίγη ώρα,
και θρόσκονταν κι' εκεί στα πόδια του
άνθρωπου. Ένα μαύρο μπαϊράκι, με άσπρα
γράμματα σε δυο παράλληλα κατεβατά
κάτω από το νεκρώσιμο σύμπλεγμα. Τό
ένα κατεβατό ήταν ή ειδοποίηση του νε-
κροταφείου που προσκαλούσε κείνους που
θέλανε να περιποιηθούν τα κόκκαλα των
άποθαιμένων τους, και τ' άλλο ήταν ή ει-
δοποίηση του πληρεξουσίου κείνου του
μακαρίτη, π' άφηρε χρήματα για να πλε-
ρωθούν οι χρεοφειλέτες του.

Το μπαϊράκι σάλευε με τή χλαοή των
μελλομένων του, κι' ο Σκέλεθρας άρ-
παξε μια φρόση από τη μια ειδοποίη-
ση, μια λέξη από άλληνα και, νοιώθον-
τας και το πιαμερό τ' άνιφι του, το Τι-
ριλή, έκει, έγραφε ή σκέψη του:

«Επειδή κι' ο μακαρίτης ο Σκέλεθρας
δεν έχει χρεοφειλέτες, ούτ' άλλο κλερο-
νόμο από το Τιριλή, το άτιμο το Τιριλή,
ειδοποιείται το Τιριλή, το συχαμένο, να
προσέλθει να παραλάβει την περιουσία
του. Κι' επειδή και τα κόκκαλά του είναι
πουλημένα στο Ίνστιτούτο και δε θα
μπούν σε ιδιαίτερο κουτί, ούτε και θα
ρχιτούν στο κοινόν χωνευτήριον, ειδοποι-
είται ο πληρεξούσιος του Ίνστιτούτου
να προσέλθει να απαιτήσει...»

Ανατινάχτη σά να ξυπνούσε. Του μί-
λησε μια γυναίκα, δείχνοντάς του κίμ-
ποπες γαζέτες κι' ένα δαχτυλίδι.

— Έχω ανάγκη τρία τάλλαρα...
Νά τούτο το δαχτυλίδι..., είναι κα-
λό. Δώσε μου δυο τάλλαρα..., κάνε
μου και τούτες τις γαζέτες τάλλαρο.

Πήρε το δαχτυλίδι και το κούταξε. Πή-
ρε και τις γαζέτες και τις μετρούσε.

— Τό δαχτυλίδι δε σηκώνει δυο τάλ-
λαρα..., σηκώνει μονάχα ένα.

— Έχω ανάγκη τρία! Νά σωρευθούν
οι ψυχές των άποθαιμένων σου..., ν' ά-
ναπαυτούν οι ψυχές και τα κόκκαλά τους.,
δόσμου τρία!

— Άφηρε και τούτο, της είπε, δει-
χνοντάς της την άραβώνα της — μι-
άν άραβώνα φαγωμένη, τοιμημένη από
την καθημερινή δουλειά... — και να πά-
ρεις δυό... κι' ένα, τρία..

Η γυναίκα τράβηξε να βγάλει τη
φτηνή άραβώνα, ποττανε ριζωμένη στη
σάρκα της. Την έτραβούσε και κούταξε
γύρω ντροπαλή κι' ανήσυχη.

— Θα ξαθρώσεις το δαχτυλό σου, κε-
ρά μου, θα σπάσεις το κόκκαλό σου!

Κι' έπέρασε μές στα μάτια του σαν
άστραπή μια ειρωνία.

Η φτωχή άναστήναξε. Τράβηξε δυνα-
τά κι' έβγαλε την άραβώνα.

Πήρε τα τρία τάλλαρα και τη σχετι-
κή άπόδειξη.

Θυμήθη ο Σκέλεθρας πως ήταν ώρα
πούπρεπε να πάει στο δοντογιατρό να του
βάλει το χρυσό στο δόντι.

— Ού! να τελειώσει και τούτο!.. σκέ-
φτηκε.

Ταχτοποίησε μέσα σε μια σιδερόκασα
τ' έ,τι ήταν στον πάγκο του και βγήκε.
Αέτην την στιγμή, το παιδί του άντικρυ-
νού μαγειρείου βγήκε με μια πιπέλα
κόκκαλα και έβριξε μέσα στον τενεκέ των
σκουπιδιών, ποτταν άπ' έξω στην πόρτα.

— Στο κοινόν χωνευτήριον, μουρμού-
ρισε ο Σκέλεθρας.

★
Το βούλωμα του δοντιού του Σκέλε-
θρα δεν πήρε πολλή ώρα και,
βγαίνοντας από το δοντογιατρό,

τράβηξε κατά το πάγκο.

Ήταν ήλιος άκίμα.

Ένοιωθε μέσα στο στόμα του το χρυ-
σάφι, σαν το κάθε ξένο πράμα: το κομ-
μάτι της τροφής, το κοκκαλάκι του ψα-
ριού στη χαρμίδα των δοντιών, και τ'
άγγιζε με το δάχτυλο και με τη γλώσ-
σα, αναδύνοντας άδιάκοπα το στόμα του
και γυάλιζε το χρυσό σβωλαράκι μέσα
στα σάλια του, σά να μηνκάδονταν, ο
τοιγγούνης, το χρυσάφι που, αναπόφευ-
γά του, έφαγε από κείνο που του με-
τρήθη για το σκέλεθρό του.

Πέρασ' ένα άμάξι με δυο κυρίες, που
είχανε στην μπροστά τους ένα κουτί
σε σχήμα νεκροσέντουκου, από λουστραρι-
σμένη καρδιά, με μπροστινένια χερού-
λια, που κατάλαβε τι ήτανε τα λογής
κουτιά που κρατούσαν από κάτω στις
μασχάλες τους φτωχές γυναίκοιλες που
περνούσανε πολλήώρα σκυφτές.

Ήταν εκεί κοντά στο νεκροταφείο.

— Σκοτούρα που την έχει σήμερα κάμ-
ποπος κόσμος! σκέτη θυμούμενος την
ειδοποίηση της έπιτροπής του νεκροτα-
φείου, και τράβηξε να δει από περιέρ-
γεια τι γινότανε.

Απ' έξω στην πόρτα του νεκροταφείου,
είδε σ' ένα παλιό πίνακα με ξεθωρια-
σμένα γράμματα πως «...τα όσα φυλάσ-
ονται εν τώ δστοφυλακείω, έφ' όσον
πληρώνουν έμπροσθέν...» Μέσα, είδε
στο πρώτο κυπαρίσσι μια φρεσκοκολλη-
μένη ειδοποίηση, πως ή εταιρία του νε-
κροταφείου προσπαθούσε να πωλάσει
την ακακήν εντόπωσιν για την αέξηση
των απαιτήσεων της για τη συντήρηση
των κηραρίων και των κανηλίων των
τάφων. «...Ως εκ της λειψυδρίας και
ακρίβειας του ελαίου και ούχι ως εκ
πλεονείας και προς χρηματισμόν, ύπερ-
τιμώμεν...»

Προχωρώντας λίγο, άκουσε πόσο στοι-
χίζει ένας τάφος:

— Αυτο μέτρα μακρός κι' ένα πλάτος!
Ένα κομμάτι γής, πεντακόσια φράγκα!,
μουρμούρισε.

Αέτη την ώρα το νεκροταφείο παρου-
σίαζε λιγώτερο από κάθε άλλη φορά την
όψη μιας πολιτείας. Στους δρόμους και
δρομάκηδες του κυκλοφορούσε πλήθος
γυναίκες κι' άντρες, και τα μαριμαρένια
μανωλεία, κι' οι τετράγωνες πλάκες,
στη σύγκρισή τους, φαινότουσαν τάφοι
και μόνο τάφοι. Παντού μνήματ' άνι-
χτά, σά στόματα που μόλις ξεράσανε
στην τοιγυρινή γλώη το λιπαρό χώμα, τα
κόκκαλα κι' έ,τι δε μπορούσαν να χωνέ-
ψουν, κι' άμέσως πεινάσανε πάλι! Άλλα
κόκκαλα θεριμούνταν στον ήλιο κι' άλ-
λα τα μάξευαν, ως το έλάχιστο, οι συγγε-
νείς, κοσκινίζοντας θλιβερά στις χού-
φτες τους το χώμα. Σ' ένα τάφο έδι-
ναν κιάλας ένα νεκρό, και στους άλλους
πίκωνε ολόένα ή σικά, ξεγελώντας την
πείνα τους. Ένας, μ' ένα νεκροθάφτη,
άναζητούσε το μνήμα της γυναίκας του
και θλαστημούσε που δεν τδδρισκε, και
πάνω από έν' άλλο μνήμα ήτανε μαζε-
μένοι πολλοί και γελούσανε με το πάθη-
μα μιας γοιᾶς, που πλήρωσε το νεκρο-
τάφτη να της άνοίξει το μνήμα της
κόρης της και θρήκε μέσα τα κόκκαλα
ένός μικρού παιδιού!...

Στο δστοφυλάκειο έριξε μια ματιά,
κι' είδε πλήθος κουτιά: μερικά από λου-
στραρισμένη καρδιά ή μαόνι, άλλα από
μόρμαρο, και τα περισσότερα από κοινόν
ξύλο, άραδιασμένα στα ράφια και στο
πάτωμα, και σ' όλα φαινόταν ένα ή δυο
δνόματα. Κάτω από τα ράφια κοιμόνταν
από καρφιά σακκούλια και μαντήλια γιο-
μύτα κόκκαλα, που τρυπήσανε το σάπιο
πανί και φαινότανε σαν πράσα παστρε-
μένα... (Συγγνώμη, μά δεν μπορεί κα-
νείς να πάρει βαθύτερη εντόπωση έδω!)
Νά κι' ο Σκέλεθρας, που γελά διαβά-
ζοντας στην πόρτα ένα χαρτί, γραμμένο
και τούτο στη γλώσσα του Συντάγμα-

τος: «Γενομένης έξελέγσεως των εν τώ
δστοφυλακείω φυλάσσόμενων κιβωτίων
έξήχθησαν πάντα όσων είχε λήξει ή πλη-
ρωθείσα προθεσμία. Παρακαλούνται ό-
θεν όσοι θέλουν ν' άνανεώσουν την τρι-
ετιαν ν' άποταθώσιν εις το γραφείον μέ-
χρι της 15ης Σεπτεμβρίου, ότε τα μη
πληρωθέντα θα ριφθώσιν εν τώ κοινώ
χωνευτήριω».

Έγώ, συλλογίζομαι το νόημα δυο τά-
φων έδωνά. Είναι δυο ιδιόχτητοι τάφοι,
φραγμένοι με σιδερόκαλλα βαρειά κι'
άρχοντα. Ο Ένας είναι περιποιημέ-
νος. Τόνη σκεπάζει πλούσια γλώη και
φροντύνει πίσω από τον μαριμαρένιο
σταυρό Ένας άνάνηιστος θάμνος. Άνθη
φρέσκα, μαριμαρένια και ξερά, είναι άπιθω-
μένα από φροντιστικό χέρι, και στη μέ-
ση του σταυρού, σ' ένα φαναράκι, ένα
καντήλι καίει με μια φλογούλα άδωρη-
τη, άνωφέλευτη μέσα στον ήλιο. Ο Άλ-
λος, πλάι, είναι κατάξερος και δουλιαν-
μένος. Τα κάγκελλα κι' ο σιδερένιος σταυ-
ρός σκουριασμένα. Θάνα τάφος μιας ξε-
κληρωμένης οικογένειας. «Η προς διατή-
ρησιν των τάφων και κανηλίων εται-
ρία» δε σταματά σ' αυτόν. Τό φαναράκι
στη θέση του σταυρού δεν έχει καντήλι
και τα τζάμια του σπασμένα. Ο θάμνος,
πίσω στο σταυρό, κατάξερος και — συλ-
λογίζομαι το νόημα του! — ένα ξερό
κλαδί του άπλώνει, στρίβει, διπλώνεται
και κρεμάει μέσα στο φαναράκι ένα μπου-
μπούκι πορτοκαλί, που λάμπει φανταζε-
ρά μέσα στο ήλιο!

Έκεί πίσω είδε ο Σκέλεθρας ένα με
γάλο λάκκο, μοσιγοιμισμένο κόκκαλα κι'
ολόγυρά του, πεταμένα ή στοιβαγμένα, έ-
πως — όπως, πλήθος σάνκους και κου-
τιά, που μερικά άπ' αυτά είχανε σπάσει
κι' έχύθηκε έξω ή θλιβερή τους τραμά-
τεια.

«Σωστή έξωση!» σκέφτηκε, και θυμήθη
την εποχή που του πετούσανε τα κρε-
βατοστρώματα και τα κασέλια του.

Ήταν εκεί κοντά μαζεμένοι πολλοί
και μιλούσανε για την αματαιότητα των
άνθρωπίνων πραγμάτων».

— Νά τί μένει από τον άνθρωπο!

Ένας ξερός, κουρελής, μιλούσε δυ-
νατά, χειρονομώντας έμφαντικά κατά
τους μαριμαρένιους τάφους, το δστο-
φυλάκειο και το κοινόν χωνευτήριον. Ή-
ταν Ένας σοσιαλιστής, πούδρισκε την
κατάλληλη περίσταση ν' άναπτύξει τις
ιδέες του!

Ένας χοντρός, προσηκομάγουλος, έσκυ-
βε κι' άνασήκωνε τα κουτιά του σωρού,
άναζητώντας ένα δνομα, κι' είχε τα
μάτια του φλογισμένα και το γέλεκο του
γιούμπο λίγδες, λές κι' έκλεισε ξύγκι! Τέ-
λος, έδιάβασε τ' όνομα του πατέρα του
σ' ένα σπασμένο κουτί, που ένα κρα-
νίο, άνασηκώνοντας το καπάκι, πρόβα-
λε θωρόντας θλιβερά, σά νάλεγε: «Δέ
μ' άναγνώρισες, γιέ μου»;

Τότερα ο Σκέλεθρας παρακολούθη-
σε τ' άνοιγμα ένοθ τάφου. Έδω παρά-
στεκε και τ' άγγόνι του θαμμένου, ένα
μεστομένο παλληκάρι, που, όσο κι' άν
προσπαθούσε να πάρει ύφος θλιμμένο,
φαινότανε σαν έπιστάτης σ' άρχαιολογι-
κές άνασκαφές.

— Έμπρός, βρέ παιδιά!.. έμπρός και
νυχτωθήκαμε!..

Κι' έπετούσαν οι νεκροθάφτες το χώ-
μα έξω, κι' έσταξε μέσα στον τάφο ο
ιδρώτας τους, έπετούσαν κι' από το
στόμα τους, κάθε τόσο, μια φρόση εβ-
θυμης φιλοσοφίας.

Από τον καιρό του Σαίξπηρ ίσαμε
σήμερα, οι νεκροθάφτες, σκάφτοντας,
τραγουδούν, άσπείζονται και φιλοσοφούν
μέ μια θαυμαστή κυριολεξία «HOW
ABSOLUTE THE KNAVE IS!»

Ο Σκέλεθρας παρακολούθουσε το σκά-
ψιμο και χάνονταν μέσα στην εβθυμη
έκφραση της φιλοσοφίας των νεκροθα-
φτών. Όταν άρχίσανε να χτυπάνε τα
φτυάρια στο μισοχωνεμένο νεκροσέντου-
κο, ο νέος είπε:

— Σιγά — σιγά! Προσοχή!.. Μη
χτυπήσετε στα κόκκαλα..., στο κεφάλι!..

— Γιατί; ρώτησε μ' ενδιαφέρο ο Σκέ-
λεθρας... Γιατί;

— Διατηρούσε όλα του τα δόντια! εί-
πε θαυμαστικά. Πέθανε έβδομήκοντα έτών
κι' είχε όλα του τα δόντια!

Ο νεκροθάφτης τράβηξε τα σάπια σα-
νίδα.

— Πούφ!.. Έκαναν ο νέος κι' ο Σκέ-
λεθρας.

— Άμ τί θαρρείτε... Άνοίγεις μια
κρεβατοκάμαρα που κοιμήθη μια νύχτα
Ένας άνθρωπος και σου χτυπά ή τσέφρα
του όχι τρία χρόνια που... που βράζει δώ
μέσα ο νέος...

— Βράζει;

— Βράζει!

Ο Άλλος νεκροθάφτης πήρε το σα-
γόνι και το πρότεινε στο νέο.

— Βρέ το γέρο! Άλήθεια! Νά, ούλα
του τα δόντια!

— Πούνα τ' άλλο; Πούνα τ' άπά-
νω σαγόνι;

— Νά!.. Άλήθεια!.. Τάχει ούλα του!

Ξανάπε ο νεκροθάφτης δείχνοντας το κρα-
νίο.

Ο νέος κούνησε το κεφάλι του θλι-
βερά, έριξε άπ' ένα φράγκο στους
νεκροθάφτες κι' έφυγε.

— Μά τί; Δέ θά.. μαζέψει τα κόκ-
καλα τ' άποθαιμένου του; ρώτηξε ο Σκέ-
λεθρας.

— Μπά! Είχε μονάχα την περιέργεια
να δει άν του λέγει αλήθεια ή μάνα
του, σαν του κουνεντάζει πως ο πα-
πός του πήρε μαζί του ούλα του τα
δόντια.

— Έλεος στην Άμερικη χρόνια
πολλά που πεθάνει ο νέος... Καρρί-
τσι!.. πρότεσε ο Άλλος.

—... Είπες πρό λγού... πως... βράζει!
Με συγχωρείτε... αλήθεια βράζει; ρώτη-
ξε ο Σκέλεθρας.

Ο σκαφτιάς δεν άπάντησε. Ο Άλ-
λος σκαφτιάς άναρωτήθη.

— Τάχα να βράζει;

— Πολυμάγει τις λέξεις ο κύριος..

Θάνα καθηγητής.. μουρμούρισε.

— Μ' αλήθεια, συνάδερφε... βράζει;
ρώτηξε ο Άλλος.

Ο νεκροθάφτης έκανε να μιλήσει, μά
κατόπι στροφή κατά το Σκέλεθρα. Τόνη
κούταξε με φανερή δυσπιστία κι' είπε:

— Τόνη βράζει... τόνη ταναγίζει, τόνη
θεμαίνει ή τόνη παγώνει... λογαριασμό
θα μάς δώσει το μνήμα; Τί το λέν μνή-
μα;

— Είναι μνήματα που εωδιάζουν, λέ-
νε, είπες ο Σκέλεθρας.

— Είναι!

— Είναι και μνήματα που κρατάνε
τους νεκρούς άλωτους, ξανάπε ο Σκέ-
λεθρας, ρωτώντας με το βλέμμα του.

— Είναι!

— Είναι κι' άλλα που βουλιάζουν...

— Είναι!

Ο Σκέλεθρας έκανε να φύγει, μά στα-
μάτησ' εκεί κοντά, πίσω από μιάν όρ-

θή πλάκα, και διάβαζε το «Έντάρδε κεί-
ται». Κάτι περνούσε μέσα του ή, καλύ-
τερα να πώ: σαν Ένας βαρύνας άρχισε
να του πλακώνει κάτι που κοιμάντανε μέ-
σα του.

— Θάνα καθηγητής ο κύριος.. μουρ-
μούρισε ο νεκροθάφτης. Έγγονα σου και
δε σου λέω τίποτις!.. Έκανε κοροϊδευτι-
κά, νομίζοντας πως ο σαράφης είχε ά-
ποιασκουνθεί. Άκουσέ με, συνάδερφε, εί-
πε: Έχω δεκατέσσερα χρόνια σκαφτι-
άς και σ' μόνο από πέσον., ξέρω γώ
το μυστικό του τάφου., και σ'ι, σιγά —
σιγά, θάν το μάθεις... μην το πείς σε
κανένα, τί κολάζεσαι... Κάθε μνήμα π'
άνοίγουμε, τ' άράζουμε, κι' ένα λόγο —
την τελευταία του λέξη! βστερα... μπαί-
νει μέσα το φως κι' ο άέρας, και σω-
παίνει. Άπό χίλιους που θ' άνοίξεις, θ'
άράξεις χίλια λόγια — ναι, σου λέω!

— χίλιοι τάφοι, χίλια λόγια! Χίλια λό-
για, μια κουνέντα, πούνα κάτι πεσό-
τερο άπ' το μωό μυστικό.

Ο Σκέλεθρας άκουσε άχόρταγα.

— Ότι δεις... ότι καταλάβεις... τσι-
μουδιά! Ξακολούθησε ο σκαφτιάς. Πάρε
παραδείγρια από τούς κλειστούς τάφους!..

«Μυστικότης κι' εχεμύθεια!»

Ο Σκέλεθρας άπομακρύνθηκε. Πέρα-
σε πλάι από δυο τάφους. Στόν Ένα
προσεύχονταν γονατιστός Ένας άγγελος
μαριμαρένιος και στόν Άλλο μια μαυροφό-
ρα γυναίκα. Στάθηκε λίγο εκεί και βγή-
κε από το νεκροταφείο συλλογισμένος,
χωρίς να σταματήσει στους ζητιάνους,
που παρακαλούσανε για την ψυχή και τα
κόκκαλα των άποθαιμένων του.

— Άνοησία!.. Θά μπορούσε να πει
κανείς πως ζηλεύω για τούτους δώ τούς
τάφους!

Βράδυνε και πήρε το σύντομο στρα-
τί, περνώντας από το χωράφι που ρί-
χνουν τα σκουπίδια. Έκείνη την ώρα,
οι σκουπιδιάρηδες του δημαρχείου ά-
δειάζανε τα κάρρα τους.

— Τα κοινόν χωνευτήριον, μουρμού-
ρισε εβθυμια.

Ο Σκέλεθρας καταλάβαινε πολύ καλά
κατά που πήγαινε να ξυπνήσει ή
συνειδήσή του και προσπαθούσε
να τίνε ναυουρίσει με το βολικότερο
τρόπο. Συλλογίστηκε τις δουλειές του.
Μά μέσα στα ληξιορόθεσμα γραμμάτια
και στα ληξιορόθεσμα ένέχυρα, που
ανάδενε ο συλλογισμός του, έπετοούσαν,
μ' ένα παράξενο τρόπο, οι δηλώσεις της
εφημερίδας που διάβασε τ' άπόγεμα,
και το νεκροταφείο, με τούς ιδιόχτη-
τους τάφους, το δστοφυλάκειο και το
κοινόν χωνευτήριον.

Σπίτι τον περιέμενε το Τιριλή να φά-
νε. Δεν είχε καταρθώσει άκονη να μά-
θει τα όσα της κεφαλής και καθότα-
νε στη γωνιά, σ' ένα χαμηλό σκαμνί, με
το βιβλίο άνοιχτό στα γόνατά του:

«... Τα δύο κροταφικά... τα δύο βρεγ-
ματικά...»

— Πάψε, βρέ! του είπε με κίνημα
φούρκας κούταξε Άλλο μάθημα, ή διά-
βασε μέσα σου.

Για το κοντό παιδί ήταν εύκολώτερο
ν' αλλάξει μάθημα, παρά να διαβάσει σιω-
πηλά, κι' άρχισε να λέει: «Περ...»

ιδιότητος και χρησιμότητος του δόξ...

ΤΟ ΤΕΛΟΣ: Στο επόμενο

Πώς άνοίγει Ένας Μεξικανός το δωμάτιο του ξενοδοχείου του.

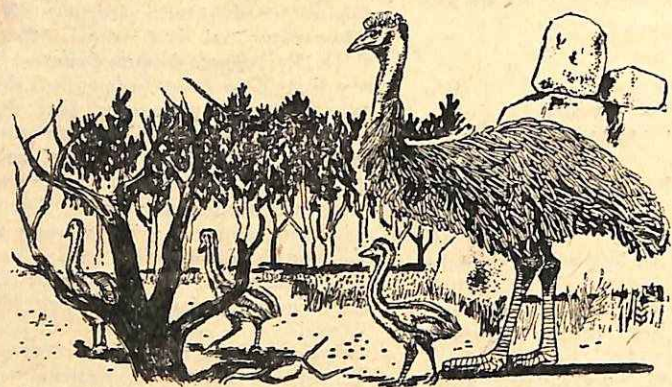
Τό φτερωτό απολίδωμα τῆς Αὐστραλίας: "Έμου

ΠΙΝ ἀπὸ 10 χρόνια τὸ πουλὶ «Έμου» τῆς Αὐστραλίας, ἔνα ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα «ζωντανὰ ἀπολίδια» ποὺ ἀπομένουν στὸν κόσμον, κινδύνευε νὰ ἐξαφανισθεῖ. Σήμερα, ὥστόσο, τὸ παράξενο αὐτὸ πλάσμα κοντεύει νὰ γίνῃ ὁ ὑπ' ἀριθ. 1 δημόσιος κίνδυνος γιὰ τὶς ἀγροτικές περιοχές τῆς Αὐστραλίας. Ἀλλοτε οἱ ἀνθρώποι ποὺ ἀνέβηκε νὰ ἐξοικονομήσουν τὴν γῆνι. Τώρα τὰ Έμου ἐκδικοῦνται ἐξολοθρεύοντας τὸν ἀνθρώπινο μόχθο.

Τὸ Έμου εἶναι τὸ δεύτερο σὲ μέγεθος ἀπὸ τὰ φτερωτὰ πλάσματα

χοτοράσιναι αὐτὰ καὶ τ' ἀποθέτει σ' ἕνα σιγὰ λάρκο ποὺ ἀνοίγει στὸ ἔδαφος. Μετὰ τὴν ὥτοκία οἱ οἰκογενειακὲς ὑποχρεώσεις τοῦ θηλυκοῦ παίρνουν τέλος. Ἡ κυρία γυρίζει τὴν πλάτη τῆς καὶ ἐξαφανίζεται ἀφίνοντας τὸν σύζυγο νὰ τὰ βγάλει πέρα μὲ τὴν ἐπώση καὶ τὴν ἀνατροφή τῶν μικρῶν.

Ἀλλ' ὁ σύζυγος κάθε ἄλλο παρὰ σκοτίζεται γι' αὐτὴ τὴν ἀπιστία. Εἶναι γεννημένος χαζοπατέρας. Τοῦ ἀρέσει νὰ φροντίζει γιὰ τὰ μωρά καὶ ἂν συμβεῖ, σὲ σπάνιες περιπτώσεις, νὰ δειξέῃ ἡ μητέρα κά-

ποὺ ζοῦν σήμερα στὸν κόσμο. Εἶναι λίγο μικρότερο ἀπὸ τὴν ἀφρικανικὴ στρουθοκάμηλο καὶ λίγο μεγαλύτερο ἀπὸ τὴν «ρέα» (τὴν ἀμερικανικὴ στρουθοκάμηλο). Τὸ ἔθνος τοῦ φτάνει τὰ δυὸ μέτρα καὶ τὸ βάρος του, κατὰ μέσον ὄρο, ξεπερνάει τὰ πενήντα κιλά. Ὅπως ὅλα τὰ στρουθοκαμηλοειδῆ, δὲν μπορεῖ νὰ πετάξῃ, ἀλλὰ ἔχει ἰσχυρότατα πόδια ποὺ τοῦ ἐπιτρέπουν νὰ τρέχει μὲ ταχύτητα σαράντα χιλιομέτρων τὴν ὥρα. Τὸ φτέρωμά του εἶναι πάντα γυμνὸ ἀπὸ φτερά, σὰ μαθημένο. Λέγεται ὅτι μ' ἕνα λάκτισμα μπορεῖ νὰ σκοτώσῃ ἕνα σκυλί.

Στὴν αἰχμαλωσία, τὰ πελώρια αὐτὰ πουλιά εἶναι ἥμερα καὶ ἀκίνητα. Στὴν ἐλεύθερη κατάσταση ἔξερουν ν' ἀμύνονται πολὺ πρὸς ἔξυπνα καὶ θαρραλέα ἀπὸ τὴν στρουθοκάμηλο ποὺ λέγεται ὅτι κρύβει τὸ κεφάλι τῆς στὴν ἄμμο ὅταν τὴν κυνηγᾷ.

Ὅλο τὸ χρόνο, τὰ Έμου περιπλανῶνται στὶς ἀδοκίμιανες πεδιάδες κατὰ μικρὰ κοπάδια. Στὴν ἐποχὴ τῶν ἐρώτων, τὰ ὄρμα πουλιά ζευγαρώνονται προσωρινὰ καὶ σ' αὐτὴ τὴ σύντομη περίοδο τὰ ἤθη τους εἶναι μονογαμικά.

Στὸ φυσικὸ τοῦ περιβάλλον τὸ θηλυκὸ Έμου γεννᾷ 9 — 13 ἀνὰ

ποιο ἐνδιαφέρον, ὁ σύζυγος δὲ τὴ διώξει μὲ δυνατὰ λακτίσματα. Κλωσάει τ' αὐτὰ μὲ ἀληθινὴ εὐχαρίστηση καὶ τὰ καθήκοντά του διακοῦν περίπου δυὸ μῆνες.

Γιὰ τοὺς γεωργούς τῆς δυτικῆς Αὐστραλίας ἡ παρουσία τῶν Έμου εἶναι καταστρεπτικὴ. Κάθε χρόνο, ἑκατοντάδες πουλιὰ ἐισβάλλουν στὰ χωράφια τοῦ σταριοῦ καὶ δὲν ἀρκοῦνται νὰ καταδροχθῶν τὸν καρπὸ ἀλλὰ καταστρέφουν μὲ τὰ θαρεὰ τους πόδια ἀκόμα καὶ τὸ ἄχυρο. Σ' αὐτὲς τὶς περιοχές τὰ Έμου ἔχουν ἐπικρατήσει, μισὸ δολάριο τὸ κεφάλι. Οἱ ἀγρότες τὰ κυνηγᾷ μὲ λύσσα, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἔχουν καταφέρει νὰ τὰ ἐξολοθρεύσουν. Πρόσφατα, οἱ ἀπελπισμένοι γεωργοὶ κατέφυγαν στὰ δολωματικά ἔργα γιὰ νὰ προστατεύσουν τὰ σταγὰ τους: Κατασκεύασαν ἕνα τεράστιο φράγμα ἀπὸ ἀγκιστρὸν σιματόπλεγμα μήκους 200 μιλίων.

Μόνο οἱ ἐπιστήμονες δὲ φαίνονται ἐνθουσιασμένοι ἀπ' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα ἐξοντώσεως κατὰ τῶν Έμου. Γι' αὐτοὺς τὸ Έμου εἶναι ἕνα ἀπομεινάρει τῆς προκατακλυομίας ἐποχῆς καὶ ἔχει ἀνεκτίμητη ἐπιστημονικὴ ἀξία. Καὶ τὸ χειρότερο εἶναι ὅτι τ' αὐτὰ τῶν Έμου δὲν ἐκκολάπτονται στὴν αἰχμαλωσία.

ΒΕΛΟΝΙΣΜΟΣ "Η ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ;

Ἡ θεραπεία τῆς σκωληκοειδίτιδος χωρὶς φάρμακα καὶ νυστέρι

Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση μιᾶς ὀξείας κρίσεως σκωληκοειδίτιδος ἡ ἄμεση χειρουργικὴ ἐπέμβαση ἀποτελεῖ τὸν κανόνα σ' ὅλα τὰ νοσοκομεία τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ὠρισμένοι Κινεζοὶ γιατροὶ ἔχουν διαφορετικὴ γνώμη. Ἰσχυρίζονται πῶς οἱ κρίσεις σκωληκοειδίτιδος ἀντιμετωπίζονται ἀποτελεσματικὰ μὲ τὴν πατροπαράδοτη κινεζικὴ μέθοδο τοῦ βελονισμοῦ καὶ στηρίζουν τὸν ἰσχυρισμὸ τους σὲ μιὰ ἐρευνα ποὺ διήρκεσε ἀπὸ τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1958 ὡς τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1959. Ἡ μέθοδος ἐφαρμόσθηκε σὲ 94 ἀσθενεῖς ἡλικίας ἀπὸ 5 ὡς 69 ἐτῶν. Ὅλοι παρουσίαζαν συμπτώματα ὀξείας κρίσεως σκωληκοειδίτιδος. Στὸς 66, ὁ πόνος συνωδυνόταν ἀπὸ κάποια μυϊκὴ σύσπαση καὶ σὲ 12 περιπτώσεις οἱ ἀσθενεῖς παρουσίαζαν σημάδια ἐντοπισμένης περιτονίτιδος. Σὲ κανένα δὲ χορηγήθηκε ὁποιοδήποτε φάρμακο, οὔτε κατευναστικὸ οὔτε ἀντιβιοτικὸ.

Ἡ βελὸνα τοῦ εἰδικευμένου βελονιστοῦ καρφωνόταν σὲ ὠρισμένο σημεῖο τοῦ δέρματος, κοντὰ στὴ σκωληκοειδὴ ἀπόφυση. Τὸ σημεῖο αὐτὸ οἱ Κινεζοὶ τ' ὀνομάζουν «λάν — βέι». Στὶς σοβαρότερες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκαν καὶ ἄλλες βελόνες στὸ σημεῖο «νέι — τίγκ». Οἱ βελόνες ἔμεναν καρφωμένες ἐπὶ μιὰ ἢ δυὸ ὥρες καὶ ὁ βελονισμὸς ἐπαναλαμβάνονταν στὴν ἀρχὴ κάθε 4 — 6 ὥρες, ἀργότερα κάθε 8 — 12 ὥρες. Καὶ νὰ τ' ἀποτελέσματα τοῦ ἐκπληκτικοῦ πειράματος!

Ἐπὶ 94 ἀσθενῶν, οἱ 88 θεραπεύθηκαν ἐντελῶς. Ὁ πόνος ἐξαφανιζόταν σὲ 24 ὥρες, ἀλλ' ἡ πλήρης θεραπεία διαρκούσε κατὰ μέσον ὄρο ἕξι μέρες (ἡ πρὸ σύντομη θεραπεία πραγματοποιήθηκε σὲ μιὰ μέρα, ἡ μακρύτερη σὲ 25 μέρες).

Μετὰ τὴν θεραπεία, οἱ γιατροὶ παρακολούθησαν προσεκτικὰ τοὺς πρῶν ἀσθενεῖς. Μόνο σὲ 10% τῶν περιπτώσεων σημειώθηκε ὑποτροπὴ τῶν κρίσεων σκωληκοειδίτιδος.

Τὸ πείραμα διεξήχθη μὲ ὅλες τὶς ἐπιστημονικὲς προϋποθέσεις. Ἄν τὰ ἀποτελέσματα ἐπιβεβαιωθοῦν ἀπὸ ἄλλα πειράματα καὶ ἂν οἱ γιατροὶ τῆς Δύσεως ἀποδεχθοῦν ὡς θεραπευτικὴ μέθοδο τὸ βελονισμό, ἡ θεραπεία τῆς σκωληκοειδίτιδος, χωρὶς φάρμακα καὶ νυστέρι, θ' ἀπλοποιηθεῖ σημαντικά.

Ἐνας ζωγράφος πυροβολεῖ καὶ σκοτίζει τὸ γυνεὺ μόντελλο του.

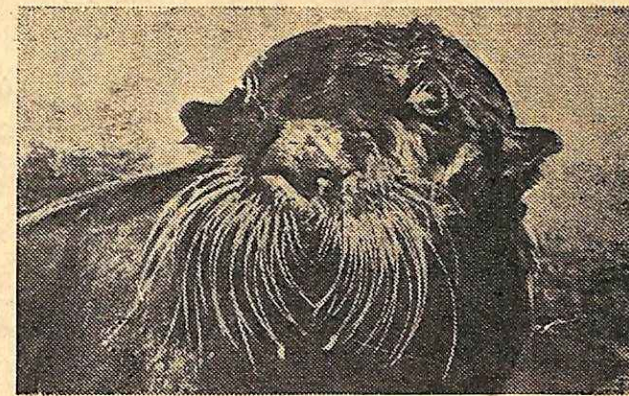
Συλλαμβάνεται καὶ ὀδηγεῖται στὸ ἀστυνομικὸ τμήμα.

— Γιατὶ τὸ ἔκανες αὐτό; τὸν ρωτᾷ ὁ ἀστυνόμος.

Καὶ ὁ ζωγράφος ἀτάραχος:

— Ἦθελα νὰ ζωγραφίσω μιὰ «νεκρὴ φύση»!

Ἡ φύση τὶς ἔχει πλάσει σὰν χερσαία θηλαστικά, καὶ ὅμως ἔχουν ἐξελιχθεῖ σὲ ζῶα ἀποκλειστικὰ ὑδρόβια... Οἱ ἔρωτές τους εἶναι... τρικυμιώδεις—ζευγαρώνονται στὸ νερό, ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι ταραγμένη, γεννᾷνε μέσα στὸ νερό καὶ ἀγκυροβολοῦν στὰ φύκια. Κολυμπᾷνε διαρκῶς ἀνάσκελα καὶ χρησιμοποιοῦν τὴν κοιλιά τους γιὰ... τραπεζαρία καὶ γιὰ ἐργαστήριον. Ἀλλ' οἱ κοινωνίες τους παραμένουν ἀπρόσιτες γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ κρατᾷνε ὅλα τὰ μυστικά τους...

Οἱ θαλάσσιες ἐνυδρίδες

ΤΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΖΩΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ "ΕΡΓΑΛΕΙΑ"

ΑΝΟΙΧΤΑ τῆς Καλιφornίας καὶ κοντὰ στὶς ἀκτὲς τῆς Ἀλάσκας καὶ τῆς Καμπότσας συναντοῦμε παράξενους κολυμβητές, μουστακαλῆδες, κοιλαράδες, ποὺ ἐπιπλέουν ἀνάσκελα μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα στὸ στήθος. Μοιάζουν μὲ καρικατούρες Ἀμερικανῶν μπίζνεσμεν ποὺ περνᾷνε τὶς διακοπές τους στὶς ἀκτὲς τῆς Φλωρίδας καὶ κολυμπᾷνε ἀνάσκελα γιὰ νὰ ξεκουρασθοῦν... Ἀλλὰ πρόκειται γιὰ ζῶα πολὺ πρὸ ἐνδιαφέροντα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς μπίζνεσμεν! Εἶναι οἱ θαλάσσιες ἐνυδρίδες, ἴσως τὰ πρὸ ἀξιοπερίεργα πλάσματα τοῦ πλανῆτῆ μας.

Στὴν ἐμφάνισή, ἡ θαλάσσια ἐνυδρίδα εἶναι ἀπὸ τοὺς πρὸ μεγάλους ἐκπροσώπους τῆς οἰκογένειας τῶν ἐνυδρίδων ποὺ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς, ὅπως ξέρουμε, ζοῦν ἀποκλειστικὰ στὸ γλυκὸ νερό. Τὸ μήκος τῆς φτάνει συνήθως τὰ 1.20 καὶ κάποτε τὰ 1.80 μ. Τὸ δέρμα τῆς δίνει τὸ καλύτερο καὶ ἀκριβώτερο «λουτρ» γιὰ τὰ γούνινα παλὰ τῶν κυριῶν (ἂν καὶ σήμερα τὸ «λουτρ» δὲν εἶναι πολὺ τῆς μόδας).

Ἀλλ' ὅ,τι ἀξίζει περισσότερο τὴν προσοχή μας εἶναι τὰ ἤθη καὶ οἱ διανοητικές ικανότητες τοῦ παράξενου αὐτοῦ ζώου.

Ἡ ENHYDRA LUTRIS ὅπως τὴν εἶχε βαπτίσει ὁ Λινναῖος, εἶναι ζῶο κοινωνικὸ. Ἀλλ' ἡ ἄμεση παρατήρηση καὶ μελέτη τῶν οἰκογενειῶν ποὺ κολυμπᾷνε στὰ παγωμένα νερά τοῦ Εἰρηνικοῦ εἶναι σχεδὸν ἀδύνατη. Ἀλλοτε πολὺ διαδεδομένες κατὰ μήκος τῶν βόρειων ἀκτῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ, οἱ ὀμάδες τῶν Ἐνυδρίδων ἔχουν τώρα καταφύγει στὶς πρὸ ἀπρόσιτες περιοχές. Ἦταν μιὰ στρατηγικὴ ὑποχώρηση μπροστὰ στοὺς κυνηγούς γουναρικών ποὺ εἶχαν κάνει τάμα νὰ μεταβάλουν ὅλες τὶς ἐνυδρίδες τοῦ πλανῆτῆ μας σὲ γούνινα παλὰ — καὶ παρὰ λίγο νὰ πετύχουν τὸ σκοπὸ τους.

Ἀλλ' ὅσο δύσκολη κι' ἂν εἶναι ἡ παρατήρηση τῶν κοινωνικῶν ἤθῶν τῆς

ἐνυδρίδας, παρουσιάζει ἀρκετὰ σημεῖα ποὺ διεγείρουν τὴν περιέργεια τῶν ζωολόγων. Κι' ἔχουν γραφεῖ πολλές ἀξιόλογες μελέτες γιὰ τὶς θαλάσσιες ἐνυδρίδες.

Ἡ προσαρμογὴ στὸ ὑγρὸ στοιχεῖο

ΕΝΑ παράξενο βιολογικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς θαλάσσιας ἐνυδρίδας: Ἡ φύση τὴν ἔχει πλάσει ὡς χερσαῖο θηλαστικὸ, ἀλλ' ἔχει ἐξελιχθεῖ σὲ ζῶο ἀποκλειστικὰ ὑδρόβιο. Σὲ σύγκρισή μὲ τὴν θαλάσσια ἐνυδρίδα, ἡ φώκια μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ ὡς ἡμιχερσαῖο ζῶο, ἀφοῦ περνᾷ τὴν μισὴ ζωὴ τῆς στὴν στεριά. Μόνο τὸ δελφίνι καὶ ἡ φάλαινα μποροῦν νὰ παραβληθοῦν μὲ τὴν θαλάσσια ἐνυδρίδα ὡς εὐδρόβια θηλαστικά. Ἀλλὰ τὸ δελφίνι καὶ ἡ φάλαινα ἔχουν ὅλα τὰ ἀνατομικὰ χαρακτηριστικά τῶν ψαριῶν, ἐνῶ ἡ θαλάσσια ἐνυδρίδα διατηρεῖ ὅλα τὰ χαρακτηριστικά τοῦ χερσαίου ζώου.

Τὸ πρὸ παράξενο εἶναι πῶς ἡ ὁλοκληρωτικὴ αὐτὴ προσαρμογὴ τῆς ἐνυδρίδας σ' ἕνα φυσικὸ περιβάλλον (τὴ θάλασσα) ποὺ ἦταν ἄλλοτε μόνο «μερικὸς», φαίνεται πῶς εἶναι ἀρκετὰ ποσόσφατη. Στὴν Ἀλάσκα καὶ τὴν Καμπότσα τὸ κυνήγι τῆς ἐνυδρίδας δὲν ἦταν τόσο ἐντατικὸ ὅσο στὴν Καλιφornία. Γι' αὐτὸ καὶ στὴν Καλιφornία οἱ οἰκογενεῖς τῶν ἐνυδρίδων δὲν πλησιάζουν πρὸς τὶς ἀκτὲς ἐνῶ στὴν Ἀλάσκα καὶ στὴν Καμπότσα θγαίνουν ἀκόμα στὴν στεριά, ἂν καὶ πολὺ σπάνια. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πῶς ἡ θαλάσσια ἐνυδρίδα, σὲ πρόσφατο παρελθόν, ἦταν ζῶο πολὺ περισσότερο χερσαῖο ἀπ' ὅσο εἶναι σήμερα.

Ἡ μελέτη τῆς ἀναπροσαρμογῆς αὐτῆς θὰ μπορούσε νὰ ρίξῃ φῶς σ' ἕνα σκοτεινὸ κεφάλαιο τῆς ἐξελίξεως τῶν εἰδῶν. Πιστεύουμε συνήθως ὅτι τόσο ριζικὲς ἀναπροσαρμογές ἀπαιτοῦν χι-

λιάδες ἢ ἑκατομμύρια χρόνια συνεχούς ἐξελίξεως. Ἡ περίπτωση τῆς θαλάσσιας ἐνυδρίδας φαίνεται νὰ διαψεύδει αὐτὴ τὴν ἀποψη. Οἱ συνήθειες αὐτοῦ τοῦ ζώου τροποποιήθηκαν δαθῦτατα στὰ τελευταῖα χρόνια γιὰ νὰ προσαρμοσθοῦν ὁλοκληρωτικὰ στὸ θαλάσσιο περιβάλλον. Μ' ὅλο ποὺ τ' ἀνατομικὰ χαρακτηριστικά του δὲν ἔχουν μεταβληθεῖ, ἀπὸ τὶς στεριανὲς τοῦ συνήθους δὲν ἔχει μείνει οὔτε ἴχνος.

Τρικυμιώδεις ἔρωτες

ΤΟ ζευγάρι γίνεται μέσα στὸ νερό, ἰδίως ὅταν ἡ θάλασσα εἶναι πολὺ ταραγμένη. Αὐτὸς δ... τρικυμιώδεις ἔρωτας καταλήγει στὴ γέννηση ἐνὸς μόνου μικροῦ ἔπειτα ἀπὸ παρατεταμένη κυοφορία. Ἡ γέννηση, ὅπως καὶ ἡ σύλληψη, γίνεται στὸ νερό. Ἀλλὰ τὸ νεογέννητο δὲν ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο ἀμέσως μετὰ τὴ γέννησή του. Ἡ μητέρα του, ποὺ κολυμπᾷ πάντα ἀνάσκελα, τὸ μεταφέρει στὴν κοιλία τῆς καὶ μόνο τὴν δευτέρη μέρα τὸ ἀφήνει νὰ κολυμπήσῃ ἀνάσκελα στὰ φύκια, ἀπ' ὅπου δὲν πρόκειται ν' ἀπομακρυνθεῖ ἐπὶ μερικὲς ἑβδομάδες.

Γὰ φύκια, ἐξ ἄλλου, χρησιμεύουν καὶ γιὰ ὑπνοδωμάτιο στοὺς γονεῖς τοῦ μικροῦ. Ἐπειδὴ κολυμπᾷνε διαρκῶς ἀνάσκελα, ἔχουν μάθει καὶ νὰ κοιμούνται ἀνάσκελα. Ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴν παρασυρθοῦν ἀπὸ τὸ ρεύμα καὶ τὰ κύματα, ὁπότε ἡ οἰκογένεια θὰ κινδύνευε νὰ διασκορπισθεῖ οἱ θαλάσσιες ἐνυδρίδες ἔχουν μάθει νὰ ρίχνουν ἀγκυρά: Κοιμούνται κρατώντας ἕνα μακρὸ φύκι ἀνάμεσα στὰ μπροστινὰ τους πόδια, ἢ τὰ τυλίγουν γύρω ἀπὸ τὴ μέση τους!

Ἐφευρετικότης

ΑΛΛΑ καὶ μιὰ ἄλλη, πρὸ ἐκπληκτικὴ ἀποψη τῆς συμπεριφορᾶς τους, δείχνει ὅτι πρόκειται γιὰ ζῶα προικισμένα μὲ ἀνώτερη νοημοσύνη.

Τὶ τρῶνε οἱ θαλάσσιες ἐνυδρίδες; Μαλάκια, καδούρια, ἀχινοὺς καὶ ἄλλα δειλὰ τροφόμενα. Τὰ μαζεύουν ἀπὸ τὸν

πυθμένα της θάλασσας μ' ένα μακρό-
βούτι (ή χωρητικότητα των πνευμόνων
της ένυδριδας της επιτρέπει να μείνει
άρκετα λεπτά κάτω από το νερό). Μό-
λις ανεβεί στην επιφάνεια παίρνει τη
συνθησμένη της στάση, ανάσκειλα, και
χρησιμοποιεί την κοιλιά της.. για τρα-
πεζαρία. Πάνω κεί καταβροχθίζει τη
λεία της κι' όταν τελειώσει, καθαρίζει
το «τραπέζι» από τα σκόφια με μία
συμπεριφορά αυτή δεν είναι σπάνια κι'
εξαιρετική. Πρόκειται για μία «συνή-
θεια» που παρατηρήθηκε πολλές φορές
και φωτογραφήθηκε από τους φυσιοδίφες.

Το εκπληκτικότερο απ' όλα είναι ο
τρόπος με τον οποίο ανοίγει τα δστρα-
κα για να καταβροχθίσει το περιεχο-
μένο τους. Το έκλεκτο έδεσμα της έν-

δροχθίζει με όρεξη — που δεν της λεί-
πει ποτέ — την τρυφερή σάρκα.

Τά εργαλεία των ζώων

ΑΥΤΗ ακριβώς η ικανότητα χρησι-
μοποιήσεως ενός αντικειμένου ως
«εργαλείου» προσελκύει την προσο-
χή όχι μόνο των ζωολόγων, αλλά και
των ψυχολόγων. Γιατί στην ένυδριδα ή
συμπεριφορά αυτή δεν είναι σπάνια κι'
εξαιρετική. Πρόκειται για μία «συνή-
θεια» που παρατηρήθηκε πολλές φορές
και φωτογραφήθηκε από τους φυσιοδίφες.

Περιπτώσεις χρησιμοποίησεως «εργα-
λείων» έχουν παρατηρηθεί μόνο σε ώ-
ρισμένους πιθήκους και στους έλέφαν-
τες. Άλλ' οι περιπτώσεις αυτές είναι

ΜΑΘΕΙΕ ΟΤΙ...

Το πανεπιστήμιο του Τόκιο ά-
νεκοίνωσε ότι για πρώτη φορά
στον κόσμο κατασκευάστηκε τε-
χνητή καρδιά που μπορεί να λει-
τουργήσει μέσα στο ανθρώπινο
σώμα. Την καταπληκτική αυτή συ-
σκευή κατάρθωσαν να κατασκευά-
σουν μία ομάδα Ιαπώνων για-
τρών με συνεργασία επιστημόνων
ειδικευμένων στην ηλεκτρονική. Τη
συσκευή αυτή επρόκειτο να έπι-
δείξουν στο συνέδριο της Ιαπωνι-
κής εταιρίας Έρευνών και Τε-
χνικών οργάνων του ανθρώπινου
σώματος. Οι επιστήμονες όλου
του κόσμου περιμένουν έναγωνί-
ως τα αποτελέσματα.

★

Έπειτα από έφτά χρόνια έ-
ρεύνης και πέντε χρόνια δοκι-
μών, ο Τσεχοσλοβάκος ακαδημα-
ϊκός Όττο Κάρλοβιτς Βίχτερλε
ανήγγειλε την ανακάλυψη της
ιδεώδους κόλλας για... ανθρώπινα
κόκκαλα. Πρόκειται για ένα συν-
θετικό πολύ που αποτελείται ά-
πό «άκρυλική ρητίνη», νερό και
διάφορες ουσίες που όλες γίνον-
ται άνεκτες από τους ιστούς του
ανθρώπινου σώματος, όπως και
του σώματος των ζώων. Ο πολ-
τός χρησιμοποιείται για τη συγ-
κόλληση κάθε σπασμένου κόκκα-
λου, και, όταν στερεοποιηθεί, ή
αντίστασή του στη θραύση, την
έλξη ή τη συμπίεση είναι με-
γαλύτερη από την άντοχή του
πιό γερού οστού. Ένα κόκκα-
λο κολλημένο μ' αυτό τον
πολύ δέ σπάει ποτέ στο ση-
μείο που κολλήθηκε. Άλλ' ή σπου-
δαιότερη ιδιότητα αυτής της κόλ-
λας είναι ότι γίνεται άνεκτη από
τον ανθρώπινο οργανισμό. Και
δεν αποβάλλεται όπως όλες οι ξέ-
νες ουσίες. Με τον πολύ του
Βίχτερλε μπορούν να κατασκευα-
σθούν διάφορα αντικείμενα, όπως
π. χ. τεχνητά μάτια για τυφλούς
που θα έχουν το πλεονέκτημα ότι
δεν προκαλούν έρεθισμούς. Επί-
σης μπορούν να κατασκευασθούν
φακοί έπαφής που θα μένουν μό-
νιμα στο μάτι γιατί δεν προκα-
λούν αντιδράσεις του κερατοει-
δούς, μιτροειδούς βολβίδος της
καρδιάς κλπ.

★

Η μεγαλύτερη «ήλιακή στή-
λη» του κόσμου άρχισε να λει-
τουργεί στην Τουλόν της Γαλλί-
ας. Οι θερμοηλεκτρικές της πλά-
κες παράγουν ηλεκτρικό ρεύμα
απ' ευθείας με την έπαφή των
ήλιακών ακτίνων. Η απόδοσή
της είναι μεγαλύτερη από οποιασ-
δήποτε άλλης ήλιακής στήλης
που υπάρχει σήμερα στον κόσμο.
Πρόκειται να χρησιμοποιηθεί κυ-
ρίως στις τροπικές περιοχές της
Άφρικής.

ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΟΙ

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ

ΜΕΤ, ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Η άριστουργηματική βιογραφία του
μεγάλου μουσουργού Μεντελσον γραμ-
μένη από τον ασυγκρίτο βιογραφο-
τού Τουλούζ Λωτρεκ «Μουλέν Ρουκ»
έξαιρετο Γαλλοαμερικανό συγγραφέα
Πιέρ Λά Μυρ, άρχίζει την αφήγηση
με μία συνοπτική εξιστόρηση της
βιογραφίας και του έργου ενός των
μεγαλύτερων μουσικών του κόσμου
του Γίόχαν Σεμπάστιαν Μπάχ δλό-
κληρο το μουσικό έργο του οποίου
μένει θαμμένο στη λησμονιά, πε-
ριμένοντας τον έμπνευσμένο και
πεισματικό μουσικό, που θ' άγωνι-
στεί να το έπιβάλει. Αυτός που έκ-
προσωπεί το «χέρι του Θεού» στη
μοίρα του Μπάχ είναι ο Φέλιξ Μέν-
τελσον του οποίου ή ιστορία άρχίζει
στο Βερολίνο έκατό χρόνια ακριβώς
από το θάνατο του Μπάχ.

Ο Φέλιξ Μέντελσον νεαρός, γοη-
τευτικός, πλούσιος και με μουσικό
ταλέντο ζει εύτυχισμένος στο Βερο-
λίνο.

Ο πατέρας του δεν άφηνει εύ-
καιρία να μην του υποδείξει πώς
πρέπει να έργασθεί και πρό παντός
να παντρευθεί.

Ο Φέλιξ παίρνει ένα γράμμα ά-
πό το φίλο του τον Κάρλ που ήταν
στο Λονδίνο διπλωματικός υπάλλη-
λος. Ο σέρ Τζώρτζ Σμάρτ διευθυ-
ντής της Φιλαρμονικής του Λονδίνου
τον καλούσε να πάει στο Λονδίνο
να δώσει συναυλίες με συνθέσεις δικές
του.

Η έπιτυχία του στο Λονδίνο ήταν
καταπληκτική. Το κοινό τον αποθεώ-
νει σαν μουσικό, αλλά και οι γυ-
ναίκες ένθουσιάζονται μαζί του. Η
ώραία νεαρή χήρα του Ντορσάιτ τον
έκάλεσε σε τσάι και του πρότεινε να
γίνει φίλος της. Η διάσημη και ώ-
ραιότατη αιδώς Μαρία Σάλλα προσ-
φέρεται να βοηθήσει στη συναυλία που
θα δώσει για τους δυστυχισμένους
πλημυροπαθείς της Σιλεσίας και με
την ευκαιρία αυτής της γνωριμίας
δεν άργει να γίνει φίλη του. Τον πα-
ρασύρει σε μία περιπέτεια σπατάλης
και γλεντιού και συγχρόνως φροντί-
ζει να τον κρατά με τέχνη σε από-
σταση για να διατηρεί άκέραια τη
φλόγα της καρδιάς του.

60

ΤΙΣ επόμενες μέρες, ο Φέλιξ έβλε-
πε σπάνια τη Μαρία. Έκείνη εί-
χε δοκιμές μιάς νέας όπερας, κι'
ο δικός του καιρός ήταν πιασμένος με
τις πρόβες. Ήταν ευχάριστο να βρίσκεται
και πάλι ανάμεσα στους μουσικούς, να
ξεχνάει για μία στιγμή τη Μαρία. Η
μουσική δεν πλήγωνε. Έβράχνιζε κι' άνα-
κούφιζε. Η αγάπη της μουσικής έφεργε

γαλήνη και φώς στην ψυχή σου, κάμνον-
τάς σε να λησμονήσεις εκείνο τον
άλλο έρωτα, που μπορούσε να είναι τόσο
σκληρός. Ναι, ή Μαρία τούδε διδάξει
ένα μάθημα. Έχγε τσακίσει τον έγωισμό
του, την ξησισιά του. Γι' αυτό της χρω-
στούσε έγνωμοσύνη. Ποτέ πια δεν θα
ξανασκεφτότανε, πώς ο έρωτας δεν ήταν
παρά ένα ευχάριστο, μονότονο παιχνίδι.
Σταμάτησε στην τράπεζα, με την έλ-
πίδα μήπως ο πατέρας του είχε στείλει
άλλο ένα πιστωτικό γράμμα. Ίσως να
κατάφερε να συνάψει δάνειο. Στο κάτω
— κάτω, ο χέρ Ρότσιλντ ήταν οικογε-
νειακός φίλος, είχε δείξει τόσο ένθουσια-
σμό, ύστερα απ' την πρώτη συναυλία.

Τον ώδηγησαν άμέσως στο γραφείο
του τραπεζίτη.

Μόλις τώρα, έλαβα ένα γράμμα απ'
τον πατέρα σας, άρχισε ο Νάθαν Ρό-
τσιλντ.

Το πρόσωπο του Φέλιξ έλαμψε.
— Άλήθεια; του έξηγήσε την κατά-
σταση. Η ζωή στο Λονδίνο είναι τόσο
άκριβη.

— Ναι, είναι, ψέματα; έπε ο τρα-
πεζίτης μ' ένα κοροϊδευτικό παιχνιδίσμα
στα έρευνήτικά του μάτια. Και τ' ά-
λογα τρώνε σαν άλογα, έ; Θα θέλατε
να σας διαβάσω αυτά που γράφει ο πα-
τέρας σας;

Η καρδιά του Φέλιξ βούλιαξε.
— Δέ χρειάζεται, χέρ Ρότσιλντ. Μπο-
ρώ να μαντέψω. Ο πατέρας μου σ' έ-
λπει πως είμαι ένας αδιόρθωτος σπά-
ταλος, και ζητάει να μη μου δώσετε ού-
τε πεντάρα.

— Γνωρίζετε περίφημα το μυαλό
του πατέρα σας. Με μεγάλη μου ευ-
χαρίστηση θα σας έδω τα χρήματα,
άλλά...

— Καταλαβαίνω και σας ευχαριστώ.
Οι γονείς λημονούν κάποτε, πώς ύπη-
ξαν κι' αυτοί νέοι... Δεν πειράζει. Κά-
πως θα τα βολέψω.

— Στην ήλικία σας κανείς, πάντα τα
καταφέρνει, έπε ο τραπεζίτης μ' ένα
έξυπνο χαμόγελο.

Την παραμονή της συναυλίας, ή Μα-
ρία ζήτησε απ' τον Φέλιξ να την πάει
κάπου να φάνε, ύστερα απ' την παρά-
στασή της. Και μια που εκείνος θάφευγε
σύντομα, του πρότεινε να πάρουν ένα
ιδιότερο.

Άλλοτε αυτή ή πρόταση δάκμωνε την
καρδιά του να χοροπηδά, αλλά τώρα το
δέχτηκε σαν ένα ακόμη καπρίτσιο της.

Την ώρα του φαγητού δεν μίλησαν
και πολύ. Ποτέ της δεν ύπηξε τόσο
ώραία, τόσο λαχταριστή. Γύρω απ' το
λαϊμό της κρεμότανε ένα σμαράγδι ό-
περφυσικό μέγεθος κι' όμορφιάς, που
δεν το είχε προσέξει άλλοτε. Στο βλέ-
μα της διάβασε κάποια κρυφή παρά-
κληση, μια δέηση.

— Κάποια μέρα θα καταλάβεις,
του έπε παίρνοντας το χέρι του.

— Θα καταλάβω, καμώθηκε τον ξα-
φνιασμένο αυτός. Πέρασα ύπεροχα.

— Έσύ, ψεύταρος, του έπε ήρεμα.
Σύντομα παντρευτείς ένα σπουδαίο κο-
πέλλα, θα κάνεις σπουδαία παιδιά. Τότε
θα δεις πώς καλύτερα έτσι.

— Μπορώ. Άς πιούμε λοιπόν. Άλή-
θεια τι ύπέροχο που είναι αυτό το πε-
τσάκι.

— Αγόρασα στο Μιλάνο, όταν ντεμ-
ποντάρισα στη Σκάλα. Ξέρεις Μιλάνο;

— Αν τ'έξερε; Και, βέβαια, καθώς και
το περίφημο Ντουόμο του, που έμοιαζε
σά σκαλισμένη δαντέλλα. Και τη Φλωρεν-
τία, τη Νάπολη, τη Ρώμη... Τη γνώ-
ριζε την Ιταλία καλύτερα κι' απ' την
πατρίδα του. Τη λάτρυνε! Τα στενά βιν-
κόλι, τα ξυπόλυτα μπαμπίνι, τους ζητιά-
νους, τις παλιές έκκλησίες, τα μεγάλα
παλάτια. Τη βρώμα, τη λιακάδα, την ό-
μορφιά.

— Άρέσεις Ιταλική κουζίνα, νό;
— Και βέβαια! Σ' έλο τον κόσμο ά-
ρέσει. Την πίτσα, το ριζόττο, όλα.

— Ίσως αθώο, μαγειρέψω Ιταλικά
φαί για σένα, σί; Όταν σε είδα πρώ-
τη φορά, είπα ίσως μαγειρέψω μια μέ-
ρα, θυμάσαι; Αθώο, ύστερα από συναυ-
λία, έσύ έσθεις σπίτι δικό μου κι' έγω
μαγειρέψω Βενετσιάνικο φαί;

Γνωρίζοντας εκείνο το βράδυ, ο Φέλιξ
παρατήρησε μια φωτεινή γραμμή, κάτω
απ' την πόρτα του Κάρλ. Μπήκε αθό-
ρυβα κι' αντίκρισε ένα μελαγχολικό θέ-
μα. Φορώντας τα νυχτικά του, ο τρι-
τος γραμματέας του προξενείου του Ά-
νοβέρου, καθότανε πάνω στο κρεβάτι, με
το βλέμμα πένθιμο καρφωμένο στο σκέ-
πασμα.

— Γιατί δεν κοιμάσαι; ρώτησε ο Φέ-
λιξ.

— Ο Κάρλ βαρειαναστέναξε.

— Σήμερα το πρωί, ο τραπεζίτης μου,
με πληροφόρησε πως ο λογαριασμός μου
έχει εξατμιστεί. Ώστερα, το βράδυ, ή
Σούζυ, ή γυναίκα π' αγαπώ, έξέφρασε
την επιθυμία να την αφήσω ήσυχη. Για
πάντα. Άς αφήσουμε όμους τις σκοτού-
ρες μου. Πώς τα πάει ή σαγηνευτική
πριμαντόνα;

— Απόψε ήτανε πολύ γλυκιά. Πο-
τέ μου δεν είδα τόσο ώραία. Θέλει
να περάσω την τελευταία μου βραδιά
στο Λονδίνο; αθώο, μαζί της. Θα μου
μαγειρέψει ένα Ιταλιάνικο φαί.

— Τι συγνητικό! Οι γυναίκες είναι
ύπεροχες! Καταστρέφεται για δαΐτες, ύ-
στερα σου μαγειρεύουν ένα πιάνο μακα-
ρόνια και παταίζε! Αθώο, όταν κάθε
δουκισσα στο Λονδίνο θα λαχταράει να
δειπνήσει μαζί σου, έσύ θα παλεύεις με
μια στίλα γλυστερά ζυμαρικά, με τη
συντροφία μιάς κοπέλλας που σε ρεζι-
λεύει. Δέ θαρρώ, Φέλιξ. Δεν έλσαι
έρωτευμένος μαζί της. Είναι ή περηφά-

Στα παγωμένα νερά του βορείου Ειρηνικού, οι ένυδριδες κολυμπάνε πάντα
ανά σκέλα.

υδρίδας είναι τα μεγάλα δίθυρα δστρα-
κα, οι άχιβάδες, τα στρείδια κτλ.
Άλλά τα κοχύλια αυτά είναι πολύ
σκληρά και δεν ανοίγουν εύκολα. Έ-
νας τρόπος για ν' ανοίξουν θα ήταν ν'
άφεθούν στον ήλιο επί άρκετή ώρα. Άλλ'
ή ένυδριδα δεν έχει ύπομονη κι' έξ άλλου,
όπως είπαμε, σπάνια πατάει στη στε-
ριά. Γι' αυτό έχει βρει έναν άλλο τρό-
πο, ν' ανοίγει τα δστρακα: Άνεβάζει
απ' το βυθό ένα βότσαλο διαμέτρου 15 -
20 εκατοστών. Τοποθετεί την πέτρα πά-
νω στην κοιλιά της και, σηκώνοντας το
δστρακο με τα δυο της χέρια πάνω απ'
το κεφάλι, το έκσφενδονίζει με δύναμη
πάνω στην πέτρα. Το κοχύλι θρυμματί-
ζεται και ή έφευρετική ένυδριδα κατα-

πολύ σπάνιες. Η χρησιμοποίηση «εργα-
λείων», άλλων από κείνα που έχει προ-
βάλει ή φύση (δόντια, νύχια κτλ.) για
τά διάφορα ζωικά είδη, είναι ιδιότη-
τα σχεδόν άποκλειστικά ανθρώπινη.

Τί πρέπει να συμπεράνουμε για τη
θαλάσσια ένυδριδα; Ότι πρόκειται για
ζώα που παρουσιάζουν σημάδια νοημο-
σύνης ανάλογα, αν όχι άνωτερα, με των
πιό έξελιγμένων ψυχολογικά πλάσμά-
των. Άλλά δυστυχώς οι ένυδριδες δεν
είναι εύκολο να μελετηθούν στο φυσι-
κό τους περιβάλλον. Οι κοινωνίες
τους παραμένουν άπρόσιτες για τον
άνθρωπο και κρατάνε όλα τα μυστικά
τους.

νεία σου, πού έχει πληγωθεί. Με τον καιρό θα σου περάσει.

— Έτσι ένας κυνικός, είπε ο Φέλιξ. Καληνύχτα.

— "Α, αλήθεια, του φώναξε ο Κάρλ, το ξέρεις βέβαια πως έχει έναν έρωμένο, ξ;

— Ο Φέλιξ μαρμάρωσε, ύστερα στράφηκε άρρα στο φίλο του.

— Δεν το πιστεύω. Δεν είν' αλήθεια, είπε με άχρωμη φωνή.

— Μά, ναι. Αυτός ήρθε να με δει σήμερα τ' απόγευμα. Συμπαθέστατος. Τρομερά πλούσιος. Της χάρισε ένα σμαράγδι.

★

Ο ΦΕΛΙΞ διηύθυνε την τελευταία κίνηση της συμφωνίας του, όταν παραδέχτηκε πως ο Κάρλ είχε δίκιο. Δεν έπρεπε κανείς να σπρώχνει στα σουβάρ. 'Απ' τη στιγμή που έμαθε την άπιστία της Μαρίας, ή κάθε ώρα έμοιαζε με σπλιέτο που μπηγνότανε στις σάρκες του. Τώρα πιά είχε βαρεθεί. 'Ο πόνος, ή ταραχή, ή αγωνία της ζήλειας, όλ' αυτά ήταν γελοία. Τούπε ψέματα απ' την αρχή, έπαιξε μαζί του και του σπούχισε ένα σωρό λεφτά. Το μόνο που έπρεπε να κάνει ήταν να τα λησμονήσει όλα και ποτέ, ποτέ πιά να μην ξαναπιστευτεί άλλη γυναίκα. 'Απόψε, ύστερα απ' το δείπνο, το περίφημο σπιτικό, Ιταλικό δείπνο θα την έπαιρνε στην άγκαλιά του και θα της πει πως ήξερε απ' την αρχή για τον έρωμένο της και για τα ψέματά της κι' ύστερα μ' ένα ανάλαφρο φιλάκι θα την αποχαιρετούσε για πάντα.

Τα χειροκροτήματα των ξανάφεραν στην πραγματικότητα της συναυλίας, στο έκλεκτο κι' ένθουσιώδες ακροατήριο. Στο διάστημα της μικρής δεξίωσης που ακολούθησε, λησμόνησε τις φεαλιστικές σκέψεις για τη Μαρία. Χαμογέλασε, υπόκλιθηκε, εξέφρασε τις εύχαριστίες του και φίλησε τα χέρια των κυριών, απόρριψε άμετρητες προσκλήσεις κι' υποσχέθηκε να ξανάρθει του χρόνου στο Λονδίνο.

— 'Αργά τ' απόγευμα, γυρνούσε στο σπίτι μαζί με τον Κάρλ.

— Θα σταλούν στους Σιλεσιάνους πάνω από τριακόσιες γυνέες, αναφώνησε. Είναι μεγάλη ικανοποίηση να δουλεύεις για φιλάνθρωπια.

— 'Ισως θα μπορούσες να δώσεις ακόμη ένα κονσότο για λόγιο μου, είπε ο Κάρλ. 'Η κατάστασή μου είναι το ίδιο απελπιστική με όποιονδήποτε Σιλεσιάνο.

— Πού είναι ή περιφάνεια σου, τον μάλωσε ο Φέλιξ.

— Για την ώρα, πουνθενά. Δός' μου όμως μερικά λεφτουδάκια, και θα γίνω ο πιο περήφανος άνθρωπος.

— Ο Φέλιξ άρχισε ν' άμπαλαρει τα ρούχα του, όταν άκουστηκε ένας χτύπος στην πόρτα. 'Ενας ψηλός, επιβλητικός κύριος, με φαβορίτες, παρουσιάστηκε.

— 'Ο χερ Μέντελσον; ρώτησε με επισημότητα.

— Μάλιστα; είπε ο Φέλιξ που τον πήρε για κανέναν πισωτή.

— 'Ο χερ Φέλιξ Μέντελσον;

— Μάλιστα. Τι πράξει;

— 'Ο κύριος ξάρωσε τα φρόδια. "Εδωσε τ' όνομα και τους τίτλους του και πληροφόρησε τον Φέλιξ, πως επιθυμεί να τον ιδεί ή Μεγαλειότητά της.

— Τώρα; άναρώησε μ' άπόγνωση ο Φέλιξ. Σε δυό ώρες, έπρεπε να βρισκε

ται στης Μαρίας.

— Τώρα.

Στο παλάτι του Μπάκιχαμ, ο Φέλιξ ώδηγήθηκε σ' ένα μικρό, απλό δωμάτιο, όπου ή νεαρή βασίλισσα, σκυμμένη στο κέντημά της κουνέντιαζε με τις κυρίες της ακολουθίας της με πολύ κέφι.

Καθώς άνοιξε ή πόρτα, άναστήκωσε τα χρυσασφιά μάτια της και κούτταξε τον Φέλιξ χαμογελαστά. Τό χαμόγελό της τον μάγεψε, έκρυβε ένα μοναδικό είδος ντροπαλότητας και βασίλεις αξιοπρέπειας. Τού άπλωσε το χέρι, ζητώντας συγγνώμη για την άπαγωγή του. 'Η παρουσία του, είπε δάτανε μια έξαισία έκπληξη για την βασίλισση. 'Τηφλότητά του, που ήταν ένας φλογερός λάτρης της μουσικής, και μεγάλος θανμαστής του. 'Η βασίλισση 'Τηφλότητά του, δεν βρισκότανε αατή τη στιγμή στο παλάτι, αλλά θα επέστρεφε σύντομα. "Τότερα, εκείνη τον παρουσίωσε στις διάφορες κυρίες της ακολουθίας της. 'Ενώ υποκλινότανε, προσευχότανε μυστικά για να γυρίσει γρήγορα ή βασίλισση 'Τηφλότητά του. 'Η Μαρκησία του Ντόρσαϊτ, του πέρασε ένα προσεχτικό χαμόγελο, καθώς αατός έσκυβε πάνω απ' το χέρι της.

— Καί τώρα χερ Μέντελσον, είπε ή βασίλισσα, θα θέλατε να παίξετε για μās;

— 'Επαιξε. Κάθε μικρό κομμάτι γινότανε δεκτό με τις πιο κολακευτικές παρατηρήσεις. 'Εκείνος χαμογέλουσε, ρίχνοντας ανήσυχες ματιές στο ρολόι. Πού, ώ! πού να βρισκότανε ή 'Τηφλότητά του;... "Αναψαν τα φώτα και στο τραπέζι μούσικα των κυριών, το δωμάτιο έγινε πιο οικείο. Τό ίδιο κι' ή βασίλισσα με τις κυρίες της. Τώρα καθήσανε σε κύκλο γύρω απ' το πιάνο, χαμογελαστές, θανμαζόντας. Τό ρολόι σήμανε έπτά, ύστερα όκτώ. 'Ο Φέλιξ έξακολουθούσε να παίζει, αλλά ή σκέψη του πλανήθηκε μακριά απ' τη μουσική. 'Η Μαρία θάτανε έξω φρενών...

Αυτό ήτανε μαρτύριο. Θάρχότανε ποτέ ή 'Τηφλότητά του; 'Η Μεγαλειότητά της δεν είχε να κάνει τίποτα καλύτερο, απ' το ν' άκούει μουσική;

— "Τότερα από ώρα, έφτασε, επί τέλους ο Πρίγκιπας 'Αλβέρτος. Μαζί του βρισκότανε ένας ψηλός, πολύ άριστοκρατικός κύριος, αρκετά χρόνια μεγαλύτερός του. Με συγκαταμένη χάρη ο Πρίγκιπας φίλησε το χέρι της βασίλισσας, υπόκλιθηκε στις κυρίες κι' εξέφρασε την ένθουσιώδη έκπληξή του που βρήκε τον χερ Μέντελσον. Τότε ο Φέλιξ παρουσιάστηκε στον άλλο κύριο, που τον παρακολούθουσε με χαμογελαστό ενδιαφέρον, και που ήταν ο Φρειδερίκος Αύγουστος ο 2ος, βασίλεις της Σαξωνίας.

— 'Ισως νάρθετε κάποτε και στη Σαξωνία; είπε ο βασιλεις μ' ένα εύγενικό χαμόγελο. "Εχετε άκουστά για την Γκεβάντχους "Οркестρα της Λειψίας;

— Καί βέβαια, Μεγαλειότατε.

— Τώρα, άς άκούσουμε λίγη γκουντουσική, διέκρινε ο πρίγκιπας 'Αλβέρτος.

— "Όλοι έδειχναν να είναι στα κέφια τους. Με θαρειά καρδιά, και πεταχτά δάχτυλα ο Φέλιξ έκτέλεσε αρκετές συνθέσεις του. "Τότερα ή βασίλισσα δήλωσε πως θα τραγουδούσε ένα απ' τα τραγούδια του Μέντελσον. Τραγουδούσε με μιάν αδύναμη αλλά εαχάριστη φωνή. 'Ο Φέλιξ δεν τολμούσε πιά να κνττάξει στο ρολόι.

Τελικά, ή συναυλία πήρε τέλος. 'Η

Μεγαλειότητά της ρώτησε τον Μέντελσον, αν θάθελε να γυρίσει σπίτι με ή άμάξι.

— Μονάχα ίσαμε το δρόμο του Μισοφέγγαρου, Μεγαλειότατη. Θα συναντήσω εκεί κάποιον φίλο. "Εναν παλιό ή κογενειακό φίλο. Πηγαίναμε μαζί σχολείο.

— 'Η βασίλισσα έτοιμαζότανε να διατάξει γι' άμάξι, όταν ή Μαρκησία παρατήρησε πως ο δρόμος του Μισοφέγγαρου βρισκότανε στο δρόμο της. Θα χαιρότανε πολύ να πάρει με την άμαξά της τον χερ Μέντελσον.

— "Ενα απαλό άεράκι χάιδνε τα πρόσωπά τους. Κάθισαν για λίγο σ' άμάξι σιωπηλοί, ύστερα ή Μαρκησία τούπιασε το χέρι. Γιατί δεν ήθελε να πάει μαζί της στη βίλλα της 'Ιταλίας; τον ρώτησε σ' ένα τρεμουλιαστό ψήθυρο.

— Θα σου άρεσε εκεί...

— Σίγουρα θα μου άρεσε της άπάντησε. Οι έλιές, τ' άκρογιάλια, αλλά σπουδαίες υποθέσεις τον περιμένανε στο Βερολίνο.

Καθώς ή άμαξα έμπαινε στο δρόμο του Μισοφέγγαρου, εκείνη έγινε κοντά του.

— Τούλάχιστον, δός' μου ένα φίλι, του μουρμούρισε. Έσκυψε να τη φιλήσει. Τα μπάτσα της σφιχτήκανε στο λαιμό του, τα χείλη της κόλλησαν στα δικά του διαμασμένα. "Ηταν ένα μακρύ δυστυχισμένο φίλι. "Αδίστα ο νέος άκουσε κάτι παραθυρόφυλλα να κλείνουν ώρησιμένα, και μάντεψε πως ή άμαξα στεκότανε ακόμη κάτω απ' το παράθυρο της Μαρίας. 'Απαλλάχτηκε γοργά και πήδηξε έξω.

Τράβηξε το κουδούνι, αλλά κανείς θόρυβος δεν άκούστηκε απ' το σπίτι. Χτύπησε και πάλι. "Ετρεξε κάτω στο δρόμο. Φως ξεφαιγε απ' τα παραθυρόφυλλα της κάμαρας της. 'Εκείνη βρισκότανε επάνω... Τή φώναξε. Στην αρχή σιγανά, ύστερα πιο δυνατά.

Μια ξαφνική, τυφή λύσσα τον κατέλαβε. Δεν τον άφηνε να της εξηγήσει, δεν τον άφηνε να την αποχαιρετήσει. Θάφενε απ' το Λονδίνο, δίχως να τη δει. Τούπε ψέματα, τον κορόιδευε και τώρα θα τον παρατούσε δίχως μια λέξη.

— Μαρία, της φώναξε. Σε παρακαλώ, Μαρία!...

Στεκότανε εκεί λαχανιασμένος, έλαιμασμένος, άναζητώντας τρόπο για να μπει στο σπίτι. Ουμήθηκε την πορτούλα. Χύμηξε μέσα, και σκαφάλασε τρία τρία τα σκαλιά.

— 'Εκείνη στεκότανε στην κρεβατοκάμαρά της, σάν καρφωμένη, κντάζοντάς τον με όργη.

— "Ισως με παίρνεις για δόλκα; Τού σφύριξε άνάμεσα απ' τα σφιγμένα δόντια. "Ισως νομίζεις, έγω δε βλέπω εμένα φίλως αυτό το γυνάκι;

— 'Απόψε, όμως, ααδός δεν γνοιαζότανε για το τι σκεφτότανε ή κοπέλλα, για το τι είχε δει. Τή γράφωσε απ' τους ώμους και την έσυρε πάνω του. Τά χείλη του βρήκαν τα δικά της. Δεν ένοιωσε τα χνττήματά της. Τή φίλησε ξανά και ξανά τσακίζοντάς την. Κλεισμένος, σ' ένα έχθρικό άγκάλιασμα κόλλησαν στο κρεβάτι. Της διηγήθηκε λαχανιαστά για το κάλεσμα της βασίλισσας για την αδελή άρσοπορία του. 'Εκείνη δεν σκετιζότανε γι' αυτό. Μονάχα τον φιλή, αατό το φίλι κάτω στην άμαξα.

— Δεν μπορείς πει ψέματα αατό το

φορά... Σε είδα με μάτια μου...

— 'Ο νέος έμπηξε τα γέλια.

— Καί τι δικαίωμα έχεις να ζηλεύεις; Μάλιστα, κι' ο δικός της έρωμένος; Καί το σμαράγδι; Τ' άγόρασες στο Μιλάνο, ξ;

— "Εσύ ξέρεις; 'Η φωνή της έκρυβε άνακούφιση, σχεδόν χαρά. Χαιρομαι... "Ενοιωσε το κορμί της ν' αφήνεται στην άγκαλιά του. Τώρα το δικό της στόμα άναζητούσε το δικό του, ψιθυρίζοντας: Άδριο θα πω όλα... Θα γελάμε. "Τότερα μ' ένα άναστεναγμό του είπε: σεί τρόπο φάρετε.

— Μίλα έγγλέζικα, της είπε τραντάζοντάς την θυμωμένα.

— Έτσι πολύ δυνατός. Παλεύω από καιρό, έπειδι ήρω πολύ φόβο γι' άγάπη... 'Αλλά τώρα δεν παλεύω πιά.

— "Τότερα όλα σίγησαν στο δωμάτιο. Στο μικρό τραπέζι ή φλόγα του καιριού τρεμπάιξε κι' έσβησε.

★

ΜΙΑ βδομάδα άργότερα ο Φέλιξ έύπνησε σε μια χαρούμενη καμαρούλα ενός έξοχικού πανδοχείου, κάπου στο Σάρρεϋ. Τού φαινότανε πως έυπνούσε σε κάποιο άρροστο προάστιο του παραδείσου, καμωμένο μονάχα για έραστές.

— 'Η Μαρία κουνιότανε πλάι του με το πρόσωπό της σφιγμένο στο στήθος του. Τάχανε σκάσει απ' το Λονδίνο, άποχαιρετώντας τον κόσμο της εαπρέπειας, των συμβολαίων και της λογικής.

— 'Η κοπέλλα έυπνούσε εύκολα, με μάτια άστραφτερά όλο πονηριά. 'Ο αισθησιαμός της ήταν σάν την πίστη της, όλοκληρωτικός, άπλοικός κι' άνορθόδοξος. Διατηρούσε πρds το Θεό, τους άγγέλους και τους άγιους μιάν άπόμαχη συντηρητικότητα, όλη σεβασμό. 'Αλλά με την Παναγία, που την άναπαράστανε ένα μικρό ρωμαντιστό άγαλματάκι, βρισκότανε σε φιλικώτατες σχέσεις. Αατό τ' άγαλματάκι ήταν το πολυτιμότερο απ' τα ή πάρχοντά της.

Της χάιδνε τα μαλλιά της απαλά, με την ήρεμη σιγουριά της άπόλυτης ιδιοκτησίας. "Ηταν δικιά του, του τόχε πει εκατό φορές, δικιά του για να την κάνει ό,τι ήθελε. Μπορούσε, να πούμε, και να τη δώσει, αν τόθελε. Στην Βενετία, όπου είχε γεννηθεί, ένας άντρας, αν άγαπιότανε, είχε το πατροπαράδοτο δικαίωμα, να δώσει τη γυναίκα τ' άγαπούσε. Μπορούσε να την άποκτήσει, όποτε κι' όπου ήθελε. Αατός ήταν ο παντρόνος, ο άφέντης. Τού τάχε εξηγήσει με λεπτομέρεια. Τού άνήκε, ο προορισμός της ήταν να τον κάνει εύτυχιμένο. 'Απ' την άλλη μεριά, αν αατή του χάριζε την ήδονή και το κέφι, τότε πρέπει κι' αατός να είναι γλυκός μαζί της, να της δίνει πόλικά φίλια και λόγια άγάπης και να την άφίνει να κάνει ό,τι θέλει.

— "Ετσι, λοιπόν, το πρώτο πράμα που ήλανε ή νέα, ήταν να φύγουν απ' το Λονδίνο. Τού τόπε το πρώτο προινδ στην κρεβατοκάμαρα του Μισοφέγγαρου.

— "Εσύ κι' εγώ, να φύγουμε και μη γυρίσουμε ποτέ πιά, σί; 'Εκείνος θυμήθηκε θαμπα, πως κι' αατή είχε σπηδόλαιο και πως ή θέση του είχε κρατηθεί για την άπογευματινή άμαξα του Ντόβερ. 'Εξ άλλου, άναστενάξε φιλώντας το λαιμό της, δεν έχω πιά λεφτά. Τά έβδερφα όλα, κι' ο πατέρας μου δεν θα μου στείλει άλλα.

— Λεφτά, είπε ή νέα ξαφνιασμένη. "Εχω έγω λεφτά. Μπόλικά.

— "Εκείνος διαμαρτυρήθηκε. Αατό δεν ήταν καθόλου σωστό, ότε καθώς πρέπει. Τον κούταξε παραξενεμένη. "Μα λεντέττοι!... "Ηταν ο άγαπημένος της, νό; Αατό, λοιπόν, ήταν άρετό. Δεν την έγνοιαζε για τίποτε. Μά εκείνος ήταν άνθρωπος μ' αξιοπρέπεια, δεν μπορούσε να πάει στην έξοχή με δικά της λεφτά. Τότε της ήρθε μια ιδέα.

— Στην έξοχή, έσύ γράφεις μια όπερα, σί; 'Εγώ τραγουδίσω στο όπερα δικό σου. Κερδίσουμε πολλά λεφτά, χιλιάδες γυνέες. Τότε μου δίνεις πίσω τα χρήματα. 'Αμέσως όλα έδειξαν έκαθάρα και σουστά. 'Αλλά, άγαπούλα, της είπε. "Εσύ έχεις συμβόλαιο με τον Σερ Τζώρτζ. Σήκωσε τους ώμους της. "Όταν υπέγραψε το κοντράτο, δεν ήταν έρωτευμένη.

— "Ερωτας είναι σά θάνατος, πάντα έρχεται πρώτο. 'Εξ άλλου, ήλ σινιόρ Σμάρτ, ήταν τόσο καλός άνθρωπος, σίγουρα θα καταλάβαινε.

Βέβαια ο Κάρλ, είδε κάπως διαφωρετικά τα πράγματα. 'Αλλά κούνησε το κεφάλι του.

— "Ο τί τρέλλα, άναστενάξε με ζήλεια. "Ωστε σκοπεύεις να γράφεις μιάν όπερα. 'Αλλά κατάλαβε. Κατάφερε να βρει και καμιά πενηνταριά λίρες. 'Ο καλός, ο ύπερόχος Κάρλ!

Κι' έτσι, το σκάσανε σά δυό έγκληματίες κι' ήρθανε σ' έτούτο το μικρό πανδοχείο, όπου περάσανε μια τρισεντυχιόμενη βδομάδα.

Στο τραπέζι βρισκότανε σωροί από χαρτιά μουσικής. Δεν είχε γράψει όποτε μια νύτα, αλλά σύντομα, πολύ σύντομα, ίσως και σήμερα, θα ριχνότανε στη δουλειά.

— 'Η Μαρία σάλεψε. Είχε έυπνησει. Τα χείλη της άγγίξανε τα δικά του.

— Σ' άγαπώ, μουρμούρισε, μ' άγαπās, νό;

— Καί βέβαια.

— Τότε, γιατί δε λές; 'Αγάπη είναι σά φυτό, θέλει νερό. Λόγια άγάπης είναι νερό για φυτό. Σήμερα έγω πάω ψάξω για σάτι.

— Τι σάτι, διαμαρτυρήθηκε αατός άδύναμα. Δε μās χρειάζεται σάτι, είμαστε άπόλυτα εύτυχιμένοι έδω.

Ναί, αλλά στο πανδοχείο ήπληχε κι' άλλος κόσμος και πως θα μπορούσε να συνθέσει όπερα σ' ένα τέτοιο μέρος. "Ετσι, λοιπόν, εκείνη θα πήγαινε και θα βρισκε ένα σπιτάκι, όπου θα ζούσανε όλομόναχοι. "Όχι, δεν ήθελε να τη συνοδέψει. "Ηθελε γα του κάνει έκπληξη.

— "Αργά τ' απόγευμα ξαναγύρισε, μ' ένα θριαμβευτικό χαμόγελο στη μορφή. Ένα χε δέει το σπίτι. "Ηταν μεγάλο, παλιό και άμωφθη.

Μια στιγμή άργότερα, ή άμαξα τους άδηγούσε άνάμεσα σε σκερά, μυροβόλα δρομάκια.

— "Εκεί φώναξε ή νέα. Σου άρέσει, νό;

— 'Ο Πόργος του Κάριςμποργκ, ήταν μικρότερος απ' το Οδίνσορ, αλλά όχι και πολύ.

— Είναι μονάχα διακόσιες γυνέες το μήνα του έξήγησε, καθώς ο Φέλιξ έμεινε σάν κεραυνόπληχτος. "Εδω βόσκεται ή έμμευση για την όπερά σου.

Θα μετακομίζανε άμέσως. Είχε νοικιάσει τον πόργο, μονάχα για τρεις μήνες. "Εγινε σιωπή.

Ξαφνικά τον άρπαξε απ' το μπρότσο, κντάζοντάς τον, ενώ δάκρυα κινούσαν απ' τα μάτια της.

— Βλέπω στο φάτσα σου, νομίζεις πως είμαι πολύ χαζό, του ψιθύρισε τρεμουλιαστά. Νομίζεις είμαι σάν άσιν, ένα γαίδαρος. 'Αλλά δεν καταλαβαίνεις. Στο Βενετία, όταν ήμουνα κορτσάκι, πολύ φτωχό, έυπόλυτο, σκέφτομαι πάντα, κάποια μέρα θα μείνω σ' ένα μεγάλο κάστρο μαζί με πρίγκιπά μου... "Εχω το πρίγκιπά μου.

— Καί τώρα έχεις και τον πόργο σου. Χαμογέλασε σκύνοντας για να τη φιλήσει. Την ένοιωσε. 'Η νέα ζούσε ένα παιδικό όνειρο. Θάμνασε πολύ εύτυχιμένοι στο νέο μας σπιτικό.

Μετακομίσανε την άλλη μέρα. Κοιμήθηκαν σ' ένα τεράστιο κρεβάτι, όπου σχεδόν κάθε βασίλισσα της 'Αγγλίας είχε πλαγιάσει. Δίχως θέριμανση και φωτισμό, ο Φέλιξ συνήθισε στη σκληραγωγία της μεσαιωνικής ζωής. Τρέμοντας, τυλιγμένος σε μια κουβέρτα, δήλωσε πως ήταν έτοιμος για δουλειά.

— "Όσο για τη Μαρία, ήταν κατενθουσιασμένη. Ξεκινούσε κάθε μέρα για νέα έξερεύνηση του πόργου. "Ενα πρωί χάθηκε και κλειστηκε στη φυλακή. Τα ούρλιαχτά της διαπεράσανε τους χοντρούς τοίχους και φτάσανε στον Φέλιξ, που έτρεχε πάνω — κάτω για να μπορέσει να ζεσταθεί. Χρειάστηκε δυό ώρες για να τη βρει και να την άπελευθερώσει. "Όταν, τελικά, βρέθηκε στην άγκαλιά του, εκείνη έκλαψε με λυγμούς από άνακούφιση.

— 'Από κει και πέρα έχασε κάθε διάθεση για περιπέτειες κι' έμεινε το πιοτερο καιρό μαζί του. Κουνενιάζανε για την όπερα που θάγραφε. Μια απ' τις σοβαρότερες δυσκολίες ήταν ή έλλειψη του λιμπρέττο.

— Το λιμπρέττο σ' όλο το όπερες είναι πάντα ήλίθιο, παρατήρησε εκείνη. Λοιπόν έσύ γράφεις δικό σου λιμπρέττο. Αιπό του φάνηκε ασουδαία ιδέα.

Στο άναμεταξύ τα τριανταδυό μέλη του προσωπικού περιπλανιόντανε στον πόργο, άόρατοι. "Αχόμα κι' όταν τους χροιαζότανε. Μάταια ή Μαρία τραβούσε τα κορδόνια των κουνουινών. Μια μέρα εξαφανίστηκαν όλοι, έχτος από έναν ένεννιάχρονο γεροντάκο, που ήταν πολύ αδύναμος για να περπατήσει.

Καυραγιάς ή Μαρία έτοιμασε εκείνο το βράδυ το δείπνο. Δεν ήταν και πολύ καλό, αλλά ο Φέλιξ έκανε πως το είχαριστήθηκε. Για μερικές μέρες, έπαιχότανε το άδύνατο, πασχίζοντας να κρατήσει το νοικοκυριό του πόργου. "Αρνότανε τη βοήθεια του Φέλιξ και του κουβαλούσε κουβάδες με νερό, μάζευε ξύλα για την όμπα της κουζίνας. "Αρχισε να γίνεται νεορική, κορδαίνε και τα παράτησε. Παρακολουθώντας τον Φέλιξ να μασουλίζει στοικά, πασχίζοντας να καταπιεί ένα από τα φαγητά της, τον κούταζε με άπολογητικά μάτια και καταπνιγόντας τα δάκρυά της. "Αδυνατίσανε κι' οι δυό τους αν και δεν χάσανε το κέφι τους. Το πέλο πως μεθυστική άνοησία που είχε περιλείσει τη ζωή τους, κινδύνωνε σε πολλές μεριές τώρα. "Εκείνη χλώμιασε, τα νεύρα της σπάσανε. Τελικά παραδέχτηκε πως ίσως ήπληξε λάθος το νοίκιασμα του Πόργου. Αατός συμφώνησε με λεπτότητα.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: 'Η συνέχεια

Ο Ντελακρουά εκφράζει όσο κανένας άλλος ζωγράφος, το ρωμαντισμό στο έργο του. Όταν η ζωγραφική είχε καταντήσει στεγνή αντιγραφή, ούτος της έδωσε πάλι ζωή με τη μεγαλοφυΐα του κι' άνοιξε καινούργιους δρόμους, που ώδήγησαν στην καταπληκτική αναγέννησή της τον περασμένο αιώνα. Έλάχιστοι άλλοι ζωγράφοι έχουν παίξει τόσο σημαντικό ρόλο στην ιστορία των εικαστικών τεχνών, όσον ο Ευγένιος Ντελακρουά, που η φλογερή δημιουργική πνοή του μένει πάντοτε άσβυστη σε μερικούς από τους ωραιότερους πίνακες των τελευταίων 150 χρόνων.

Η ΦΛΟΓΑ. ΕΝΟΣ ΡΩΜΑΝΤΙΚΟΥ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΚΑΙ Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΔΑΤΡΗ ΝΤΕΛΑΚΡΟΥΑ

ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

ΕΝΑΣ κόσμος μεγαλοπρέπειας και φρίκης, δόξας και αίματος, έχει καταρρεύσει. Μια αυτοκρατορία που είχε κυριαρχήσει στη Γη, έχει σαρωθεί από μια επάσιχνη ήττα: η μετριότητα και η πλήξη έχουν υποκαταστήσει τις καθημερινές εξάψεις των νικών και ήττών. Η έποποιία ενός λαού έχει τελειώσει. Μια τάξη έχει καταρρεύσει, μια άλλη έχει γεννηθεί. Η κυριαρχία του ενός θ' αντικατασταθεί από την ισότιμη παντοδυναμία ενός άλλου — και η 28 Ιουλίου 1830 (ή πρώτη μέρα της περίφημης λαϊκής εξέγερσης στο Παρίσι κατά της μοναρχίας) θα είναι η πρώτη βίαιη επιβεβαίωση της αλλαγής. Ο Ντελακρουά, που είχε γεννηθεί δυο χρόνια πριν από τον 19ο αιώνα, θα διατηρήσει την ανάμνηση του τέλους αυτού ενός κόσμου. Έμφανίζεται στη ζωή του πνεύματος τη στιγμή που κλονίζεται η τάξη αυτή και όλη η τέχνη του θα σφραγισθεί με τη θαυμαστή αυτή έπαφή, με τη δύναμή του ανθρώπου, που έχει φτάσει στην εντατικότερη έκφρασή του, με τη θανασισιότητα του θανάτου. Ο Ντελακρουά θα γίνει ο ζωγράφος των καταρρεύσεων αυτοκρατοριών, των παροδίασεων έδαφών, των θαρράων επιδρομών στη Χίω, των όνείρων που διαμαρτυρούνται κατακτήσεις στην Άνατολή και θα μείνει με την αγίατρευτη πικρία εκείνου που γνωρίζει μόνο τον ξεπεσμό των μεγαλείων που μόλις πρόσλαβε να τα διακρίνει.

Η γοητεία της Άφρικής

ΑΥΤΟ το γενικό χαρακτηρισμό δίνει για τον Ευγένιο Ντελακρουά (1798 — 1863) ο Γάλλος ιστορικός της τέχνης και τεχνοκρίτης Μισέλ Φλοριζόν, που λέει ότι για μια στιγμή είχε πιστευθεί ότι ο λαός και ο ζωγράφος θα συνεργάζονταν για ν' ανοικοδομήσουν την αναγκαία νέα τάξη μετά την κατάρρευση της αυτοκρατορίας του Ναπολέοντος, την άποψη της μοναρχίας και την απότομη έρμηνευση της λαϊκής παντοδυναμίας. Ωστόσο, ο περίφημος πίνακας «Η Έλευθερία οδηγεί

το λαό» (1836) σημαίνει για τον Ντελακρουά λιγώτερο τη χειραφέτηση του πολίτη και περισσότερο τη χειραφέτηση της τέχνης. Είναι μια επανάσταση στη ζωγραφική, που θα έχει άνωπολόγιστες προεκτάσεις. Τη δικιά του τάξη ο Ντελακρουά θα την αναζητήσει αλλού: στην Άμερική, το μέρος του κόσμου όπου μπορούσε ακόμα να ζει ο αρχαίος πολιτισμός, που δεν είχαν μπορέσει να τον μεταφυτέψουν στη γη της Εύρώπης ούτε ο Νταβίντ, ούτε ο Ναπολέων, ούτε ο Έγκρ. Και στην αλγερινή και μαροκινή λάμψη βρίσκει όχι μόνο την ανθρώπινη στάση που αναζητούσε, αλλά και το δικό του καλλιτεχνι-

Στο αεροπλάνο ένας ταξιδιώτης ρωτά την συνοδό: — Δεν θα μου δώσετε αλεξίπτωτο;

— Όχι, κύριε.

— Γιατί, παρακαλώ; Στα πλοία δίνουν πάντοτε σωσίδια στους επιβάτες...

— Στα πλοία, είναι διαφορετικά...

— Τι θα πει διαφορετικά; την διακόπτει ο ταξιδιώτης. Στο κάτω κάτω της γραφής, είναι θέβαιο πώς υπάρχουν περισσότεροι άνθρωποι που ξέρουν να κολυμπούν από εκείνους που ξέρουν να πετούν...

★

Κάποιος θέλει να μπολιάσει το παιδί του, ένας γνωστός του όμως τον αποτρέπει.

— Άδεια θα το μπολιάσεις, του λέει.

— Νά, κι' η αδελφή μου μόλις έλασε το δικό της παιδί, κι' όμως αυτό δεν το έμποδισε να πεθάνει...

— Από βλογιά;

— Όχι... Έπεσε στη στέρνα και πνίγηκε!

κό και φιλοσοφικό περιεχόμενο. Και κατ'ακτά, μόνος του, την έλευθερία της τέχνης: ο ίδιος, με τα χέρια του, γκρεμίζει την καλλιτεχνική αυτοκρατορία που ο Νταβίντ ήταν ο τύραννός της — την γκρεμίζει, όμως, όχι για να ιδρύσει μια παγκόσμια δημοκρατία, αλλά για να έχει το δικαίωμα να κλειστεί στον έαυτό του, ν' αποτραβηχθεί στη μοναξιά, αδιαφορώντας για τις εξωτερικές αναταραχές, προτιμώντας την εγκατάλειψη από τη θυσία της ανεξαρτησίας του, αλλά καταγγέλοντας όσους μπορούσε κάθε κίνδυνο για το πνεύμα, σαν ένας νέος Άμλέτος, σαν ένας νέος Τάσος.

Το παράδειγμα της ένεργητικότητας, η συνήθεια του θανάτου του, η ανακάλυψη των ζωντανών ακόμα ίχνών του πολιτισμού, καθώς και η φλογερή μοναξιά έκαναν τον Ντελακρουά ένα δημιουργό ζωής. Όχι ζωής όπως ο σύγχρονός του Ζερικό, που χρειάζεται τη θερμή και τραγική επικαιριότητα, αλλά ζωής που διαλέγεται την ακριβή στιγμή όταν, έστω κι' αν είναι έτοιμη να εξαφανισθεί, συγκεντρώνει όλες τις δυνάμεις της, συμπυκνώνει όλο το χυμό της: την αποφασιστική στιγμή της ζωής που είναι μεταβατική, αλλά περιέχει όλες τις ανθρώπινες δυνατότητες.

Η ζωή και το έργο της

Ο ΕΥΓΕΝΙΟΣ Ντελακρουά γεννήθηκε στις 26 Απριλίου 1798 στο Σαιν — Μωρίς, στο Παρίσι και πέθανε στο Παρίσι στις 13 Αυγούστου 1863, σε ηλικία 65 χρόνων. Στο διαμέρισμά του της οδού Φύρστενμπεργκ, που είναι σήμερα ένα συγκινητικό μικρό μουσείο. Μαθητής του Γκερέν, κάνει θριαμβευτική εμφάνιση στη ζωγραφική νεώτατος — εκθέτοντας στο Σαλόν του 1822 τον περίφημο πίνακά του: «Ο Δάντης κι' ο Βιργίλιος στην κόλαση», που κάνει τεράστια έντυψη και τον επιβάλλει άμέσως στον καλλιτεχνικό κόσμο. Ο πίνακας αυτός είναι το μανιφέστο του ρωμαντισμού στη ζωγραφική: είναι η κήρυξη πολέμου κατά της ακαδημαϊκής ζωγραφικής και, το ξεκίνημα για μια καινούργια ζωτική, έλεύθερη, πιδέκαστική τέχνη. Δυο χρόνια αργότερα, το 1824, ο Ντελακρουά, που παρακολουθεί με αγωνία την Έλληνική Έπανάσταση και φλέγεται από φιλελληνισμό — κοινό γνώρισμα όλων των ρωμαντικών, από τον Ούγκο ως τον Μπά-

ύρον κι' από τον Σέλλεϋ ως τον Ντελακρουά, — εκθέτει ένα από τα άριστουργήματά του, τις «Σκηνές από τις σφαγές της Χίου», ένα πίνακα που προκαλεί παραλήρημα ένθουςιασμού στη νέα γενιά με την επαναστατική τεχνοτροπία του και άγανακτισμένες επικρίσεις από τους συντηρητικούς, που βλέπουν σ' αυτόν κίνδυνο για την ακαδημαϊκή ζωγραφική. Τότε σημειώνεται στην τέχνη του Ντελακρουά — και στη νέα γαλλική ζωγραφική γενικότερα — η επίδραση των Άγγλων ζωγράφων που αντιπροσωπεύονται στο Σαλόν του 1824. Τον επόμενο χρόνο, μάλιστα, ο Ντελακρουά κάνει ένα ταξίδι στην Άγγλία και στο θαυμασμό του για τον Βελάσκουεθ, για τον Γκόγια, για τον Ροϋμπενς, προστίθεται ο θαυμασμός του για Κόνσταμπλ — τον πραγματικό πρόδρομο του γαλλικού έμπρεσιονισμού. Συνάμα ο Ντελακρουά, ρωμαντικός ως τα βάθη της ψυχής του, θαυμάζει τους Άγγλους ρωμαντικούς ποιητές, τον Ουόρντσοουορθ, τον Κήτς, τον Σέλλεϋ και, προ πάντων, τον Μπάϋρον — λόρδο Βύρωνα — που αγαπά, όπως κι' ο ίδιος, την έλευθερία και την Έλλάδα. Μαζί με τον Κήτς, τον Σέλλεϋ και τον Μπάϋρον όχι μόνο αγανακτεί για τα όργια των Τούρκων στην Έλλάδα και για τη δουλεία του έλληνισμού, και ικανοποιεί συνάμα το νεογέννητο πάθος του για την Άνατολή. Έτσι, στον φημισμένο πίνακά του «Ο θάνατος του Σαρδανάπαλου» (1827) συγκεντρώνει σε μια θαυμαστή και ανυπερόβλητη σύνθεση όλες τις λαχτάρες, όλες τις έλπίδες, όλες τις αγάπες που έχει σαν καλλιτέχνης και σαν άνθρωπος.

Ός το 1832 — ως τα 34 χρόνια του — ο Ντελακρουά βρίσκει την έμπνευσή του στους αγώνες και στην πάλη που του προσφέρουν η Έλλάδα του Ελκωσιένά, η Άνατολή, η ιστορία της Γαλλίας, η περασμένη κι' η τωρινή — καθώς και στα μυθιστορήματα του Ουόλτερ Σκόττ — στις σκωτσέζικες μυαλλάντες του Ρόμπερτ Μπέρνς και στο θέατρο του Σαίξπηρ, του ποιητή που θαυμάζει κι' αγαπά περισσότερο από κάθε άλλο.

Τα άριστουργήματα

Η ΙΣΠΑΝΙΑ — με τις άραβικές, δηλαδή τις ανατολικές αναμνήσεις της — το Μαρόκο κι' η Άλγερία που τις επισκέπτεται το 1832 θα του δώσουν θέματα που θα τα χρησιμοποιήσει άκούραστα: το ταξίδι αυτό θα είναι το σημαντικότερο γεγονός της ζωής του για τη γαλλική τέχνη του 19ου αιώνα: η Άνατολή είναι πια μια κατάκτηση του πνεύματος κι' όχι πλέον μόνο μια έπιθυμία του. Από το ταξίδι αυτό θα γεννηθούν μερικά από τους πιδ ζωγράφους, τους πιδ ρωμαντικούς, τους πιδ πλούσιους σε χρώμα, σε κίνηση και σε έκφραση πίνακες του Ντελακρουά: «Οι Άλγερινές στα διαμερίσματά τους» (1834), «Η μάχη του Γκιςούρη και του Πασά» (πρώτο σχέδιο το 1827, πριν από το ταξίδι στο Μαρόκο, αλλά τελικές μορφές το 1835 και ξανά το 1856), «Οι Δαμιονισάμνοι της Ταγγέρης», (1837 και ξανά το 1857), «Ο έβραϊκός γάμος στο Μαρόκο» (1839), ο Μουλάι Άμπντ — έλ — Ραχμάν»

«Η Έλλάδα που ξεψυχά» (1827). Πίνακας του Ντελακρουά, έμπνευσμένος από την Έλληνική Έπανάσταση, όταν η Έλλάδα κινδύνευε να υποκύψει στον άγωνα, πριν από το Ναυαρίνο.

(1845, 1856 και 1862) και πολλές άλλες αναμνήσεις του Μαρόκου και της Άλγερίας θα είναι στο έξης σταθμό της καλλιτεχνικής σταδιοδρομίας του Ντελακρουά.

Κύριος τώρα των δημιουργικών χαρισμάτων του, ο Ντελακρουά, αρχίζει μόλις έπιστρέφει από τη Βόρεια Άφρική, τα έργα εκείνα που η αξία τους είναι στο επίπεδο των έργων του Βερονέζε και του Τισιανού. Ένώ ζωγραφίζει άριστουργήματα, όπως τους περίφημους πίνακες «Η δικαιοσύνη του Τραϊανού» (1840), «Η είσοδος των Σταυροφόρων στην Κωνσταντινούπολη» (1840) ή «Ο θάνατος του Μάρκου Αθηνάου» (1844).

άσχολεται και με τη διακόσμηση, με τοιχογραφίες, ιστορικών μνημείων: της βασιλικής αίθουσας (1833 — 1837) και της βιβλιοθήκης (1838 — 1847) στο Παλάι Μπουρμπόν, της βιβλιοθήκης της Γερουσίας (1845 — 1847), της πινακοθήκης του Απώλλωνα στο Λούβρο (1849 — 1850), της Αίθουσας της Ειρήνης του Δημαρχείου (1851 — 1853). Έπειτα, από το 1849 ως το 1861 συλλαμβάνει και έκτελει τις διάσημες τοιχογραφίες «Ο Ηλιόδωρος διώχνεται από το Ναό» και «Η πάλη του Ιακώβ με τον άγγελο» στο παρεκκλήσι των Αγίων Άγγελων της έκκλησίας του Αγίου Σουλπικίου. Είναι γόνιμος και

Λεπτομέρεια από τον περίφημο πίνακα του Ντελακρουά «Η σφαγή της Χίου» (1823). Ο πίνακας, εμπνευσμένος από την Έλληνική Έπανάσταση, βρίσκεται στο Μουσείο του Λούβρου.

ακούραστος — και ποτέ δεν κάνει τίποτε μέτριο. Η φλόγα καίει μέσα του διαρκώς, η δημιουργική πνοή του δεν σβύνει καμιά στιγμή. Και η ζωγραφική πλουτίζεται με πίνακες που η ζωτικότητα και η όρμη τους είναι κάτι άλλοτε-λα καινούργιο στην ιστορία της τέχνης.

★
Τα χρόνια 1838 — 1850 σημειώνουν το κορύφωμα της καλλιτεχνικής και κοσμικής δραστηριότητας του Ντελακρουά, που βρίσκεται τότε στην ωριμότητα της δημιουργικής έντασής του. Ο τεράστιος όγκος της εργασίας του, που θα τσάκιζε όποιονδήποτε άλλον, δεν τον εμποδίζει να έχει μια πολυάσχολη κι έντονη ζωή, να περνά θυελλώδεις ερωτικές περιπέτειες, να συχνάζει τακτικά στα θέατρα και στις συναυλίες, να παρακολουθεί όλες τις καλλιτεχνικές και πνευματικές εκδηλώσεις, πρό πάντων τις μουσικές. Είναι στενός φίλος του Σοπέν και της Γεωργίας Σάνδη, καθοδηγεί και προστατεύει νέους ζω-

γράφους και γράφει αξιοθαύμαστες κριτικές και αισθηματικές μελέτες στην «Ε-

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Το χάπι της ανδρείας

Οι ψυχολόγοι αρχίζουν να πιστεύουν πως ο φόβος μπορεί να υπερνικηθεί με μια κοινότατη χημική ουσία. Οι στρατιώτες θα ρίχνονται άφοβα στη φωτιά της μάχης, φτάνει να καταπιούν το κατάλληλο χάπι μαζί με το συσσίτιό τους. Σ' αυτό το συμπέρασμα οδηγούν τα πειράματα του Δρ. Νιλ Μίλλερ με ποντίκια και άρουραϊους.

Στο εργαστήριο πειραματικής ψυχολογίας του πανεπιστημίου Γέηλ, ο Δρ. Μίλλερ και οι συνεργάτες του συνήθισαν τα ποντίκια να φοβούνται ένα φωτάκι που άναβε στο βάθος του κλουβιού τους. Πίσω από το φως βρισκόταν ένα όρεκτικό δόλωμα. Άλλα κάθε φορά που τα ζώα πλησίαζαν στο φως, δελόντουσαν μια ηλεκτρική εκκένωση. Και όσο πιο κοντά πλησίαζαν, τόσο ισχυρότερη ήταν η εκκένωση.

Άρκεσε όμως μια μικρή δόση σοδίου αμυγάλ για να γίνουν τα ποντίκια γενναία. Μόλις κατάπιναν το φάρμακο, άψηφουσαν τις ηλεκτρικές εκκένώσεις και έβραζαν ατρόμητα το δόλωμα...

πιθεώρηση των δυο κόσμων» και σ' άλλα λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά περιδικά. Οι μελέτες του αυτές αφήνουν εποχή και θαυμάζονται ακόμα και σήμερα. Ο Μπωντελαίρ — ο κορυφαίος τεχνικρής του 19ου αιώνα τον ανακηρύσσει ένα από τους μεγαλύτερους ζωγράφους του κόσμου όλων των εποχών και προλέγει την αποφασιστική επίδρασή του στο μέλλον της ζωγραφικής. Το 'Ινστιτούτο ώστόσο, όπου βασίλευε ο Έγκρ, ο ζωγράφος που συνεχίζει την κλασική παράδοση και αντιπαθούσε βαθειά το ρωμαντισμό, δεν τον εξέλεξε μέλος του παρά μόνο το 1857, όταν πια το γαλλικό κοινό είχε ανακηρύξει τον Ντελακρουά στην Παγκόσμια Έκθεση του 1855, το μεγαλύτερο ζωγράφο της εποχής του σε παγκόσμια τελετή. Οι έχθροι του όμως, οι όπαδοί της ακαδημαϊκής ζωγραφικής, δεν άφωπλίσθηκαν και στο 'Ινστιτούτο — στο Τμήμα Καλών Τεχνών — ο Ντελακρουά έμενε άπομονωμένος: Τον είχαν εκλέξει μέλος του 'Ινστιτούτου, αλλά τον κρατούσαν σ' άπόσταση. Η άρρώστεια που τον βασάνιζε από το 1842 και που πάντων άπό το 1847, όταν εκδηλώθηκε φανερά η φθίση, συνετέλεσε να γίνει πιο βαθειά ή μοναξιά του Ντελακρουά. Δέκα πέντε δλόκληρα χρόνια πάλαψε εναντίον στο θάνατο, εξακολουθώντας να ζωγραφίζει, με υπεράνθρωπη αληθινά δραστηριότητα, άριστουργήματα: πίνακες και τοιχογραφίες. Δεν είναι ίσως άσχετο ότι ο Ντελακρουά έζησε και εργάστηκε σε μια επαναστατική εποχή όπου ή δράση και ή ενεργητικότητα ήταν κοινό γνώρισμα: στην ήρωική εποχή του Ρωμαντισμού.

Ήταν ίσως ο ρωμαντικώτερος άπό τους ρωμαντικούς και συνάμα ο πιο ρωμαλέος καλλιτεχνικά. Τα τελευταία χρόνια του είναι μια άπόδειξη της ρωμαλεότητας του: ψυχικής και καλλιτεχνικής. Άγωνίστηκε ως το τέλος και πέθανε χωρίς να λυγίσει. Έπρεσε επάνω στις επάλξεις. Δεν άφησε όμως πίσω του ούτε έρείπια, ούτε σύγχυση: άφησε ένα δλοκληρωμένο έργο, άπό τα πιο πλούσια και τα εκπληκτικώτερα που έχει χαρίσει ή παγκόσμια ζωγραφική. Περισσότερο, όμως, κι' άπό το αξιοθαύμαστο έργο του, εκείνο που κάνει τον Ντελακρουά σταθμό στην ιστορία της Τέχνης είναι ότι ξανάδωσε τη ζωή στη ζωγραφική.

Η ραγδαία χειραφέτηση της γυναίκας στον σύγχρονο κόσμο, δεν προοιωνίζεται απλώς την έξισωση των δυο φύλων. Τείνει ν' ανατρέψει αυτή την έξισωση άπό την άλλη πλευρά, επαναφέροντας στην αύριανή, υπερπολιτισμένη ανθρωπότητα το προϊστορικό φαινόμενο της μητριαρχίας

ΑΝΑΤΕΛΛΕΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΑΡΧΙΑΣ

Το πρόβλημα της ισότητας των δυο φύλων σε νέα, κρίσιμη φάση.

ΚΑΤΑ τις τελευταίες δεκαετίες, στις περισσότερες άπό τις πολιτισμένες χώρες της ύηλίου, ή γυναίκα έχει έξισωθεί σχεδόν άπό κάθε άποψη με τον άνδρα. Το ώραίο φύλο, έτσι είναι σήμερα παρόν σε όλους ή περίπου σε όλους του τομείς της δημόσιας ζωής. Έχουμε τη γυναίκα άστυνομικό, τη γυναίκα — δικαστή, τη γυναίκα — δουλευτή, τη γυναίκα πρεσβευτή, τη γυναίκα — ύπουργό, τη γυναίκα — δικηγόρο, τη γυναίκα — γιατρό, τη γυναίκα — αρχιτέκτονα, τη γυναίκα — άρχαιολόγο, τη γυναίκα — δημοσιογράφο και τη... γυναίκα — ύποψήφιο άστροναύτη. Πράγματι, είναι πολύ πιθανό ότι το πρώτο ανθρώπινο όν, που θα πατήσει πόδι στη Σελήνη, στην Άφροδίτη ή στον Άρη, θα άνήκει στις άπογόνους της Εύας.

Άκόμα και στις πολιτισμένες εκείνες χώρες, που ή κοινωνική ζωή εξακολουθεί να έχει πολύ γερούς δεσμούς με την παράδοση, ή νομική χειραφέτηση της γυναίκας πέρα άπό τα ταρινά όρια συζητείται τώρα στα σοβαρά. Έτσι, τις προάλλες, ο 'Ιταλός σοσιαλδημοκράτης βουλευτής Βιτσίνι πρότεινε ένα σχέδιο νόμου, προσωρινό, αν ψηφιστεί, να άνατινάξει στον άέρα την παραδεδομένη δομή της 'Ιταλικής οικογενείας, άπαλλάσσοντας τη γυναίκα άπό κάθε έξάρτηση ως προς τον άνδρα. Ο βουλευτής αυτός ζήτησε συγκεκριμένα να τροποποιηθεί το άρθρο 144 του 'Ιταλικού άστικού κώδικος, ώστε: 1) να παύσει να άναγνωρίζεται στον σύζυγο ή ιδιότητα του άρχηγού της οικογενείας, 2) ή γυναίκα να μη παίρνει πια το επίθετο του άνδρός, αλλά να το προσθέτει στο δικό της και 3) να μην είναι ύποχρεωμένη να ακολουθεί τον σύζυγό της όπουδήποτε ο τελευταίος κρίνει κατάλληλο να εγκαταστήσει την οικογένεια.

ΤΟ πρόβλημα της πλήρους έξισώσας των δυο φύλων έχει τώρα ξανάρθει σχεδόν παντού στο προσκήνιο με ιδιαίτερη έμφαση. Στην Άμερική, οι γυναίκες εκπροσωπούν ένα ύψηλότατο ποσοστό του παραγωγικού πληθυσμού. Στη Γαλλία, το 39,7% κι' ιδιαίτερα οι παντρεμένες το 48,9%, σύμφωνα με στατιστική του 1954. Στη Γερμανία το 34%. Στην 'Ινδία, το 25%. Στην Κίνα το 33%. Στη Σοβιετική Ένωση, ή γυναίκα είναι παρούσα σε κάθε πεδίο. Υπάρ-

χουν 700 χιλιάδες γυναίκες μηχανικοί και 300 χιλιάδες γιατρίνες. Στον τεχνολογικό τομέα, οι γυναίκες εκπροσωπούνται άπό το 36%, στις άγροτικές ειδικεύσεις άπό το 40%, στη βιομηχανία άπό το 54%, στην εκπαίδευση άπό το 69%. Έξ άλλου, ή γυναίκα είναι παρούσα σε όλα τα άναριθμητα συμβόλεια, που συναπαρτίζουν την πολιτικοδιοικητική δομή του κράτους. Στην 'Ιαπωνία το Σύνταγμα του 1946, που επίβλήθηκε άπό τις 'Ηνωμένες Πολιτείες, άναγνωρίζει την άπόλυτη ισότητα των δυο φύλων σε δλόκληρο το πολιτικό και το κοινωνικό περιβάλλον. Στη Γερμανία, όπου, έκτός των άλλων, οι γυναίκες είναι περισσότερες άπό τους άνδρες (σε πληθυσμό 52.149.500, οι άρρενες είναι 24.511.800), ένας νόμος του 1958 σχετικός με την ισότητα των δυο φύλων περιέχει ένα άρθρο, σύμφωνα με το όποιο ή σύζυγος έχει δικαίωμα σ' ένα καθωρισμένο μίνιμουμ του διαθεσίμου χρήματος κι' ο σύζυγος που δεν άνταποκρίνεται σ' αυτό το καθήκον είναι ύπόλογος ενώπιον της δικαιοσύνης. Αυτό το μίνιμουμ του διαθεσίμου εισοδήματος άφορά τις στοιχειώδεις άνάγκες της γυναίκας, όπως ή... τηλεόραση, ή ηλεκτρική σκούπα, το αυτόματο πλυντήριο κ.λπ.

ΣΕ ώρισμένες χώρες, ή γυναίκα, έκτός του ότι άναπτύσσει παραγωγική δραστηριότητα ύψηλης ποιότητας κι' άποδόσας, έχει ήδη άποκτήσει κυριαρχική δύναμη άπό μερικές σπουδαίες άτάμεις πάνω στον άνδρα. Στην Άμερική, ή ιδιωτική περιουσία είναι κατά μεγαλύτερο μέρος συγκεντρωμένη στις γυναίκες. Ένας διάσημος οικονομολόγος αυτής της χώρας γράφει σχετικά: «Οι Άμερικανοί πεθαίνουν ως επί το πλείστον ναριότερα άπό τις Άμερικανίδες. Η ζωή τους έχει πιο γρήγορο ρυθμό άπό εκείνο των γυναικών. Έτσι, τα 70% των ιδιωτικών κεφαλαίων έχουν σωρευτεί σε γυναικεία χέρια. Ο νόμος επιτρέπει την εύκολη άναπλήρωση των παιδιών. Η διαθήκη είναι νόμιμη, αν τους άφεθεί άπό ένα δολάριο. Άπεναντίας, είναι πολύ πιο δύσκολο να άποκληρωθεί ή σύζυγος. Ένας Γάλλος, ένας 'Ιταλός, ένας Έλληνας ζει για τα παιδιά του. Ένας Άμερικανός, για τη γυναίκα του.

Άπεναντίας, σε πολλές άλλες χώρες, ιδίως στην Άφρική και την Άσία, ή γυ-

ναίκα βρίσκεται ακόμα στο περιθώριο. Στην 'Ισπανία, μόναξα ένα 11% γυναικών άσκει δραστηριότητα έξω άπό την οικογενειακή έστια.

Άλλά μπορεί πράγματι ή γυναίκα να άνταποκριθεί σε ήγετικούς ρόλους μέσα στην κοινωνία; Ός προς το θέμα αυτό, οι γνώμες διίστανται. Είναι ήδη γεγονός, ότι στην Άμερική και τη Σοβιετική Ένωση ή γυναίκα άναπτύσσει συγκεκριμένες κοινωνικές δραστηριότητες με την ίδια ικανότητα και με την ίδια άπόδοση όπως κι' ο άνδρας. Στη Γαλλία, σύμφωνα με τους κοινωνιολόγους της Σορβόνης, που έκαναν ειδικές έρευνες, ή γυναίκα είναι άπό τη φύση της πιο άποδοτική σε ό,τι άφορά την καλή όργάνωση των επιχειρήσεων. Πολύ διαφορετική είναι ή άποψη των Άγγλων κοινωνιολόγων. Η Μεγάλη Βρετανία είναι ή χώρα εκείνη της Δύσεως, όπου ισχύουν ακόμα οι πιο έντονες διαχωριστικές γραμμές άνάμεσα στα δυο φύλα. Σ' ένα δοκίμιο του για την Άγγλida, ο Μισέλ Ραγκόν γράφει ότι στο 'Ηνωμένο Βασίλειο, τα σαδιστικοχαρακτήρες εγκλήματα, που ή συχνότης τους είναι έκδηλη, όφειλονται στον έπιμενο διαχωρισμό των δυο φύλων. Άγγλοι έρευνητές, που μελέτησαν συστηματικά ένα σωρό σχετικές περιπτώσεις, άποφάνθηκαν ότι ή γυναίκα δεν είναι ίκανή άπό τη φύση της να εκπληρώνει ήγετικά καθήκοντα. Έχει λογικότητα, πρακτικότητα, εύστροφία, αλλά δεν κάνει για υπεύθυνους ρόλους, γιατί πέφτει θύμα των συγκινήσεων. Σύμφωνα με μια άλλη έρευνα, που έγινε στη μέση Άγγλida, οι ιδύουσιες γυναίκες δεν είναι σε θέση να διατηρούν σε ίσορροπία τις σχέσεις τους με τους ύφισταμένους τους. Η στάση τους είναι είτε ύπεροπτική είτε συγκαταβατική. Σε πολλούς εργάτες κι' εργάτριες του Μπίρμιγχαμ, του Μάντσεστερ και του Ντάρχαμ ύποβλήθηκε ή έρώτηση αν θα προτιμούσαν να δουλεύουν κάτω άπό άρρενα ή άπό θηλυκό προϊστάμενο. Τα 92% των εργατών και τα 72% των εργατριών άπάντησαν ότι προτιμούσαν το πρώτο.

Πότε το ζήτημα αυτό θα διασαφηνισθεί ικανοποιητικά, είναι άδύνατο να το προεικόσουμε. Πάντως ή αδιάκοπη χειραφέτηση της γυναίκας θα άποδείξει σχετικά γρήγορα αν ή έξισωση των δυο φύλων είναι άπόλυτα βάσιμη ή όχι. Δεν άπακλείεται, έξ άλλου, να άποδειχθεί ότι ή γυναίκα, τουλάχιστο εν μέρει, είναι όν άνώτερο άπό τον άνδρα, όποτε ένα προϊστορικό κοινωνικό φαινόμενο θα άναδυθεί μέσα στον σύγχρονο πολιτισμό: ή μητριαρχία.

ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΚΕΡΔΙΣΕΙ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ;

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 6

μπορεί να θεωρηθεί σαν κατακτητής της Μαδαγασκάρης. Οι Γερμανοί οικοδομούν, εξοπλίζουν, διευδύνουν ακούραστοι διύλιση, χαλυβουργεία, εργοστάσια εργαστηρίων.

★

Η ΤΕΧΝΙΚΗ αυτή, της «μπουλντόζας» θα διαρκέσει; Ήδη μερικοί Άφρικανοί ηγέται φαίνονται αδηφάγοι. Το Τόγκο είχε υπογράψει, στις 10 Ιουλίου 1960, συμφωνία εμπορίου και βοήθειας με την Μπόν. Στις 10 Νοεμβρίου, ο Όσπια Κοκό, ύπουργος του Εμπορίου του Τόγκο, επισκέφθηκε το Γερμανό αντιπαρακαλλάριο καθηγητή Έρχαρτ. «Η συμφωνία είναι εν τάξει» είπε. «Να μου δώσετε, όμως, ακόμα 8, τι χρειάζεται για να δελτιώσουμε τη Γεωπονική Σχολή μας, να κάνουμε υδραυλικά έργα, να αξιοποιήσουμε καλλιεργήσιμα έδαφη. Επίσης και τα μέσα για να ιδρύσουμε ένα κέντρο εκπαιδύσεως στο Λομέ και να κατασκευάσουμε ένα λιμάνι...».

Η δουλμία αυτή είναι σημάδι ανησυχίας στους μαύρους. Δεν αγνοούν ότι τα πλούσια και ισχυρά κράτη θα κουρασθούν να δίνουν.

— Σε πέντε, ίσως δέκα χρόνια είπε ο πρόεδρος της Γκάνα κ. Γκρούμα ή Άμερική, ή Εύρωπη, ακόμα και η Σ. Ένωση θα σταματήσουν να μας βοηθούν. Θα πρέπει τότε να τα βγάλουμε πέρα μόνοι μας. Γι' αυτό δεν πρέπει να έχουμε σύνορα. "Ας ενώσουμε».

Ο παναφρικανισμός έχει πολλούς υποψηφίους, όπως λέγει ο κ. Λαβέρν του Καί ντ' Ορσάι. Οι χώρες της Γαλλικής Κοινότητας είναι περικυκλωμένες από το Μαρόκο, το Μαλί, τη Γουινέα, την Γκάνα, τη Σομαλία. Για την ώρα, οι δυνάμεις ισορροπούν. Όλα, όμως, μπορούν ν' αλλάξουν τώρα που έγινε ανεξάρτητη η Νιγηρία. Με τα 40.000.000 του πληθυσμού της, το νέο αυτό κράτος, το πιο πολυάνθρωπο της Αφρικής, είναι ένας διαιτητής.

Και το αντίτιμο αυτής της διαιτησίας; Η Γαλλία το ξέρει: να μπει κι' αυτή στον τρελό χορό της βοήθειας και του ανταγωνισμού. Να βοηθήσει τη Νιγηρία, που την ονομάζουν «τρελή χώρα» για τις απέραντες ελπίδες της, να πραγματοποιήσει την οικονομική ενότητα της.

— Έχουμε ένα σύμμαχο εκεί λέγει ο κ. Όφφρουά, ο πρεσβευτής της Γαλλίας στο Λάγκος της Νιγηρίας. «Είναι ο Άμπουκαμπάρ Τοβάφα Μπαλέβα, 49 χρόνων, μουσουλμάνος, άλλοτε δημοδιδάσκαλος...».

Ο αξιόλογος αυτός ρήτορας, που τον άποκαλούν οι συμπατριώτες του «Χρυσή Φωνή», μετριοπαθής και ήρεμος, είναι ο πάτριος της Νιγηρίας. Στη σκιά, όμως, κινούνται δύο άνδρες. Ο δρ Άζικιέ, 57 χρόνων — ο Ζικ για τους μαύρους — είναι αδιόλακτος έθνικιστής. «Το 2044 — λέγει — η Αφρική θα έχει καταστρέψει την Εύρωπη και θ' άπειλει με έξαφάνιση τις Ήν. Πολιτείες. Ο έθνικισμός θα λέγεται τότε «ζικισμός» στη

Νιγηρία». Ο δεύτερος ηγέτης της αντιπολιτεύσεως στη νιγηριανή Βουλή λέγεται Όμπαφέμι Άδολόδου. Με γυαλιά, με προγούλι, ο παλιός αυτός συνδικαλιστής, πρώην δικηγόρος στο Λονδίνο, λέγει: «Αν οι Κινέζοι μπορούν να μας βοηθήσουν να πραγματοποιήσουμε το σκοπό μας, μιαν Ισχυρή, ενωμένη Άφρική, τότε θα σκεφθούμε κινέζικα!...»

Ποιος θα κερδίσει την Άφρική; η Άνατολή ή η Δύση; Η μήπως κανένας, αλλά μόνοι κερδισμένοι από τον ανταγωνισμό θα βγούν οι Άφρικανοί; Στο έρώτημα αυτό μόνον ο χρόνος μπορεί ν' απαντήσει.

ΔΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΗΣΙΑΣ ΠΡΟΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ Η ΓΡΙΠΗ

Ένω η επιδημία της γρίπης εξαπλώνεται όλο και περισσότερο και καθημερινώς αναγγέλλονται κρούσματα βαρείας μορφής εις μεγαλύτεραν έντασιν, οι επιστήμονες πέραν της προσπάθειας των διά την εξεύρεσιν των φαρμάκων που θα υποτάξουν εις τας θελήσεις της επιστήμης και την ασθένειαν αυτήν, έστρεψαν με τόν ίδιον ενδιαφέρον την προσήν των εις την πρόληψιν εν της προσβολής των υγιών οργανισμών.

Κατόπιν μακρών έρευνών κατέληξαν εις τόν συμπέρασμα ότι η γρίπη προσβάλλει τόν οργανισμόν διά της στοματικής όδου και συνεπώς επιβάλλεται η λήψις μέτρων προς παρεμπόδισιν της διεισδύσεως των μικροβίων εις τόν οργανισμόν διά της όδου ταύτης.

Συνιστάται λοιπόν όπως αποφεύγουν οι πολυσύχναστοι χώροι και διατηρείται η καθαριότης και άντισηψία του στόματος διά της χρησιμοποίησης ένδεδειγμένων προς τούτο φαρμάκων, τα όποια να μὴν προκαλούν όση και αν είναι η χρησιμοποίησις των παρενέργειαν τινά εις τόν οργανισμόν.

Επειδή η άποφυγή του συνσυστήματος είναι μάλλον άνεφικτος, διότι και η άπλή μεταφορά διά τού λεωφορείου είναι άρκετή διά την μόλυνσιν, ως μόνον πρόληπτικήν μέσον συνιστάται η τακτική άντισηψία της στοματικής κοιλότητος. Ός άριστον και άποτελεσματικόν φάρμακον διά την επίτευξιν του σκοπού τούτου άποδεικνύεται και χρησιμοποιείται εύρως όχι μόνον εις την Εύρώπην αλλά και εις την Ελλάδα τόν γνωστόν εις σταγόνας άντισηπτικόν ΙΟΔΟΣΑΝ του οίκου ΖΑΜΒΕΛΕΤΤΙ — MILANO.

Διά αυτού προσφέρεται αξιόλογος προστασία και όγιεινή του στόματος, των οδόντων και των ούλων και επιτυγχάνεται πλήρης άντισηψία της ρινοφαρυγγικής κοιλότητος, με άποτέλεσμα την εξαφάνισιν των πιθανών υπαρχόντων εστιών γρίπης.

Προς τούτοις διά του ΙΟΔΟΣΑΝ καταπολεμώνται αι φλεγμοναί όξείας άμυγαλιτιδος, ή πύρρροια των ούλων και ή κακοσμία του στόματος.

Πώς θα κόψουμε τό κάπνισμα;

Γιά τόν μανιώδη καπνιστή που θέλει να κόψει τό κάπνισμα δεν υπάρχει άλλος τρόπος από τη δύναμη της θελήσεώς του... Αυτό είναι τό άπογοητευτικό συμπέρασμα στο όποιο καταλήγει ό Όλλανδός δρ Βαν Προύστιτς — που θεωρείται διεθνώς ως αυθεντία επί του θέματος — σ' ένα διδλίο του που δημοσιεύθηκε πρόσφατα.

Δέν υπάρχει εύκολος δρόμος προς τόν μετριασμό η τη διακοπή του καπνισματος, γραφει ό Όλλανδός γιατρός. Τα διάφορα χάπια, φάρμακα, καραμέλλες κλπ. που υποτίθεται ότι βοηθούν τόν καπνιστή να κόψει τό κάπνισμα, είναι άποτελεσματικά μόνο αν ό καπνιστής έπιθυμει ειλικρινώς να πάψει να καπνίζει και άν είναι πρόθυμος να πληρώσει τό τίμημα.

Τό τίμημα της διακοπής του καπνισματος είναι η δυσπεψία, τό στεγνό στόμα, ό πονοκέφαλος, η ζαλάδα, ή δυσκοιλιότητα και ή δυσθυμία που παρατηρούνται κατά τις πρώτες έβδομάδες της άποχής. Άλλά, ακόμα κι' αυτά τα συμπτώματα είναι κατά μέγα μέρος ύποκειμενικά.

Δέν υπάρχει λοιπόν καμμία σίγουρη μέσος για να κόψουμε τό κάπνισμα χωρίς να υποφέρουμε; Όχι, άπαντα άπερίφραστα ό δρ Προύστιτς. Μονο με τη δύναμη της θελήσεως. Μπορούμε όμως να διευκολύνουμε κάπως την προσπάθεια με μιαν άλλαγή περιβάλλοντος. Για τόν μανιώδη καπνιστή, τό κάπνισμα είναι ένα άναπόσπαστο μέρος της καθημερινής ρουτίνας. Ο άνθρωπος που είναι συνηθισμένος να καπνίζει κατά την εργασία του, η μετά την εργασία, είναι δύσκολο να ξεχάσει αυτή τη συνήθεια. Η καλύτερη εύκαιρία για ν' αρχίσουμε μιá προσπάθεια άποχής είναι οι διακοπές σ' ένα ταξίδι, που μας μεταφέρει σ' ένα καινούργιο περιβάλλον και μας έπιτρέπει να ξεχάσουμε λίγο τις παλιές μας συνήθειες.

★

Ο «αίρετικός» Κέπλερ

Οι Γερμανοί γιόρτασαν πρόσφατα τα 330 χρόνια από τό θάνατο του Γιοχάννες Κέπλερ, του διάσημου αστρονόμου που οι εργασίες του ένέπνευσαν τόν Γαλιλαίο και άργότερα τόν Νεύτωνα. Δυστυχώς, ό πρόδρομος αυτός της σύγχρονης αστρονομίας, που έφάρμοσε πρώτος τό λογαριθμικό σύστημα στις φυσικές επιστήμες, πέθανε πάμπτωχος σε ηλικία 59 ετών. Οι τολημρές έπιστημονικές του θεωρίες δυό φορές παρά λίγο να τόν ώδηγήσουν στην πυρά των αίρετικών. Και η μητέρα του γλύτωσε παρά τριχα από τόν ίδιο κίνδυνο: Κατηγορήθηκε ως «μάγισσα και μητέρα μάγου».

Σπάνια η έπιστήμη άμείβει αυτούς που την ύπηρετούν πιστά...

Οι κατακτήσεις της έπιστήμης

Οι Γάλλοι απέκτησαν κι' αυτοί τόν πρώτον άστροναύτη τους: είναι ένα μεγάλο λευκό ποντίκι που λέγεται "Έκτωρ κι' έκσφενδονίσθηκε μέσα σε μιá κάψουλα του γαλλικού πυραύλου «Βερονίκη» σε ύψος 150 χιλόμετρων. Η κάψουλα έντοπίσθηκε με τό ραντάρ σε άπόσταση 45 χιλόμετρων από τη βάση έκτοξεύσεως του Κολόμ Μπεσάρ. Ο Έκτωρ ήταν όλοζώντανος παρά τις καυσιές που υπέστη κατά τη διάρκεια του σύντομου ταξιδιού του. Τηλεμετρικά όργανα ήταν συνδεδεμένα με τό σώμα του κι' επέτρεπαν την παρακολούθηση των φυσιολογικών του αντιδράσεων από τούς έπιστήμονες της βάσεως Χαμαγκιό της Σαχάρας. Η ένταχύνση της «Βερονίκης» κατά την έκτόξευσή φτάνει τα 20 μέτρα κατά δευτερόλεπτο και η τελική της ταχύτητα ξεπερνάει τα 1900 μέτρα κατά δευτερόλεπτο. Ο Έκτωρ φορούσε ειδική «στολή» διαστήματος που τόν προστάτευε από την έπίδραση της έπιταχύνσεως. Η λεκτροδία που είχαν συνδεθεί με τόν οργανισμό του μετέδιδαν τις έναλλαγές του καρδιακού παλμού, της άναπνοής και της πίεσεως του αίματος.

★

Ο ΡΩΣΟΣ ραδιοαστρονόμος Σεβολνζ Τρόϊτσκι υποστηρίζει ότι η επιφάνεια της Σελήνης μοιάζει με «άπολιθωμένο άφρό» και ότι δεν αποτελείται από πυκνό στρώμα σκόνης, όπως πιστεύεται εδρότατα μεταξύ των έπιστημονικών κύκλων. Η άνάλυση των ραδιοσημάτων που ανακλώνται στη σεληνιακή επιφάνεια, γράφει ο Τρόϊτσκι, δείχνει ότι τό στρώμα αυτό του «άπολιθωμένου άφρου» έχει πάχος 130 περίπου εκατοστών του μέτρου.

★

Ο άμερικανικό πειραματικό πυραυλικό άεροσκάφος X — 15 βούρκεται ένα άκόμα βήμα πλησιέστερα προς τό σκοπό της καταμετρήσεως των διαφόρων πιέσεων που διαμορφώνονται κατά τις υπερηχητικές πτήσεις στις παρυφές του διαστήματος. Όριστικά στοιχεία για την άνθεκτικότητα και ή λειτουργία του άεροσκάφους — π. χ. ή άεροδυναμική θερμοαν-

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

ση, ή σταθερότητα και ή έλεγχος — θα συγκεντωθούν όταν τό άεροπλάνο θα δοκιμασθεί στη μεγαλύτερη δυνατή ταχύτητα των 5.760 χιλόμετρων την ώρα, σε ύψος 160 χιλόμετρων πάνω από την επιφάνεια της Γης. Η κατασκευάστρια ένταρία παρέδωσε στον Έθνικό Όργανισμό Άεροναυτικής και Διαστήματος (ΝΑΣΑ) και την Άμερικανική Άεροπορία τόν δεύτερο τύπο του X — 15 που έχει έφοδιασθεί με ισχυρότερο κινητήρα του άρχικου. Στους προσεχείς μήνες θα πραγματοποιηθούν από χειριστές του Ν. Α.Σ.Α. ή της Άεροπορίας δοκιμαστικές πτήσεις κατά τις όποιες θ' αναπυγχνούν ταχύτητες μέχρι 4.000 χιλόμετρων την ώρα. Οι δοκιμαστικές αυτές πτήσεις θα πραγματοποιηθούν πάνω από την έσομο της Νότιας Καλιφορνίας και μόνο μετά την έπιτυχή έκβαση τους θα έπιχειρηθεί ή άνοδος του X — 15 στις παρυφές του Διαστήματος. Στις περιοχές αυτές ή άμύσφαρη είναι πολύ άραιά και συνεπώς για να έπιτυγχάνεται ό έλεγχος του X — 15 θ' απαιτείται ή χρησιμοποίηση μικρών άεριοωτήτων παρασκήλιων με κείνες που χρησιμοποιούν στα διαστημόπλοια.

Τό X — 15 αποτελεί ένδιάμεσο είδος μεταξύ του άεροπλάνου και του διαστημόπλοιου. Τό νέο μοντέλλο έχει κινητήρα προωθητικής ισχύος 57.000 λίβρων, δηλαδή μεγαλύτερης από όποιουδήποτε άλλου έπανδρωμένο άεροσκάφος. Γι' αυτό και τό X — 15 πρόκειται να εδρότατα μεταξύ των έπιστημονικών κύκλων. Η άνάλυση των ραδιοσημάτων που ανακλώνται στη σεληνιακή επιφάνεια, γράφει ο Τρόϊτσκι, δείχνει ότι τό στρώμα αυτό του «άπολιθωμένου άφρου» έχει πάχος 130 περίπου εκατοστών του μέτρου. Και οι δυό αυτοί άριθμοί αποτελούν άνεπίσημα ρεκόρ.

★

Η Μυστηριώδης ούσία που προκαλεί τη λευκαμία τόν (καρκίνο του αίματος) άπομονώθηκε από έπιστήμονες του πανεπιστημίου της Ουάσινγκτον. Η άμερικανική Άντικαρκινική Έταιρία, σε άνταίωση της, άναφέρει πως ή ούσία αυτή είναι ένζυμο που χαρακτηρίζεται με τό ψηφία «ΑΡ». Οι έπιστήμονες φρονούν ότι, χάρι στην άπομόνωση της

ούσίας αυτής, υπάρχουν έλπίδες ότι θα βρεθεί μιá θεραπεία για τόν καρκίνο του αίματος. Η ούσία ΑΡ προκαλεί χημικές αντιδράσεις στα κύτταρα και έννοεί τόν πολυπλασιασμό των λευκών αιμοσφαιρίων. Οι καρκινολόγοι έχουν διαπιστώσει ότι φάρμακα όπως τό «άμινιοπερίν» και τό «άμιοπερίν» βελτιώνουν αίσθητά την κατάσταση των λευκαϊκών. Η βελτίωση όμως αυτή διαρκεί μόνο μερικές έβδομάδες ή μήνες και ή ασθένεια παρουσιάζει ύποτροπή.

★

ΣΤΟΝ ποταμό Λός Άντζελες εγκαταστάθηκε τό πρώτο φράγμα από νάιλον που φουσκώνει στην περίοδο της ξηρασίας και ξεφουσκώνει αυτόματα στην περίοδο των βροχών. Τό ποταμό αυτό φράγμα ρυθμίζει την ήδρευση και την ήδρευση όλόκληρης της νότιας Καλιφορνίας. Πρόκειται για έναν κυλινδρικό άεροθάλαμο μήκους 50 μέτρων και περιφερείας δέκα μέτρων, κατασκευασμένο από στερεότυπο έγκαμπε νάιλον που καλύπτεται από στρώμα μιας ειδικής ούσίας που λέγεται «νεοπρήν» και παρουσιάζει άνθεκτικότητα στις άποσπαστικές συνθήκες και στην τριβή με τό πετρώδες έδαφος. Τό φράγμα αυτό, που μπορεί να φουσκώσει σε 25 λεπτά, περιωρζει τα νερά του ποταμού Λός Άντζελες κατά τό καλοκαίρι και τα διοχετεύει σε μιá ύπογεια ύδατοδόχη από την όποια τροφοδοτείται τό δίκτυο ήδρεύσεως της πόλεως του Λός Άντζελες. Τό χειμώνα, όταν τα νερά του ποταμού ύψώνονται, τό φράγμα ξεφουσκώνει αυτόματα όλο την πλεση του νερού κι' έτσι άποφεύγονται οι καταστροφικές πλημμύρες. Τόν περασμένο χρόνο, τό φράγμα νάιλον υπεβλήθη σε μιá σειρά δοκιμών που απέδειξαν την άνθεκτικότητά του. Εφέτος άρχισε να λειτουργεί κανονικά. Προηγούμενος είχαν φράγματος, που παρασώθηκε από την πρώτη καταγίδα. Χάρη στο φράγμα νάιλον έπιτυγχάνεται μιá οικονομία νερού από τό ποσό που τό ποτάμι της ήδρεύσεως του Λός Άντζελες κατά τό καλοκαίρι

Επιτεύγματα της τεχνικής

Ο ΘΑΛΑΜΙΣΚΟΣ «Μέριον» (Έριμς) βγήκε σχεδόν άθικτος από τη δοκιμασία στην όποια υπεβλήθη τόν περασμένο μήνα ήταν έξετοξεύθη σε ύψος 172 χιλόμετρων. Ο θαλαμισκος πραγματοποίησε μιá πτήση 2.300 χιλόμετρων, τό όποια έκάλυψε από τό σημείο της έκτοξεύσεως ως τό σημείο της πτώσεως, νοτίως του άκρωτηρίου Κανάβεραλ. Οι έπιστήμονες που εξέτασαν τό θαλαμισκο μετά τό πείραμα άνέφεραν ότι τό μετάλλο του είχε λίγο μαυρίσει εξ αιτίας της θερμοκρασίας των 1650 βαθμών που άναπτύχθηκε από την τριβή του με την άμύσφαρη όταν έπεφτε με ταχύτητα 20.000 χιλόμετρων την ώρα.

Μ' ένα θαλαμισκο αυτού του τύπου θα γίνει ή έκτόξευση του πρώτου Άμερικανικού άστροναύτη στο Διάστημα. Μετά την έπιτυχία της γενικής αυτής δοκιμής επελέγησαν τρεις από τούς έφτά εκπαιδευμένους Άμερικανούς πιλότους που περιμένουν από χρόνια την έκτέλεση του «σχέδιου Έριμς». Ένας από τούς τρεις θα ταξιδέψει στο Διάστημα κατά τό τέλη Άπριλίου ή τις άρχές Μαΐου.

★

ΒΕΤΑΝΝΟΙ έπιστήμονες τελειοποίησαν νέο τύπο ραντάρ που μπορεί να έπισημάνει έχθρικά βλήματα κατά τη στιγμή που έκτονται σε άπόσταση χιλιάδων μιλίων. Η βρετανική αυτή μέθοδος άποτελεί τελειοποίηση συστήματος που επεπόνησε πρώτος ο Άμερικανός έπιστήμων δρ Ουίλλιαμ Τάλερ για λογαριασμό του άμερικανικού Ναυτικού. Χάρη σ' αυτό τό νέο ραντάρ έπισημάνονται πυραυλοί μεγάλου βλήμενους και διευκολύνεται ή έξουδετέρωση έχθρικών βλημάτων προτού πλήξουν τό στόχο τους.

★

ΦΟΙΤΗΤΗΣ του πανεπιστημίου του Μαϊάμι έπενόησε νέο τύπο αεροστάτου με βελόνα, που άπλοποιεί σημαντικά τις ένδοσφαιρικές ένέσεις. Ο αεροστάτης, που άποτελείται από ψαλιδωτά σφιγκτήρα στον όποιο έχει προσαρμωθεί σύριγγα, έχει την ιδιότητα να κάνει την ένεση μόλις ο σφιγκτήρας έντοπίσει τη βελόνα και ν' άποσύρει τη βελόνα μόλις ή φλέβα άποδεσμευθεί από τόν σφιγκτήρα.

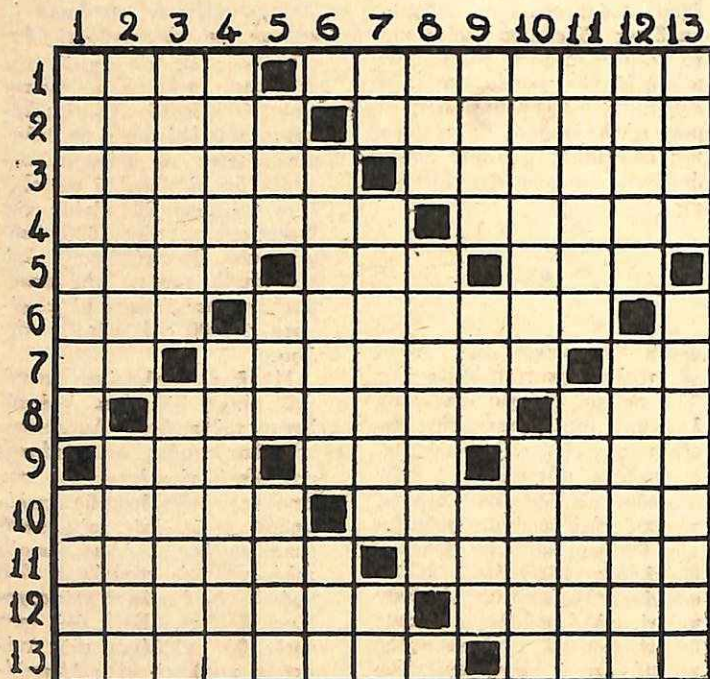
ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- 1) Έχει διασκεδάζουν. — Ναυτικό σχολείο.
- 2) Διάσημος εξερευνητής του βυθού. — Ανάβει φωτιά στο σβέρκο.
- 3) Άλμυρες... εκτάσεις. — Θυμίζει Βενετία.
- 4) Νυκτερινό κοσμικό κέντρο της Αθήνας.

του ουρανού.

- 4) Κουρέλι. — Σταθερά και αμετάβλητα.
- 5) Σκακιστικός όρος. — Γαλλική πόλη. — Ηρωίδα του Ίψεν.
- 6) Ρωμαίος φιλόσοφος. — Πόλη της Τουρκίας στα Άδανα.
- 7) Καλύπτουν κατά το ήμισυ.

- 5) Έγώ ο ίδιος. Πιγκερτού. — Συμμετέχοντες... κύριος.

- 6) ...Τσάνεϊ: δόξα της δόξης. — Νομισματικά μικρής αξίας.

- 5) Αναφορική αντωνυμία. — Μηχανές. — Νότα.

- 8) Επώνυμο συνεργάτου του Πλάστρα. — Αιτιολογικός σύνδεσμος.

- 9) Γερμανός μυθιστοριογράφος. — Μουσικών... κλειδί. — Συνήθως είναι χορηγικά.

- 10) Παρέπεμψε σε δίκη του Ζολά για το «κατηγορώ» του. — Μια από τις κυκλάδες.

- 11) Δέν... κρεμάστηκε. — Καπνιά.

- 12) Ασύγκριτα ύμνο. — Λατρεύεται από τους Έσθροδερμους.

- 13) Αναπνοή. — Χαϊδευτικό γυναικείου όνοματος.

ΚΑΘΕΤΩΣ

- 1) Πουλάει τρόφιμα. — Λαχανικό.

- 2) Πετα, χωρίς να έχει φτερά. — Υπόμετρον.

- 3) Δεν ύπολογίζεται ως εγκυρό. — Έχουν το χρώμα

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αξιότιμε κ. Διευθυντά,

Με το γράμμα μου αυτό, που εκπροσωπεί τη γνώμη και άλλων αναγνωστών του «Κόσμου», εκτός από τις ευχαριστίες και την επικρότηση του έργου σας, που και από πολλούς αναγνώστες πολλές φορές έχει αξιολογηθεί, θα ήθελα να σας ρωτήσω, αν έχετε υπ' όψιν σας την καθυστέρηση που παρατηρείται στην κυκλοφορία του περιοδικού σας στη Λάρισα.

Συγκεκριμένα το υπ' αριθμ. 90 τεύχος (7 — 14 Φεβρουαρίου) κυκλοφόρησε στα κεντρικότερα πρακτορεία της Λαρίσης τις πρώτες ώρες της 28ης του ίδιου μηνός φυσικά.

Η ανωτέρω καθυστέρηση έχει γίνει κανόνας και παρατηρείται σε όλα τα τεύχη του περιοδικού.

Επειδή λόγοι συγκοινωνίας δεν ευσταθούν, ή επί 10ήμερο καθυστέρηση παρουσιάζεται αινιγματική.

Με εκτίμηση

Γιώργος Καραπιτέρης

★ Από 14 μηνών ο «Κόσμος» κυκλοφορεί με καθυστέρηση 7 ημερών. Σχετικά είχε δοθεί και παλαιότερα στο αναγνωστικό μας κοινό ή εξήγηση: Ταυτόχρονη κυκλοφορία του περιοδικού σ' όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό σημαίνει εκτόπιση 5 — 6 χιλιάδων φύλλων παραπάνω από όσα εκτυπώνουμε σήμερα. Αυτό σημαίνει επιβάρυνση 5 — 6 χιλιάδων δρχ. την εβδομάδα — και συνεπώς αντίστοιχο έλλειμμα.

Πώς θ' ανταποκριθούμε στο κόστος αυτό; Έτσι, με την καθυστέρηση των 7 — 8 ημερών αποφεύγουμε μιά

.....

ΚΑΘΕΤΩΣ

1. ΒΑΚΧΟΣ — ΠΑΝΤΩΣ
2. ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ 3. ΝΠ — ΜΑΝΑΡΙΑ — ΠΑ 4. ΤΑΚ — ΡΕΚΟΡ — ΚΑΡ 5. ΙΡΑΚ — ΜΑΚ — ΚΑΡ 6. ΜΑΛΑΘΑ — ΗΜΕΡΟΣ 71. ΒΑΖΩ — ΙΜΑΜ 8. ΚΑΜΑΡΑ — ΑΚΑΚΟΙ 9. ΙΣΟΝ — ΤΑΜ — ΛΑΤΣ 10. ΘΙΣ — ΜΟΛΙΣ — ΣΟΓ 11. ΑΣ — ΣΕΝΕΚΑΣ — ΣΩ 12. ΝΟ — ΣΟΚΟΜΟΣ 13. ΑΡΑΚΑΣ — ΣΗΜΑΙΑ

επιβάρυνση, στην οποία, κάτω από τις σημερινές συνθήκες, αδυνατούμε ν' ανταποκριθούμε. Μονάχα αξίωση της κυκλοφορίας μας κατά 4 — 5 χιλιάδες κάθε εβδομάδα, θα μās επέτρεπε να κυκλοφορούμε ταυτόχρονα σ' όλη την Ελλάδα. Το αναγνωστικό μας κοινό, που γνωρίζει τα εμπόδια και τις δυσκολίες μās σοβαρής εκδόσεως, έχει δικαιολογήσει την καθυστέρηση αυτή εδώ και 14 μήνες.

★

Αξιότιμε κ. Αρκίτα,

Μετά πολλού ενδιαφέροντος παρακολουθώ απ' ότου εξέδωθη το αξιολογόν περιοδικόν σας «Κόσμος». Είναι πράγματι, το ίδιο ένας τηλεγράφος, που σκορπίζει την ακτινοβολία του μεταξύ των αναγνωστών του. Έπάρχουν βέβαια και άλλα περιοδικά εκδιδόμενα εν Ελλάδι αλλά πόρρω απέχουν τούτα να συγκριθούν καν με το υμέτερον υπό άποψιν επικαιρού και εκλεκτικής ύλης γύρω από διάφορα θέματα, ιδία επιστημονικά. Είναι ούτως, ελπείν μια εγκυκλοπαίδεια, ώστε εις τόν άναγνώσκοντα να προσκομίζει το περιοδικόν σας μεγίστην ωφέλειαν.

Δι' ο συγχάριω υμās και εύχομαι άπρόσκοπτον σταδιοδρομίαν εις το περιοδικόν σας. Διότι άρμόζει σ' ένα περιοδικόν οίος ο «Κόσμος».

Μετά τιμής

Αναστάσιος Ν. Τριφυλλής

★

Αγαπητέ κύριε Αρκίτα,

Είμαι από τους πρώτους αναγνώστες του λαμπρού περιοδικού που από χρόνια είχε να δει το Ελληνικό κοινό.

Τώρα, όμως, που καθιέρωσε και θεατρικά κείμενα, παίρνω δυο (2) τεύχη, γιατί κρατάω σ' ένα φάκελλο όλα τα έργα. Αλλά, αν θέλετε ακολουθήστε μια συμβουλή ενός γέρον. Βάλτετα στη μεσιανή σειρά, θα είναι καλύτερα.

Αλλά εγώ είτε το βάλετε, είτε όχι θα παίρνω δυο (2), όταν έχει, φυσικά, θεατοικό κείμενο.

Με αγάπη

Αλέξης Τερεντίνοφ

Ο Δ' ΤΟΜΟΣ

Με το 92ον τεύχος συμπληρώθηκε ο Δ' τόμος του «ΚΟΣΜΟΥ», ο οποίος συνοδεύεται και με εύρετήριο της ύλης, ταξινομημένο κατά θέματα.

Η παράδοση βιβλιοδετημένων τόμων άρχισε από της 15ης Μαρτίου.

ΒΟΗΘΗΣΑΤΕ ΟΛΟΙ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ "ΚΟΣΜΟΥ"

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΒΙΒΛΙΟ:

3

ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ

DANIEL LAGACHE

ΤΟΥ ΝΤΑΝΙΕΛ ΛΑΓΚΑΣ, καθηγη-
τού της Σορβόνης και προέδρου
της Γαλλικής Έταιρείας Ψυχα-
ναλύσεως.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΘΑ ΣΑΣ Ε-
ΞΗΓΗΣΕΙ ΤΟΝ ΑΝΕΞΙΧΝΙΑ-
ΣΤΟ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

* Τὰ βιβλία τῆς σειράς «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ»
τυπώνονται σὲ ἐξαιρετικῆς ποιότητος χάρτη (βά-
ρους 100 περίπου γραμμαρίων) ὥστε καὶ ἡ ἐμφανισὴ
τῶν ν' ἀνταποκρίνεται στὴ γενικώτερη ἀξία τῆς ἐκδό-
σεως

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΚΟΣΜΟΣ»